VANDAAG

FRED WIEL
...kwajongen...

106E JAARGANG — NO.: 232 ZATERDAG 7 OKTOBER 1989

AMIGOE

Dat was oliedom van die kapitein

Bette Davis overleden

De kettingrokende, nerveuze, frele en blonde Amerikaanse actrice Bette Davis met haar grote diepblauwe ogen begon in de jaren dertig in Hollywood furore te maken door op het filmdoek "sterke-vrouwenrollen" neer te zetten. Dit in een tijd dat vrouwen meest nog alleen maar sterk mochten zijn door zich zwak te tonen. Maar ook na de oorlog zette de 'koningin van Hollywood', die in haar films een vaak boosaardige energie uitstraalt, de serie van succesfilms voort en drong zij door tot tv-series. Zij was geen schoonheid en werd ster in een tijd dat glamour groot werd geschreven."Mijn ogen zijn mijn gezicht", zei zij eens.

Door de kracht, trots, en egocentrische superioriteit die Bette Davis uitstraalde maakte zij het anderen niet gemakkelijk, maar toch trok dit het publiek aan.

De actrice, geboren op 5 april 1908 in Lowell in de Amerikaanse staat Massachusetts, die vrijdag in Parijs op 81 jarige leeftijf overleed aan de gevolgen van borstkanker, maakte haar debuut in Hollywood in 1931 in "Bad sister". Zij speelde grote vrouwenrollen in meer dan 80 films en kreeg twee Oscars, voor de film "Dangerous" uit 1935 en "Jezebel" uit 1938 alsmede in 1979 een Emmy-award voor haar rol in de tv-serie "Strangers...the story of a mother and daughter".

In 1934 speelde zij de rol van de eigengereide dienster Mildred in de film "Of human bondage" van John Cromwell. In 1937 is Humphrey Bogart haar tegenspeler in "Marked Women", terwijl haar rol als Elizabeth van Engeland in de gelijknamige film van Curtiz uit 1939 onvergetelijk is.

Haar doorzettingsvermogen was groot. Ondanks haar ziekte en huwelijksperikelen bleef zij tot ver in de jaren tachtig karakter- en vaak excentrische rollen spelen op film zowel als tv.

Sateliet-foto AFP

Gorbatsjov

NIET VAN PLAN DRUK UIT TE OEFENEN

Voorzichtige Gorbatsjov bij viering DDR-feest:

Regering moet met alle groepen in samenleving praten

OOST-BERLIJN - Sovjet-president en partijleider Michail Gorbatsjov heeft in Oost-Berlijn, waar hij is voor de viering van de veertigste verjaardag van de stichting van de DDR, zijn Oostduitse gastheren in bedekte termen opgeroepen hervormingen door te voeren. Gorbatsjov werd bij zijn aankomst op het vliegveld Schonefeld van Oost-Berlijn ontvangen door staats- en partijleider Erich Honecker. Tijdens zijn toespraak, 's avonds in het bomvolle Paleis van de Revolutie, riep de Sovjetrussische leider de Oostduitse regering op te praten met alle groepen in de samenleving en zei dat geen enkel land onverschillig kan blijven voor de hectische veranderingen die over de hele wereld plaatsvinden.

"Natuurlijk" kent de DDR zijn eigen "ontwikkelingsproblemen", aldus Gorbatsjov. "Alle staten worden geconfronteerd met de veranderingen in de politieke en economische wereldorde. Geen land kan zich afzijdig houden van de internationale problemen en de eisen van de wetenschappelijke en technologische revolutie". Gorbatsjov zei er niet aan te twijfelen dat de DDR "met zijn intellectuele potentieel" een antwoord op die vragen zal weten te vinden.

INSPIRATIE

Tijdens een kranslegging bij het graf van de Onbekende soldaat eerder op de dag zei Gorbatsjov: "Zij die hun inspiratie putten uit het leven en de maatschappij hoeven nergens bang voor te zijn". "Wij kennen onze Duitse vrienden goed. Zij zijn specialisten in het over de dingen nadenken en het aanbrengen van veranderingen indien die nodig zijn". De Sovjetrussische leider ging niet zo ver dat hij zijn gastheren aanraadde zijn Perestrojka over te nemen. "Het belangrijkste is dat de burgers zelf beslissen".

Gorbatsjov ontkende dat de DDR in gevaar is. "Het is onvergelijkbaar met onze problemen". Hij benadrukte dat hij de Oostduitse leiding niet onder druk zal zetten. "Indien wij onze Perestrojka waren begonnen als gevolg van suggesties van buitenaf en niet naar aanleiding van onze eigen ervaringen, onze eigen problemen en onze eigen burgers, dan zou er niets van zijn terechtgekomen".

VERWACHT

De uitlatingen van de Sovjet-president kwamen overeen met wat waarnemers hadden verwacht. Slechts een enkeling hoopte er op dat Gorbatsjov fors zou afdwalen van het nauwe afgebakende pad tussen zijn zeer conservatieve gastheer Honecker en de jongere hervormers in de DDR.

De bevolking van de 1,3 miljoen inwoners tellende Oostduitse hoofdstad was vrijdag gewoon aan het werk gegaan en slechts weinig mensen liepen langs de overheidsgebouwen die waren versierd met de DDR-vlag, het dundoek met de kleuren zwart, rood en goud en als symbolen de korenschoof, de passer en hamer. Op hoeken van de straten hielden in burger geklede leden van de geheime politie "Stasi" de voorgangers quasi afwezig in de gaten.

De viering vindt zaterdag in DDR haar hoogtepunt in een militaire parade in Oost-Berlijn en volksfeesten in diverse wijken, die in de nacht worden besloten met vuurwerk.

90 GEWONDEN

Vele tientallen Oostduitsers zijn woensdag tijdens de rellen in Dresden in het zuidoosten van de DDR gewond geraakt. De autoriteiten hebben voor het eerst in vele jaren de Arbeidersmilitie ingezet om de onrust de kop in te drukken. Dit hebben kerkelijke woordvoerders vrijdag bekendgemaakt. Volgens de zegslieden zijn in totaal ongeveer negentig mensen met snijwonden en verwondingen aan het hoofd naar ziekenhuizen gebracht na hevige gevechten met de politie. De helft van de gewonden zijn politieagenten.

Bij veertigste verjaardag DDR

Doorgang Muur Gebarricadeerd

OOST-BERLIJN — Oostduitse agenten hebben vanochtend de grensovergang Checkpoint Charlie in de Berlijnse muur gebarricadeerd met roodblauwe metalen hekken, zo hebben ooggetuigen gemeld. De versperring zou samenhangen met de vrees voor onlusten in de nacht van de veertigste verjaardag vande DDR.

De Oostduitse grenswachten plaatsten met een hijskraan drie of vier hekken met betonnen voetstukken precies achter de lijn die Oost- en West-Berlijn scheidt. De grenspost was nog wel open voor verkeer. Amerikaanse legerfotografen, Westduitse politie-agenten en Oostduitse grenspolitie-agenten maakten allen foto's en video-opnamen van de Oostduitse actie.

PROVOCATIE

De DDR heeft de Bondsrepubliek er de laatste weken herhaaldelijk van beschuldigd dat zij een grote provocatie voorbereidt om vandaag de feestelijkheden rond het veertig-jarig bestaan van de DDR te verstoren. Westerse diplomaten vermoeden dat Oost-Berlijn bang is dat voormalige Oostduitse burgers of anticommunistische demonstranten vandaag proberen de grensstrook aan te vallen.

De DDR bouwde de 160 kilometer lange 'antifascistische beschermings'-muur in 1961 om een eind te maken aan de exodus van DDR-burgers naar het Westen. De laatste maand is de DDR opnieuw getroffen door een massale uittocht van haar inwoners, die via onder meer de Westduitse ambassades in Praag en Warschau proberen naar de BRD te reizen. Tot nu toe zijn meer dan 45.000 Oostduitsers daarin geslaagd.

Met 140 stemmen voor en twee tegen:

VN-Assemblee veroordeelt bezet gebied-beleid Israël

NEW YORK — De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft vrijdag in een resolutie het beleid van Israël in de bezette gebieden veroordeeld en opgeroepen tot maatregelen om de Palestijnen die daar wonen te beschermen. De resolutie werd met 140 stemmen tegen twee aangenomen. Alleen de Verenigde Staten en Israël stemden tegen, zes landen onthielden zich van stemming.

De lidstaten van de VN veroordelen in de resolutie 'het beleid en de praktijken van Israël, de bezettingsmacht, die de mensenrechten van de Palestijnse bevolking schenden' en zij eisen dat Israël de vierde Geneefse conventie over de behandeling van burgers in tijden van oorlog naleeft.

De Algemene Vergadering roept de Veiligheidsraad van de VN op spoedige maatregelen te overwegen om de Palestijnen op de bezette Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook te beschermen. Secretaris-generaal Javier Pérez de Cuellar wordt gevraagd de situatie met 'alle beschikbare middelen' in de gaten te houden en periodiek verslag uit te brengen.

OOST BERLIJN - De Russische regerings- en partijleider Michail Gorbatsjov woont samen met zijn echtgenote Raisa (rechts) de feestelijkheden bij voor de veertigste verjaardag van de DDR. Het echtpaar Gorbatsjov is de gast van de Oostduitse partij en regeringsleider Erich Honecker en diens echtgenote Margot (links).

Sateliet-foto AFP

VERDEELDHEID BINNEN REGERING

Problemen begonnen bij ontdekken van geld smokkelen

Mungra weg bij SLM

DEN HAAG - De directeur van de Surinaamse Luchtvaartmaatschappij (SLM), Atta Mungra, heeft zijn functie beschikbaar gesteld. In een brief die hij woensdag schreef aan de raad van commissarissen, deed hij een voorstel voor een nadere ontslagregeling. Dit is vernomen uit betrouwbare bron binnen de luchtvaartmaatschappij. Minister van Economische zaken Wilfred Grep heeft de ontvangst van Mungra's ontslagbrief inmiddels bevestigd.

Mungra wil met ingang van 1 januari 1990 zijn nog uitstaande 103 verlofdagen opnemen en aansluitend de dienstbetrekking met de SLM beeindigen. Hij vindt dat "rationeel functioneren als directeur niet langer optimaal mogelijk is", wat volgens hem te wijten is aan de verhoudingen in de bedrijfsstructuren.

AANGEHOUDEN

Het is in Paramaribo niet bekend of de raad van commissarissen akkoord gaat met de ontslagregeling die Mungra heeft voorgesteld. De raad vertegenwoordigt de grootste aandeelhouder van de SLM, de Surinaamse overheid. De luchtvaartmaatschappij ressorteert onder het ministerie van Economische zaken.

Mungra werd in 1982 directeur van de SLM. De problemen rond hem begonnen in 1988, toen hij op het vliegveld Zanderij werd aangehouden wegens poging tot smokkel van dollars naar het buitenland, waarvoor hij werd veroordeeld tot het betalen van een geldboete.

UITGESTELD

In de regeringscoalitie waren de meningen verdeeld of men Mungra op basis van zijn smokkelpoging en de daaropvolgende veroordeling moest ontslaan. De Hindustaanse VHP van Jaggernath achmon, waarvan Mungra een vooraanstaand lid is, vond dat met het betalen van de boete de zaak was afgedaan.

Maar de andere grote regeringspartij, de creoolse NPS van premier Henck Arron, vond dat Mungra de laan uit moest. De regering stelde het nemen van een beslissing echter uit en Mungra bleef aan.

VLIEGRAMP

De directeur stond opnieuw in het middelpunt van de belangstelling na het neerstorten van een van de twee toestellen voor de buitenlandse routes in juni dit jaar. Volgens de publieke opinie moest Mungra de verantwoordelijkheid op zich nemen voor het incident met de 'Anthony Nesty', dat aan ruim 170 personen het leven kostte.

In regeringskringen, voornamelijk in het kamp van de NPS, was men ook die mening toegedaan. Er circuleerden geruchten dat Mungra bij voorbaat een buitenlandse (Amerikaanse) bemanning inzette om een deel van haar salaris in vreemde valuta volgens afspraak te kunnen krijgen. Deze geruchten werden gevoed door opmerkingen van Surinaamse piloten. Opnieuw keerde de publieke opinie zich tegen de SLM-directeur.

RAMMELEND

Op een vergadering met de personeelsbond in augustus zette Mungra plannen uiteen om de SLM uit het slop te halen. De vloot moest worden vernieuwd en het enige toestel voor de buitenlandse route zou eind van dit jaar moeten worden verkocht.

Verder zou de SLM samen met de KLM op de route van en naar Amsterdam moeten opereren. Voor de regionale route moest een DC 9-80 worden gehuurd en voor het binnenlands vervoer zouden twee nieuwe Twin-otters nodig zijn. Mungra liet daarna informeel doors hemeren dat hij tegen het einde van dit jaar zijn ontslag wilde indienen wegens de "rammelende verhoudingen" binnen de bedrijfsstructuren.

IN PRINCIPE

De voorzitter van de personeelsbond, Fred Derby, deed toen een eroep op de regering de continuiteit van de SLM en de bestaanszekerheid van de erknemers niet in gevaar te brengen. In welingelichte kringen in Paramaribo is vernomen dat Mungra binnenkort naar Nederland reist om besprekingen te voeren met de KLM.

SLM en KLM waren in principe overeengekomen dat de KLM op de Midatlantische route vlootcapaciteit beschikbaar zou stellen en SLM-personeel zou opleiden om de vluchten te onderhouden. De besprekingen hierover zijn nog niet afgerond, mede omdat er tussen Nederland en Suriname nog geen nieuw luchtvaartverdrag is gesloten.

De toenmalige Surinaamse regering zegde in 1984 het luchtvaartverdrag op. De beide luchtvaartmaatschappijen vliegen sindsdien op basis van goedkeuring van de luchtvaartdiensten Paramaribo en Amsterdam.

NAPA

AMIGOE-abonnees ontvangen vandaag zoals elke zaterdag de weekend-bijlage NAPA met reportages en interviews over aktuele gebeurtenissen zowel in binnen- als buitenland. Daarnaast een aantal interessante rubrieken voor jong en oud. Degenen die zich nog niet op de AMIGOE hebben geabonneerd, kunnen de zaterdag-editie van de AMIGOE inclusief NAPA ver-krijgen voor de prijs van één gulden bij de diverse verkooppunten.

Hoofdcommissaris Fred Wiel:

Politiebegroting moet terug naar een aanvaardbaar niveau

WILLEMSTAD — Het is te hopen, dat de regering niet zal bezuinigen op de begroting van het politiekorps en de begroting verhoogt naar een aanvaardbaar niveau. Die gelden zijn hard nodig om voor het politiepersoneel de noodzakelijke middelen te verkrijgen en haar goede werkomstandigheden aan te bieden. Op die manier zou immers voorkomen kunnen worden, dat nog meer mensen de dienst verlaten. Het korps heeft zijn mensen namelijk heel hard nodig en kan pas in 1994 over 300 extra politiemensen beschikken inclusief degenen die nu in opleiding zijn.

Woorden die gisteren hoofdcommissaris van politie, mr Fred Wiel, uitsprak ter gelegenheid van de beëdiging van negen agenten.

12 STUDENTEN

Dat gebeurde op het terrein van het politiebureau op Rio Canario in het bijzijn van diverse gasten, waaronder de ouders van de negen. In totaal 12 studenten zaten in deze klas. Drie van hen zijn gezakt.

BALDADI

Onder de negen die geslaagd zijn en gisteren de eed aflegden, bevinden zich kennelijk enigen die het zo nu en dan - ook tijdens de opleiding - wat bont hebben gemaakt. Zo bleek althans meerdere malen uit de waarschuwingen van de hoofdcommissaris, die het had over 'mas ku un baldadi' (meer dan een kwajongen) en een 'klas die niet uitblonk in voorbeeldigheid.'

VOORBEELD

Op de adspirant agenten deed hij een beroep, heel diep na te denken, vóór ze de eed afleggen: als dat eenmaal gebeurd is, dan zal men te allen tijde namelijk het voorbeeld moeten zijn en 'zich moeten onderwerpen aan de politie-discipline'. 'Wij willen niet dat ze problemen veroorzaken bij de politie,' aldus de ietwat merkwaardige waarschuwing van de hoofdcommissaris tijdens de beëdigingsplechtigheid. De negen zijn kennelijk hun wilde haren kwijt en allen legden ze de eed af.

DRIE KLASSEN

Wiel meldde tijdens zijn rede verder, dat het bij de politie-opleidingsschool momenteel druk is: de school telt 62 leerlingen verdeeld over 3 klassen, niet inbegrepen, degenen die gisteren beëdigd werden en de drie die het niet haalden.

De klassen studeren af in december aanstaande en in maart en oktober volgend jaar. In november begint er een andere klas met 25 studenten. 'De school heeft nog nooit zoveel leerlingen gekend. Dit is te danken aan de inspanning van het stafbureau opleidingen en het bureau werving en voorlichting,' aldus mr Wiel.

NOG ONDERBEZET

Hij had een kanttekening: veel leerlingen, maar niet genoeg. Met andere woorden, het korps is nog onderbezet en zal pas in 1994 over 300 extra mensen beschikken. En dat zijn er nog niet voldoende, gezien het feit dat veel mensen de dienst verlaten. Hij zei te hopen dat de overheid zal meewerken om te komen tot een 'niet conventionele oplossing' om het tekort aan te vullen. Diverse voorstellen werden reeds ingediend en er komen meer, zei de hoofdcommissaris.

VRIJ

Veel aandacht besteedde hij aan de noodzaak de politiemensen een aangename werksfeer te bieden, opdat ze in het korps blijven. 'Vandaag de dag is het meer dan ooit noodzakelijk, dat we degenen die besluiten zich bij het korps aan te sluiten niet teleurstellen.' Onze politiemensen moeten zich op hun gemak en thuis voelen, opdat hun geest vrij is,' vervolgde de spreker. Hij erkende dat er niet voor iedereen altijd een 'ideale situatie' zal zijn, 'maar we moeten samen werken om die ideale situatie zo dicht mogelijk te naderen.'

Een goede relatie met het personeel begint bij een goede verhouding met de superieuren. Daarnaast moet men ook beschikken over het nodige 'gereedschap' en daarvoor is, aldus Wiel, geld nodig. Op de regering deed de hoofdcommissaris een beroep, het verzoek van de politieleiding, niet in de begroting te snijden te overwegen en deze terug te brengen tot 'acceptabele proporties.'

■*WILLEMSTAD — Namens de sponsors van de laatst gehouden KLM fundraising Gala show overhandigde de KLM general manager voor het Caribisch gebied, Andre Oostdam, op werelddierendag een cheque van 20.000 gulden aan de stichting dierenbescherming Curaçao. Mevrouw Barbara Halabi, bestuurslid van de stichting, nam de cheque in ontvangst in aanwezigheid van Olav de Haseth, voorzitter van de stichting. De donatie zal worden aangewend voor de renovatie van de bestaande gebouwen en voor de uitbreiding van het onderkomen van de dieren. Een stap in de goede richting, maar de dierenbescherming is er nog niet. Iedere bijdrage blijft derhalve welkom. Op de foto: KLM- general manager Oostdam, mevrouw Halabi en Olav de Haseth.*

Mendes: UNA-decentralisatie

WILLEMSTAD — Het is hoogtijd, dat de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) gedecentraliseerd wordt, opdat het nog meer als een integraal onderdeel van Curaçao kan worden beschouwd en kan functioneren. Temeer nu Sint Maarten haar eigen universiteit oprichtte, is de huidige situatie niet aanvaardbaar meer, waarbij de fianciën van de UNA vooral op Curaçao worden opgebracht, maar het instituut onder de landsoverheid valt.

Dit verklaarde gisteren de onderwijs-gedeputeerde van Curaçao, Dito Mendes, ter afsluiting van het informatika- en computer seminar, dat afgelopen week in de UNA werd gehouden.

Mendes ging in het begin van de rede vooral in op het grote belang van informatiemanagement en informatieplanning. Hij zei dat hij als bewindsman vaak een groot gemis voelt aan overzichtelijke informatie en adviezen. 'Aan adviseurs ontbreekt het niet, maar de informatie is vaak dusdanig ingepakt, dat het tijdrovend is om tot de kern door te dringen,' meldde Mendes aan de aanwezigen.

Door een dergelijk seminar te organiseren, heeft de UNA, aldus Mendes, aangetoond, op de goede weg te zitten: van het hoogste wetenschappelijk instituut in de gemeenschap kunnen we verwachten dat ze bijdraagt tot het vinden van oplossingen voor problemen waarmee de gemeenschap geconfronteerd wordt. 'Een instituut dat zijn kennis in een schatkist bewaard, heeft Curaçao niet nodig,' bracht hij naar voren.

In plaats daarvan, zou de UNA zich direct bij de gemeenschap betrokken moeten voelen. Omdat te bereiken is decentralisatie nodig. Volgens Mendes wordt dan ook iets goedgemaakt: de gelden die de UNA financieren worden namelijk hier opgebracht, dus de UNA moet van Curaçao worden. Hij zei dat bilaterale samenwerking met de andere eilanden niet uitgesloten is, indien ze dat wensen.

Hij maakte tot slot melding van een adviescommissie die opgericht werd, met als doel de UNA-decentralisatie voor te bereiden.

Troubadoursfestival - dag één

Ingetogen virtuositeit en kampvuurherinneringen

WILLEMSTAD — Introfesticur het driedaagse troubadoursfestival is gisteravond van start gegaan. Een uitgesproken internationaal gezelschap uit zeventien landen presenteerde zich aan het publiek: het deelnemersveld strekt zich uit van Angola tot Turkije, van België tot Argentinië. Zo ver als de landen uit elkaar liggen, lijken de capaciteiten ook uit elkaar te liggen. Dat is althans een eerste indruk. Een enkele troubadour liet virtuoos gitaarspel horen en liet ingetogen doorschemeren meer in zijn mars te hebben. Van anderen moet helaas geconstateerd worden dat ze teveel herinneringen oproepen aan niet helemaal zuiver gezongen kampvuurliedjes van vervlogen tijden.

Tijdens de eerste ronde kregen de zangers de kans slechts één lied te zingen. Afwisselend zongen artiesten een eigen compositie of vertolkten zij hun interpretatie van 'het lokale lied'. Het Papiamentu lied 'Djis un Kansion' behoort namelijk door iedere troubadour gebracht te worden.

Opvallend veelbelovend zijn Mario Rui Silva van Angola, Jorge Luis Vercillo uit Brazilië en Beethova Obas uit Haïti. Alle drie halen uit hun gitaar de afwisselend speelse en droge melancholische klanken die van Portugees-Braziliaanse herkomst zijn. Bossa nova-achtig dus.

Hun souplese werd afgewisseld door typische liedjeszangers met elk hun muzikale eigenaardigheid van 'whiskey-voice' tot a capella zang, en een aantal deelnemers met een stem die niet te allen tijde zuiver was. Een enkeling miste zelfs bepaalde grepen op de gitaar.

Dat laatste kan beslist niet gezegd worden van de Curaçaose Shannon Martha die met Una Cancion bewees technisch goed te kunnen zingen en spelen.

Na de pauze zongen de Douglas Sisters.

De 'oh wat hebben we genoten'-conclusie van de presentatoren was wat voorbarig. Wil het publiek die kreet slaken, dan zal er minder van het mindere en meer van het betere de ruimte moeten krijgen op het overigens en voorzien fraai decor voorziene toneel.

Vanavond om half negen is de tweede presentatie.

JL

BAT INDUSTRIES heeft een beroepszaak verloren tegen de Britse autoriteiten die Hoylake meer tijd hebben gegeven voor de overneming van het conglomeraat. Hoylake zei meer tijd nodig te hebben vanwege de tijdrovende procedures die de overneming van Bat in de VS vergen.

Daarbij gaat het om Bat's verzekeringsgroep Farmers.

HET WEST-Duitse uitgeversconcern Bertelsmann denkt voor het lopende boekjaar aan een omzetgroei van vier procent en aan een groei van de exploitatiewinst van dertig procent (tot 540 miljoen mark).

Banken helpen Bovenwinden

WILLEMSTAD — Maduro & Curiel's Bank en The Windward Islands Bank hebben donaties gegeven aan de gezaghebbers van St Maarten, Saba en Statius om deze eilanden te helpen bij de werderopbouw na de grote schade veroorzaakt door orkaan Hugo.

Gezaghebber Ralph Richardson kreeg dertig duizend gulden voor St Maarten, Max Nicholson en George Sleeswijk kregen beide vijftien duizend gulden voor respectievelijk Saba en Statius.

Sex en zo

WILLEMSTAD — In de rubriek Pika stond vrijdag onder het kopje 'Sex en zo...' vermeld dat het voorlichtingsprogramma over sexualiteit 'Den Wowo' op vrijdagavond wordt uitgezonden. Dit had moeten zijn: Zaterdagavond.

De suggestie dat het tijdstip verkeerd gekozen zou zijn, wordt van de hand gewezen door TeleCuraçao. De makers van het programma hebben bewust gekozen voor uitzending vanaf half tien omdat dan het best bekeken programma onder jongeren afloopt. Dat is de serie 21 Jump Street.

Frank Rozendal kritiseert rechterlijke uitspraak

WILLEMSTAD — In het radioprogramma 'Democraat ta informa' van afgelopen donderdag bekritiseerde Frank Rozendal de uitspraak van de rechtbank in de zaak tegen een hoteleigenaar op Otrabanda. 'De hotelhouder had enige tijd geleden uit zelfverdediging een man doodgeschoten. Hij werd hiervoor tot achttien maanden gevangenisstraf veroordeeld', aldus de woordvoerder van de politieke partij.

Voor Rozendal is het 'onbegrijpelijk' dat een voorbeeldig inwoner die na bedreigingen en na achtervolging uiteindelijk zichzelf verdedigt, veroordeeld kan worden tot achttien maanden hechtenis. Volgens Rozendal is dit de mening van een groot deel van de kiezers.

Meerdere malen heeft de partij in haar programma's de nadruk gelegd op de angst waarmee veel personen leven door de toenemende criminaliteit.

■*WILLEMSTAD— De Dienst der Posterijen van de Nederlandse Antillen geeft op 25 oktober drie bijzondere postzegels met toeslag uit. Het onderwerp is 'Kind en Natuur'. Verder is er ook een bijbehorend souvenirvel met een aparte zegel. Op de foto zijn een afbeelding van het vel en de zegel te zien.*

CONTAINERSCHIP LAAT SPOOR VAN 15 MIJL OLIE ACHTER ZICH

Havenveiligheidsinspecteur Martina:

'We worden voortdurend geplaagd door illegale lozingen op open zee'

WILLEMSTAD — Havenveiligheidsinspecteur F.F. Martina van Curaçao Ports Authority bevestigt het bericht van gisteren in de Amigoe op pagina twee over vervuiling van de zee door de illegale olielozing van een containerschip.

De Nedlloyd Singapore is vrijdag 29 augustus door twee vliegtuigen gesignaleerd vanuit de lucht. Een oliespoor met een lengte van ongeveer 15 zeemijlen en een paar honderd meter breed lag achter het schip.

De geloosde olie zou de kust van Curaçao tot op enkele zeemijlen genaderd zijn.

"Dit is niet de eerste maal dat zoiets gebeurt", aldus Martina. "We worden er voortdurend door geplaagd."

Toen via Curaçao Radio de kapitein van het schip op de hoogte gesteld werd van de geconstateerde olielozing, meldde de radio-officier van de Singapore dat de kapitein aan tafel zat. Maandag 2 oktober kreeg het havenkantoor een telex binnen waarin de gezagvoerder meldde dat het oliemengsel afkomstig moest zijn van een zogenaamde inlaatnis onder het schip waar zich de vloeistof had opgehoopt. Vrijdag, voor het verlaten van de haven was er namelijk iets mis gegaan bij het leegpompen van de tanks waarin de olie en het condenswater die vrijkomen onder de motor van het schip, voorlopig opgeslagen worden.

Bij het leegpompen ging er iets fout waardoor een deel van de smeer in de Schottegathaven stroomde. Volgens de kapitein was een gedeelte van de olieachtige vloeistof bij het wegvaren alsnog weggestroomd. De schuld zou deels liggen bij degenen die de pomp niet goed bediend zouden hebben.

De havenveiligheidsinspectie telexte echter terug dat de beschuldiging van de zeevaarder niet opgaat daar hij geen rekening had gehouden met de vliegtuigen die hadden gesignaleerd dat het spoor niet bij de uitgang van de Schottegathaven begon maar op zee, ergens ter hoogte van Bullenbaai.

Overigens is ook een telex naar Nedlloyd gestuurd om de scheepseigenaar te berichten over de lozing en over de boete die de Singapore wegens het vervuilen van de haven met afgewerkte olie vrijdag had gekregen.

Aanvankelijk rapporteerde een ALM-piloot vrijdag avond omstreeks 18.15 uur aan de verkeerstoren dat er olie geloosd werd. De haveninspectie stuurde een Cessna-vliegtuig dat kans zag de naam van het schip te lezen. Het is gebruik dat piloten aan de verkeerstoren van Hato olielozingen melden.

VeiligheidsinspecteurMartina meldt dat het regelmatig voorkomt dat er olie of oliemengels geloosd worden. Als de vervuiling in de haven plaatsvindt, is de inspectiedienst spoedig ter plekke om de schade na te gaan. Havenreglement 25 biedt ruimte om meteen een boete te geven. De boete kan maximaal 5000 gulden bedragen. De Singapore kreeg een boete van 1500 gulden. Veel te laag, naar de zin van Martina, 5000 gulden is nog te weinig.

NIET MALS

"Onze boetes zijn ontzettend beperkt. Vergelijk dit eens met de Verenigde Staten. Als daar de coastguard je bezig ziet met illegale lozingen, ben je nog niet jarig. De boetes zijn bepaald niet mals. De minimumboete begint bij 25.000 gulden."

Overigens worden regelmatig boetes uitgedeeld bij de losinstallaties van de Isla-raffinaderij. Meer dan eens wordt er olie gemorst in de haven.

Nu de scheepseigenaar formeel op de hoogte gesteld is van de boete en de lozing op zee, wordt ook de scheepvaartinspectie en de zogenaamde Raad van Onderzoek ingeschakeld.

Vorige week vond er een congres plaats over milieurecht. De Antilliaanse Juristen Vereniging organiseerde het symposium. Prof dr A.H.A. Soons sprak toen over het onderwerp 'Internationale en nationale regelingen ter bescherming van het zeemilieu'. Volgens hem is één van de belangrijkste (potentiële) bronnen van zeeverontreiniging voor Aruba en de Nederlandse Antillen de scheepvaart (operationele lozingen en ongevallen) en lozingen van op de eilanden ontstane schadelijke stoffen (bedrijfs- en huishoudelijk afval).

Soons: "Alle potentiële bronnen van zeeverontreiniging dienen onderworpen te zijn aan adequate nationale regelgeving. Deze regelgeving bestaat op de Antillen en Aruba nog maar ten dele."

Er bestaat een Landsverordening voorkoming zeeverontreiniging door olie, uitvoering gevend aan het Marpol-verdrag van 1973 dat mede voor de zes eilanden geldt. Maar de uitvoeringswetgeving is daaraan nog niet aangepast.

Voor wat betreft het optreden bij ongevallen die verontreiniging kunnen veroorzaken, bezit men hier nog geen nationale regelingen.

ENORME BEDRAGEN

Soons nogmaals: "Wetgeving op het punt van de aansprakelijkheid voor schade door zeeverontreiniging is van wezenlijk belang, gelet op de enorme bedragen die hiermee gemoeid kunnen zijn. Hierover bestaan verdragen die echter nog niet gelden voor de Antillen en Aruba. Wetgeving is goedkoop. Maar wetgeving alleen houdt het zeemilieu niet schoon. De wetgeving moet ook worden uitgevoerd. Zelfs bij het ontbreken van wetgeving kunnen op dit terrein veel activiteiten worden ontplooid. Hiervoor is de inzet van mensen en middelen nodig. Dat kost geld. Het is aan de politiek om te bepalen hoeveel geld hiervoor ter beschikking gesteld moet worden."

KLM 70 jaar!

■WILLEMSTAD / AMSTERDAM — De KLM bestaat vandaag op de kop af 70 jaar en is daardoor de oudste commerciele luchtvaartmaatschappij ter wereld. Van de De Havilland DH-9, die twee man mee kon nemen naar de Boeing 747-400, die 421 passagiers kan vervoeren en een snelheid bereikt van 1,020 kilometer per uur. De eerste vlucht vond overigens niet in het oprichtingsjaar, maar 'pas' op 17 mei 1920 plaats en wel van Londen naar Amsterdam. In het eerste operationele jaar beschikte de maatschappij van Albert Plesman over slechts 4 toestellen. De KLM anno 1989 bezit 73 vliegtuigen en 11 helicopters, inclusief de NLM Cityhoppers, Netherlines en KLM helicopters. De KLM vliegt naar 141 bestemmingen in 77 landen. In totaal legden de KLM-toestellen 145 miljoen kilometer af en werden 6.9 miljoen passagiers en 443,000 ton vracht en post vervoerd. De eerste transatlantische vlucht werd uitgevoerd door de Fokker F18 PH-AIS ofwel de 'Snip'. De Snip- vlucht arriveerde op 22 december 1934 op Curacao (foto).

Geen definitieve surseance van betaling

Alesie in staat van faillissement verklaard

WILLEMSTAD — De Alesie rijstfabriek is gisteren door de rechter in staat van faillissement verklaard, nadat hij het verzoek tot verlening van een definitieve surseance van betaling had afgewezen. In een van de overwegingen geeft rechter mr G. Bracht te kennen dat '...het gerecht (...) van oordeel is, dat het vooruitzicht niet bestaat, dat de verzoekster (Alesie-directeur ir Turhane Doerga) na verloop van tijd haar schuldeisers zal kunnen bevredigen en dat het verzoek tot de definitieve verlening van surseance van betaling derhalve dient te worden afgewezen.' Tot curator in dit faillissement werd aangewezen advocaat Theeboom, de functie van rechter-commissaris wordt uitgeoefend door mr Bracht.

Een nieuw chapiter in het Alesie-drama, maar zeker niet het laatste. Zo zal de fabriek gewoon doordraaien om op die manier genoeg gelden te genereren, om de schuldeisers alsnog af te betalen, verluidde het vandaag in kringen van Doerga.

Hoe groot de schuld exact is, werd gisterochtend tijdens een hoorzitting achter gesloten deuren niet duidelijk.

Vast staat wel dat Doerga en zijn advocaat, mr P. van de Laarschot, de strijd nog lang niet hebben opgegeven. Zo zal alles op alles gezet worden om te komen tot -wat in juridische termen heet- een accoord met de schuldeisers. Als dat rond is, zal de rechter benaderd worden met een verzoek tot rehabilitatie.

Gaat hij daarmee accoord, dan zal het bedrijf worden gerehabiliteerd en het faillissement ongedaan worden gemaakt. Daar is genoeg tijd voor, stellen deze bronnen.

De tegenpartij echter, is ervan overtuigd dat Doerga door dit vonnis definitief uitgeschakeld is: de definitieve surseance van betaling werd immers afgewezen en de fabriek en machines zullen, naar alle waarschijnlijkheid, binnen niet al te lange tijd op een veiling te koop worden aangeboden, verklaarde advocaat mr A. Huizing aan de Amigoe.

Hij maakte melding van de mogelijkheid van hoger beroep, maar denkt dat dit niet veel zoden aan de dijk zal zetten omdat het onroerend goed gehypotiseerd is.

Naar de advocaat meldde, zal de eigenaar van de voorraad rijst die nu nog voorhanden is, Caribbean Rice Industry, groen licht geven om de circa 100 ton rijst die nog in voorraad is te verwerken. Dat zal ongeveer anderhalve maand in beslag nemen. Hierna is het afgelopen met Alesie in zijn huidige opzet, stelde de advocaat.

In kringen van Doerga kwam deze denkwijze weinig verrassend over: één van de schuldeisers (de voormalige zakenpartner van Doerga, Guptar) is immers al tijden druk bezig, om het bedrijf per sé 'kapot te krijgen,' stelde men. Guptar wil namelijk, zo wordt geredeneerd, het bedrijf overnemen. Dat het bedrijf in staat van faillissement werd verklaard, is zo erg niet. Volgens de Doerga- groep, zal door het faillissement immers alle beslagen komen te vervallen en kan de curator gemakkelijk functioneren.

In zijn overwegingen stelde rechter Bracht gisteren onder meer dat '...dat de verzoekster tijdens het gisteren gehouden verhoor nog een vordering van haar directeur T. Doerga prive van 670.900 gulden heeft opgegeven en dat de verzoekster tijdens het verhoor de enige, als een serieuze grondslag van haar verzoek tot surseance van betaling aan te merken vordering van Nyrol NV heeft betwist, ondanks dat zij tijdens dat verhoor eveneens heeft toegegeven dat zij de vordering -van de eerste aanvrager van het faillissement- had willen betalen, ware het niet dat die aanvraag door nog een tweetal verzoeken tot haar faillissement was gevolgd.'

De rechter komt vervolgens tot de conclusie, dat 'het er op grond van het voorgaande alle schijn van heeft, dat verzoekster de surseance van betaling 'pour besoin de la cause' heeft aangevraagd.' Verderop zegt hij dat '... thans summierlijk is gebleken dat het vorderingsrecht van een groot aantal schuldeisers en van de feiten en omstandigheden waaruit volgt dat verzoekster verkeert in de toestand te hebben opgehouden met betalen,' en '(overwegende dat) de verzoekster derhalve in staat van faillissment dient te worden verklaard.'

■WILLEMSTAD — Op 5 oktober heeft de heer A. Touwen zijn opwachting gemaakt bij de Antilliaanse gouverneur, dr Rene Römer. De heer Touwen is de nieuwe chief executive officer van Philips Antilliana.

Gedeputeerde mendes de Gouveia:

Herinvoering van periodieke salarisverhoging in onderwijs

WILLEMSTAD — Gedeputeerde Dito Mendes de Gouveia van Onderwijs zei gisteren tijdens de studiedag 'Enkuentro Formashon Social' van 'leiders' in het onderwijs dat hij een commissie heeft benoemd die het probleem rondom de bevriezing van de salarissen in het onderwijs gaat onderzoeken. 'Ik verwacht binnenkort een advies en ik hoop dat het advies ten gunste zal zijn van al degenen die in het onderwijs werkzaam zijn.

De opkomst van schoolhoofden, directeuren en rectoren op de studiedag in het Princess Beach Hotel was veel groter dan de organisatoren hadden verwacht. Het symposium werd geleid door een groep die door de overheid in het leven is geroepen om plannen te maken voor een positieve sociale ontwikkeling van scholieren.

'Een goede planning van deze ontwikkeling is belangrijk omdat de jeugd van buitenaf beïnvloed wordt door allerlei veranderingen in de wereld en met name in de Curaçaose samenleving. Het onderwijs geeft op dit ogenblik onvoldoende richting aan deze beïnvloeding.' Aldus de gedeputeerde.

CONVENTIONEEL

Jarenlang zagen mensen in het onderwijs het als hun enige taak om de cognitieve ontwikkeling van kinderen te leiden. Dus via het conventioneel systeem worden ze geleerd hoe ze moeten lezen en schrijven. Dit is echter in de moderne samenleving niet meer voldoende. Scholen moeten zich meer gaan richten op de sociale vorming van het kind.

De samenleving is veranderd. Criminaliteit en drugsgebruik zijn aan de orde van de dag. Kinderen hebben nu meer begeleiding nodig.

Onder deze moeilijke omstandigheden moeten leerkrachten, schoolhoofden, directeuren en rectoren de scholieren leiden. Volgens de gedeputeerde biedt het onderwijs de ideale structuur om jongeren te vormen. Dit moet wel goed georganiseerd en met concrete plannen gedaan worden.

Volgens Mendes de Gouveia hadden kinderen vroeger een hechte band met hun school door allerlei aktiviteiten die buiten de schooltijden werden georganiseerd. ' Wij moeten terug naar dat systeem.

'Ouders zijn bezorgd en zien de school als de enige oplossing. Zij verwachten dat onderwijzers en 'schoolleiders' een brede basis aan de kinderen meegeven waardoor zij beter kunnen functioneren in de moderne samenleving', concludeert de gedeputeerde.

Het huidige onderwijssysteem was geschikt voor het verleden wij moeten nu georderend naar nieuwe mogelijkheden zoeken.

■WILLEMSTAD — Op woensdag heeft premier Maria Liberia-Peters de officiële overhandiging verricht van de beker van het eerste 'Kopa Internashonal Pedro Luis Brion' toernooi, aan Giovanni Quan, aanvoerder van de SUBT- Infantil. Het betrof het internationale toernooi dat plaats vond op Curaçao met deelname van onder andere Aruba, de VS en Trinidad. Op de foto zijn van rechts naar links te zien: trainer Papito Nivellac, Giovanni Quan, de premier, Boy Marchena en p.r.- man Charles Boom.

WILLEMSTAD —Het eilandsbestuur besloot onlangs dat de chauffers die schoolkinderen vervoeren bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd een gratifikatie van 1200 gulden ontvangen. De chauffers in kwestie mogen dit werk namelijk dan niet meer uitvoeren. Alle 22 chauffeurs waren op maandag te gast bij de overheid om hun uitkering in ontvangst te nemen.

WILLEMSTAD—De commissie Goeloe die in opdracht van de overheid een rapport moest opstellen inzake het zoveel mogelijk wegwerken van de discrepantie in de salarissen van de arbeiders en werksters in overheidsdienst, heeft zijn werk afgerond. Men heeft zich ook in meer algemene zin gebogen over de rechtspositie van de arbeiders.

IKP-delegatie naar Trinidad

WILLEMSTAD — Een delegatie van de organisatie Inisiativa Partikular Korsou (IPK) vertrekt morgen naar Trinidad and Tobago, waar men deelneemt aan de eerste regionale conferentie over kindermishandeling genaamd 'Breaking the cycle of child abuse'. De conferentie duurt van 10 tot 13 oktober.

De IPK heeft verschillende organisaties benaderd die dagelijks met kinderen te maken hebben, iemand af te vaardigen. Dat zijn: Mevrouw Reed van de Voogdijraad, mevrouw Statie en Martis van de gezinsvoogdij -instelling, mevrouw Martis van Casa Manita, mevrouw Balootje van Huize Rose Pelletier, mevrouw Cassares van internaat Huize St Josef en juffrouw Adoptie van Sociale zaken.

Daarnaast gaat ook D. Jackson van de AGV mee, die door de organisatoren gevraagd werd, een rede te houden over de situatie op Curaçao. Eenmaal in Trinidad, zullen de mensen van IPK een gesprek hebben met Claudia Harvey, voorzitter van de Caribbean Regional Council voor Adult Education.

KLM VOOR DECEMBER OVERGEBOEKT

Gevolmachtigd minister ing. Roland Lacle:

Meer luchtverbindingen vanuit Europa nodig

ORANJESTAD — Gevolmachtigde minister ing. Roland Laclé, die in verband met het bestedingsoverleg van minister drs Jan de Koning op Aruba vertoefde, vertelde dat zonder uitstel maatregelen moeten worden getroffen om meer vluchten van Europa naar Aruba te brengen.

Minister van Verkeer en Communicatie Elio Nicolaas gaat de diverse Europese maatschappijen een brief schrijven, dat zij een 'operating permit' kunnen krijgen om op Aruba te vliegen. Mede oorzaak is dat de KLM voor december alle vluchten naar Aruba volgeboekt heeft, ruim driehonderd mensen op een wachtlijst heeft, terwijl uit een enquête door het Arubahuis blijkt, dat ruim duizend mensen in december geen passage naar Aruba kunnen krijgen.

BELANGSTELLING

Voordat minister Laclé naar Aruba kwam, had hij een bespreking met de KLM over de kritieke situatie om eind van het jaar naar Aruba te kunnen reizen. Uit een onderzoek van het Arubahuis bij reisagenten blijkt dat duizend mensen - van wie zeshonderd bezoekers en vierhonderd Arubanen - in december geen passage kunnen krijgen, omdat alle KLM-vluchten zijn volgeboekt.

'De KLM gaf ons gelijk', aldus Laclé, 'alleen op één vlucht begin december bleken bij controle nog drie plaatsen te zijn, terwijl op de wachtlijst van de KLM-computer driehonderd gegadigden staan. Uiteengezet werd dat de bestelde 747-[illegible] onvoldoende vliegtuigen heeft noch de bemanning hiervoor'.

Minister Laclé vertelde dat collega Elio Nicolaas maatschappijen in Europa zal aanschrijven, terwijl al besprekingen worden gevoerd om de overeenkomst met België dat Sabena gaat vliegen uit te voeren, terwijl ook met Alitalia en Air France wordt gesproken.

'Er bestaat in Europa bijzonder veel belangstell[illegible] voor Aruba als toeristenla[illegible]', aldus minister Laclé, [illegible] stelde dat de regering en [illegible] Arubahuis alles zullen d[illegible] om deze toeristen naar Ar[illegible] te brengen.

■ *ORANJESTAD — Holida Inn Aruba Beach Resort presenteert momenteel tot 29 oktober in de Palmbeach Room een cabaretgroep 'Caribbean Showcase' uit Jamaica.*

De groep bestaat uit een dymanische zanger, Smokey Star, die de hele show presenteert en de avond begint met de alombekende liedjes 'La Bamba' en 'Mathilda'. Verder heb je Cabot Paul, een kunstenaar op zijn steeldrums. Hij bespeelt al vijftien jaren dit instrument en staat bekend als de koning van de steeldrums. Hij vertolkt zelfs de bekende liedjes van Lionel Richie en Stevie [illegible] trotserende voodoo-danser, die later op de avond ook de limbo-dans doet en hierbij onder een stok kruipt die maar een paar centimeters van de grond wordt geplaatst. En als laatste de drie danseressen, die in kl[illegible] rijke klederdrachten [illegible] geheel opluisteren.

De avond eindigt met [illegible]gaemuziek, die voor een [illegible] navalssfeer zorgt, waarbij [illegible] publiek op de been [illegible] gebracht om als een [illegible] door de zaal mee te dans[illegible].

De show begint om n[illegible] uur.

ORANJESTAD — Geen inzenders had bij de L[illegible] trekking van gisteren de [illegible] nummers - 15-16-6-33 - [illegible] geraden, zodat de [illegible] dertig mille in de pot blij[illegible] aanstaande vrijdag de e[illegible] prijs rond de veertig [illegible] florin ligt.

Ook de tweede prijs [illegible] cijfers met joker 28 - bl[illegible] de pot. Hiervoor was [illegible] negen mille beschikb[illegible]. Voor de derde prijs wa[illegible] dertig goede inzend[illegible] waarvan 23 Lotto Loco [illegible] ieder 81.85 florin ku[illegible] incasseren.

Bij exploit van mij, NORMAN E. HART, deurwaarder bij het Gerecht op Aruba, van de 6de oktober 1989 - waarvan een afschrift is gelaten aan de E.A. Heer Officier van Justitie op Aruba, is ten verzoeke van: FELICIA PAESCH, wonende op Aruba, domicilie kiezende aan de J.G. Emanstraat no. 120 te Oranjestad op Aruba, ten kantore van de advokate mr. C.A. SINT JAGO-FRANCIS;

OPGEROEPEN:

MARIO WINTERDAL, zonder bekende woon- of verblijfplaats op Aruba of elders - om op woensdag, 14 februari 1990 - , des voormiddags om 08.30 uur ter terechtzitting van het Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba ten Raadhuize te Oranjestad te verschijnen, teneinde op de door requirante tegen hem ingestelde vordering te antwoorden.

N.E. Hart, deurwaarder.

Bij exploit van mij, NORMAN E. HART, deurwaarder bij het Gerecht op Aruba van de 4de oktober 1989 - waarvan een afschrift is gelaten aan de E.A. Heer Officier van Justitie op Aruba, die het origineel voor GEZIEN heeft getekend, is aan: BENITO CHERY, gewoond hebbende aan de Juana Mortostraat no. 5 op Aruba, thans wonende op Haïti, zonder bekend adres;

BETEKEND:

een grosse van het vonnis van 31 mei 1989 - waarbij ten verzoeke van: TEOLINDA VERONICA RICHARDSON - , de echtscheiding is uitgesproken, tussen partijen op 21 maart 1986 op Aruba - met elkander gehuwd.

N.E. Hart, deurwaarder.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639. 22316 en 24508. Page-boy: 127-743.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr. 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100.

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag voor 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur *Distant Thunder* (drama, 14 jr.).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur *Fright Night II* (horror, 18 jr.).

*****

DOKTER HART KINDER-POLIKLINIEK (Shakespearestraat 13, tel.: 27263/24300): spreekuren maandag t/m zaterdag van 08.30-11.30 uur; maandag, woensdag en vrijdag ook van 15.00-18.00 uur.

*****

CENTRO MEDICO CARABOBO (L.G. Smith Boulevard 34, tel.: 21777): dra L.G. Beke-Martínez. Engelandstraat 7, tel.: 24696.

*****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

*****

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel.: 23425; Santa Cruz en Paradera: tel.: 28288/25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020/48301; San Nicolas: tel.: 45906; Dakota: tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor).
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

*****

TELEARUBA
ZATERDAG: **18.00 Jacques Cousteau;** 19.00 Style with Elsa Klensch; 19.15 Big story; 19.30 Crossfire; 20.00 Love Boat; 21.00 CNN international news; 21.45 Estreno; 23.30 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Baseball Major League; 19.00 Showtime; 20 00 This week in Japan; 20.30 CNN international news; 21.00 Quo Vadis? 22.45 Week in review; 23.30 Sports tonight; 24.00 Sluiting.

*****

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTER: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTER (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend** (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).

STICHTING ZIEKENVERPLEGING ARUBA
DOKTER HORACIO E. ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300)
Bezoekuren:
Kinderafdelingen: doorlopend bezoek van 08.00-20.00 uur; andere afdelingen: van 11.00-12.00/15.00-15.45/18.30-19.30 uur.
Rookverbod:
Er is een algemeen rookverbod in het hospitaal. Slechts op enkele recreatieplaatsen in het hospitaal mag er gerookt worden.

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 24652/22817): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Paardenbaaistraat 8 (boven).

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

COMISION DRECHA MISA PARADERA: 20.30 uur culturele avond 'Amor i Cariño' - Cas di Cultura.

*****

ZONDAG
BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur *Distant Thunder* (drama, 18 jr.).
DRIVE-IN: 21.00 uur *Fright Night II* (thriller, 18 jr.).

*****

DIVERSEN
CULTUREEL CENTRUM ARUBA (**t.g.v. 40-jarig bestaan**): 20.30 uur uitvoering van 'Van Spanhoek tot Leidseplein' gebracht door de Surinaamse toneelgroep Moksi Alesie uit Nederland - Cas di Cultura.

FILMLIGA ARUBA: 20.30 uur presentatie van 'Pervola' (tragicomedie) - Cas di Cultura.

SPORT
ATLETIEK (**'Fire Prevention'**): 06.30 uur start loop bij Aruba Palmbeach Hotel naar de finish bij Brandweerkazerne.

BASEBALL (**AA-klasse**): 14.00 uur (best-of-7) Marlboro vs Aruba Video Center - Don Elias Mansur Ballpark.

*****

MAANDAG
DIVERSEN
INDIAN ROCK GARDEN WATERSLIDE: maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag geopend van 10.00-18.00 uur; donderdag de gehele dag gesloten.

Voor Arubanen in Nederland

Voorlichting over baan in hotelwezen

=door Victor Hafkamp=

DEN HAAG — In het Provinciehuis wordt hier maandag de eerste van een reeks voorlichtingsbijeenkomsten gehouden voor Arubanen in Nederland, die interesse hebben voor een baan in het hotelwezen op Aruba.

Het kabinet van de gevolmachtigde minister van Aruba heeft deze week een speciale editie uitgebracht van de 'Noticiero Aruba'. Daarin worden Arubanen in Nederland, die naar hun eiland willen terugkeren en in de opleiding geïnteresseerd zijn, voor de verschillende bijeenkomsten opgeroepen.

Maandag is er na Den Haag ook een bijeenkomst in Rotterdam. Vervolgens zijn Zwolle (dinsdag), Breda (woensdag), Utrecht en Amsterdam (donderdag), Nijmegen (16 oktober), Groningen (17 oktober) en Weert (18 oktober) aan de beurt.

STAGE

Het zijn dezelfde plaatsen, waar vorig jaar ook expremier Henny Eman en exminister Mito Croes de interesse van de Arubanen in Nederland voor terugkeer naar hun geboortegrond peilden.

Volgens een mededeling van het kabinet van de Arubaanse gevolmachtigde minister is de Horeca-opleiding toegankelijk voor Arubanen van 18 tot 35 jaar. De opleiding start in 1990 en duurt $5^1/_2$ maand. Aan het einde van de cursus volgt een stage van drie maanden in Arubaanse hotels. Bij gebleken geschiktheid krijgen de cursisten een baan in één van die hotels aangeboden.

GROEI

Het hotelopleidingsproject is op touw gezet na een verzoek van de Arubaanse regering medewerking te verlenen aan de om-, her- en bijscholing van Arubanen in Nederland voor het Arubaanse hotelwezen.

'Door de sterke groei van het toerisme en de bouw van vele nieuwe hotels ontstaat er op Aruba op korte termijn behoefte aan zo,n tweeduizend arbeidskrachten in de horecasector', aldus de mededeling van het Arubahuis.

Het project biedt plaats aan 105 cursisten. Ze kunnen worden opgeleid tot kok, receptionist, voor de huishoudelijke dienst, technisch onderhoudsmedewerker, en voor managerfuncties.

WERKLOZEN

De Arubaanse overheid heeft met de horecabedrijven afspraken gemaakt om de cursisten die de opleiding met goed gevolg doorlopen hebben met voorrang de vacatures te laten opvullen. De cursus is speciaal bestemd voor werkloze Arubanen of voor hen die met werkloosheid worden bedreigd. De Arubanen moeten tenminste vanaf 1 juli 1989 in Nederland wonen. Ook herintredende echtgenotes van mannen die kostwinnaar zijn, kunnen een opleiding krijgen.

Het opleidingsproject wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Nederlandse ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Onderwijs en Wetenschap, het Arubahuis, de gewestelijke arbeidsbureaus en de provincies Groningen en Overijssel.

TERUGKEER

Volgens het Arubaanse parlementslid Grace Bareño is er onder de Arubanen in Nederland een grote gretigheid om terug te keren, maar belet de huidige emigratieregeling dat grote groepen Arubanen naar hun geboortegrond terugkomen. De Arubaanse delegatie heeft met de Nederlandse autoriteiten over aanpassing en versoepeling van die emigratieregeling gesproken.

'We hebben de garantie gekregen dat die regeling inderdaad meer aan onze noden zal worden aangepast', aldus Grace Bareño. 'Naar schatting willen zo'n duizend Arubanen graag terug, maar ze kunnen vanwege de hoogte van hun inkomen geen gebruik maken van de huidige emigratieregeling'.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKS- MOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

CENTRO KIBRAHACHA (**dagver. blijf voor bejaarden**): openingsuren dagverblijf: 08.00-12.00 uur; kantooruren: 07.30-12.30/14.00-17.00 uur - Piedra Plat 23 (tel.: 28159).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN «MAN NA OBRA»: elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om producten te kopen in het oude gebouw van «Bibito Pin», t/o Protestantse kerk, Piedra Plat.

AUTOKEURINGSLOKAAL SAN NICOLAS: geopend van maandag t/m vrijdag van 08.00-11.30/13.00-16.00 uur.

TENTOONSTELLING
INSTITUTO DI CULTURA: **t/m 21 oktober van maandag t/m vrijdag tot 18.00 uur gelegenheid tot bezichtiging fototentoonstelling 'Foto '89'.**

BIBLIOTEKA NACIONAL
Oranjestad
t/m 13 oktober vanaf 16.00 uur expositie zeventig 'wearable-art'-sieraden gemaakt door Maria Teresa Madariaga-Chumaceiro.
San Nicolas
t/m 13 oktober op iedere werkdag van 08.00-17.00 uur en woensdag ook tot 19.00 uur expositie van beeldende kunsten met werken van Nigel Mathew, Mirto Nicolaas en Franklin Priam.

*****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

*****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur orgelconcert verzorgd door de Amerikaanse prof. dr D. De-Witt.
SEROE COLORADO: **geen dienst** i.v.m. orgelconcert.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen; zondagsschool op dezelfde tijd.

*****

DE NIEUW APOSTOLISCHE KERK (Goletstraat 5-A): 09.30 uur kerkdienst.

*****

AAN BOORD VAN PIETER FLORISZ: 09.30 uur kerkdienst o.l.v. dominee J.G. Majoor en pater P. Kortekaas.

*****

■*ORANJESTAD — De leerkrachten van het Colegio Arubano hielden vrijdagmiddag een demonstratie voor het kantoor van de Stichting Middelbaar Onderwijs Aruba (SMOA). Met rector Dolf Hoevertsz aan de kop marcheerde de colegiale groep vanaf het Colegio-terrein naar het SMOA-kantoor waar een petitie overhandigd werd. De leerkrachten demonstreerden tegen het beleid van de SMOA-voorzitter, Swinda (en niet Vilma zoals de Amigoe gisteren abusievelijk berichtte) Henriquez.*

OUDERS ZITTEN MET VRAGEN

Plaats van schoolstichtingen moet geregeld

SIMAR: SMOA-bestuur heeft geen respect voor leerkrachten

ORANJESTAD — Ook het bestuur van de vakbond van leerkrachten, SIMAR, is ontevreden over het beleid van het bestuur van de Stichting Middelbaar Onderwijs Aruba (SMOA). Toen de Simar van zijn leden de klachten hoorde, werd een spoedgesprek met het SMOA-bestuur gevraagd.

Tot grote verbazing werd dit geweigerd onder de mededeling van het SMOA-bestuur, dat de zaak voor hen zelf niet duidelijk was.

Simar bleef de zaken in de gaten houden en kwam tot de conclusie dat het SMOA-bestuur zich zodanig opstelt dat het wel erg moeilijk wordt om een oplossing te vinden. Het tweede verzoek van de Simar voor een gesprek werd door het SMOA-bestuur niet eens beantwoord.

DISCUSSIE

Op de vraag hoe de houding van het SMOA-bestuur moet worden uitgelegd, geeft de Simar als antwoord, dat de SMOA duidelijk gebrek toont aan respect voor de leerkrachten en Simar en blijkbaar niet beseft hoe ernstig het conflict is.

In het licht van dit conflict wil de Simar, dat er een diepgaande discussie op gang komt om te spreken over het functioneren van de schoolstichtingen en wil dat hun positie wettelijk geregeld wordt. Nu behoeven ze aan niemand verantwoording af te leggen zelfs niet aan de overheid, waarvan subsidie wordt ontvangen. In het geval van de SMOA, dat de beschikking heeft over alle fondsen van de school, zoals onderhoud, het kopen van materiaal, geld voor en van de leerlingen enz., kan men hiermee doen en laten wat men wil.

DUIDELIJK

Het conflict met SMOA wordt nog vergroot nu de ouders het Simar-bestuur vragen of de president van de SMOA ook directrice van de sportzaak Agencias Manglares is. Als dat het geval is, aldus de Simar, dan is er duidelijk een conflict of interest. Want kortgeleden heeft SMOA voor de leerlingen van Colegio Arubano een gympak geïntroduceerd, van minder kwaliteit, dat 35 florin heeft gekost en waarvan de ouders 25 florin moesten bijdragen. Daarom hebben de ouders zeker het recht te weten of hier sprake is van een 'conflict of interest'.

Duidelijk wordt hier de indruk gewekt, dat via de ouders iets verdiend wordt. Tenslotte wijst de Simar op de schade die door dit gebeuren aan het onderwijs van het Colegio in het bijzonder en Aruba in het algemeen wordt toegebracht.

Op zeemilieugebied

Prof.Soons adviseert

ORANJESTAD — Uit een bericht van Bureau Voorlichting (BUVO) blijkt, dat dr A.H.A. Soons, professor in het Internationaal recht te Utrecht, deze week weer op Aruba was. Zoals bekend is professor Soons zijn geboorteland Aruba behulpzaam bij het opstellen van wetten voor het Zeemilieu in het algemeen. Deze wetten houden verband met de proclamatie - in de naaste toekomst - van een tweehonderd mijl exclusieve economische zône die niet alleen voordelen maar ook zware verplichtingen voor Aruba zal brengen.

Arubaanse notitie Solidariteitsfonds

Premier Nelson Oduber: beslissing noodzakelijk

ORANJESTAD — Tijdens het bestedingsoverleg tussen minister Jan de Koning en de regering werd ook gesproken over de rijkswet Solidariteitsfonds. Vorderingen hierover werden niet gemaakt.

De Arubaanse regering diende een notitie in met vragen en kanttekeningen over dit onderwerp en Nederland zal later - nadat er een nieuwe minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken is benoemd -antwoord op deze notitie geven.

Premier Nelson Oduber gaf te kennen dat er een definitieve oplossing moet komen voor wat betreft het Solidariteitsfonds en de Arubaanse bijdrage aan dit fonds. In 1985 werd overeengekomen dat de Arubaanse contributie niet hoger mag zijn dan anderhalf procent van de begroting van Aruba.

KWART MILJOEN

De premier deelde desgevraagd mee, dat de Arubaanse schuld aan Nederland ongeveer 250 miljoen florin bedraagt en dat vijftig procent hiervan leningen van langlopende termijn (dertig jaar) zijn. Op het bestedingsoverleg is men tot geen enkele afspraak hierover kunnen komen. De liquiditeitspositie van Aruba laat momenteel niet toe om meer te betalen dan nu betaald wordt.

Er moet volgens de premier hoe dan ook een formule worden gevonden om niet alleen de lopende schulden te betalen, maar ook de schulden die in de loop der jaren een bedrag van ongeveer 250 miljoen florin bereikten.

Van Arubaanse universiteit

Drs Herde benoemd tot secretaris-administrateur

ORANJESTAD — Korte tijd nadat de rector van de Arubaanse Universiteit, mr drs P.Pronk, daarvan in zijn openingsrede melding maakte, is drs G.R. Herdé, op een daartoe door het College van Curatoren aan de regering gedane voordracht, met ingang van 16 oktober benoemd tot secretaris-administrateur van de Universiteit van Aruba (UA).

Met deze benoeming is opnieuw een stap gezet in de richting van een binnen de universiteit op te bouwen zelfstandig administratief apparaat. Hierdoor wordt de mogelijkheid geschapen de administratie die tot nu toe voor het grootste gedeelte via het overheidsapparaat verloopt, zelf ter hand te nemen. De bedoeling is dit per 1 januari 1990 gerealiseerd te hebben.

SECRETARIAAT

Naast de administratieve taak zal Herdé tevens belast zijn met het secretariaat van het College van Curatoren, hetgeen onder meer inhoudt dat hij tezamen met de universiteitsraad betrokken zal zijn bij de verdere opbouw van de juridische faculteit alsmede bij het onderzoek naar de mogelijkheden tot uitbreiding van de UA met één of meerdere studierichtingen.

Na het behalen van het doctoraal examen Pedagogiek met specificatie in onderwijskunde aan de Universiteit van Leiden in 1980 is Herdé een aantal jaren als beleidsmedewerker verbonden geweest aan directie van Onderwijs en laatstelijk belast geweest met de leiding van het bureau Organisatie en Efficiency.

AVC wint

ORANJESTAD — In de playoff van de Arubaanse AA-baseballcompetitie trok Aruba Video Center gisteravond de stand in deze strijd gelijk (2-2) door met 2-1 van Marlboro te winnen. De vijfde wedstrijd wordt morgenmiddag om twee uur in het Don Elias Mansur Ballpark gespeeld.

Partij van 120 kilo cocaïne in geding

Behandeling Vanegas-zaak door rechter aangehouden

ORANJESTAD — Onder zware bewaking - zowel binnen als buiten het gerechtsgebouw en bij het vervoer van de verdachten - begon vrijdagmorgen de behandeling van de zaak waarbij 162 kilo cocaïne en negen verdachten betrokken waren.

Eenieder - ook de persvertegenwoordigers - werden voor het binnentreden van de rechtszaal gefouilleerd. Zoals bekend was de verdachte Vanegas ook betrokken bij deze zaak doch hij wist uit het Huis van Bewaring destijds te ontkomen en werd niet meer aangehouden.

Er werd een groot aantal verklaringen voorgelezen over deze omvangrijke zaak. Toen verdachte E.M. liet horen, dat hij bereid was de waarheid te vertellen en daarbij alle schuld op de gevluchte verdachte Vanegas wilde gooien, besloot de rechter na twee uur lang met deze zaak bezig te zijn geweest, de behandeling voor onbepaalde tijd te verdagen.

Raadsman: gaat om mishandeling

Acht jaar eis in moordzaak

ORANJESTAD — Acht jaar gevangenisstraf eiste officier van Justitie mr Werleman-Lejuez tegen verdachte M.B. (43) voor moord met voorbedachte raden op Pablum Geerman.

Dit gebeurde op het kruispunt ter hoogte van Watapana Inn aan de Boerhavestraat, waarbij verdachte het slachtoffer een fatale steek met een mes in de hartstreek toebracht. De officier legde er in haar requisitoir vooral de nadruk op dat verdachte verklaard had, dat voordat hij de auto verliet, hij zijn zakmes gereed hield om het slachtoffer aan te vallen.

Advocaat Flanders was het niet eens met het Openbaar Ministerie (OM), dat het hier een moord met voorbedachte rade betrof. Het was volgens Flanders mishandeling waarbij het slachtoffer aan de verwondingen overleed. Het rapport van de psycholoog spreekt dan ook van een reactie van verdachte.

Hij voegde eraan toe, dat het slachtoffer bekend staat als iemand die problemen veroorzaakt. Zijn cliënt voelde zich bedreigd en hij herhaalde dat hier geen sprake kan zijn van moord met voorbedachte rade.

Op 20 oktober wijst de rechter in deze zaak vonnis.

HELP PREVENT FIRES
BE FIRE AWARE!

Banco di Caribe

Wij verzorgen Uw brand- en bedrijfsverzekering en alle andere verzekeringen!

Fire Prevention Week

"NO LAGA BO SOÑO, BIRA HUMA"

Programma Preventie week 1989

Zondag 8 oktober:
07.00 uur: Vertrek van de Zesde Fire Preventie 10 kilometer loop bij Aruba Palmbeachhotel naar de Brandweerpost bij de Luchthaven. Gevolgd door demonstraties van de brandweer met beschikbaar materiaal. De Maatschappij "Servimeca" geeft een demonstratie van haar equipment. Verkoop van T-shirts en andere activiteiten.

9 tot en met 13 oktober:
- Lezingen op scholen over voorkomen van brand.
- Brandweer voetbalt tegen Radio Carina.
- Volleybal personeel van de brandweer.
- Een speciaal programma voor TeleAruba.

Fire Prevention
week

Ook wij kunnen U helpen met het voorkomen van brand met:

- **Alarmsysteem**
- **Rook en ionisatie detector.**

Vraagt eens vrijblijvende prijsopgave.

BOPEL TECHNICAL SERVICES N.V.

Kas Paloma 70 - telefoon 33030

Fire Prevention

Wanneer U brand ziet bel de brandweer telefoon 115.

Wij verzorgen
Uw **brand-** en
bedrijfsverzekering.

ARUBA BANK n.v.
alle verzekeringen

Verzeker U tegen brand!!!

Onze Afdeling Verzekering, gevestigd in het nieuwe kantoor in het STRADA COMPLEX, is bereid u te helpen bij het sluiten van een brandverzekering.

Telephone: 36282 / 36788

CARIBBEAN MERCANTILE BANK N.V.
Uw vriendelijke en betrouwbare bank

PREVENTION WEEK
OCTOBER 8 - 14.

PROTECT YOUR FAMILY

TOYOTA

aaaga Cordia aruba n.v.

Steun de Fire Prevention week

Wij zijn U gaarne van dienst voor een brand- en/of bedrijfsverzekering.

Reeberg & Zonen N.V.

Alle verzekeringen
Windstraat 13 - Tel.: 22770-24469

Fire Prevention

snuffs out...FIRE!

Firemen need everybody's help in fighting fires. We must make our homes and business buildings fire safe. We must get rid of unwanted clutter and refuse. Immediately repair faulty equipment, wiring and install smoke detectors. Make sure your fire insurance policy has been updated to cover the inflationary costs that could be incurred if your property was destroyed by fire.

FIRE SAFETY CAUTION:

DON'T
store things near your stove or heater. Cleaning solvents and flammable liquids.

FIRE SAFETY CAUTION:

DON'T
smoke in bed! People who do are a danger to the whole family. Check all ashtrays before you retire.

FIRE SAFETY CAUTION:

DON'T
have matches or cigarette lighters where children can reach them. Put them up and out of the way!

FIRE SAFETY CAUTION:

DON'T

FIRE SAFETY CAUTION:

DON'T
overload electrical outlets or leave cords where children can pull on them.

FIRE SAFETY CAUTION:

DON'T
touch an electrical appliance that gets wet. Water and electricity combined cause shock.

FIRE PREVENTION WEEK OCTOBER 8 - 14

Participate in the fire prevention week activities

FATUM Sigur, pa un i tur!

---

evita desastres di candela
Pa tur siguridad, sigura bo propiedad cerca

SEGUROS GEERMAN N.V.
Tanki Leendert 251 Tel. 22382

Zorgt dat U goed verzekerd bent wanneer brand U treft.

Wij brengen U gaarne offerte uit voor een brand- en of bedrijfsverzekering.

Kijk Uw polissen na of U voldoende verzekerd bent.

Uw Verzekeringsexpert:

SEGUROS A.F. APONTE
Tanki Leendert 201
Tel.: 24226 - 27526

Fire Prevention

betekent ook zorgen dat Uw h… ve en goed GOED VERZEKER… is.

GOED VERZEKERD bent U ze… ker, wanneer wij als experts o… dit gebied, Uw brand- en be… drijfsverzekeringen ve… zorgen.

Bel ons eens om te komen prate… (23094)

SEGUROS MANSU…
Paardenbaaistraat

Reeds meer dan vijfentwintig jaar te… dienste van de Arubaanse gemeenscha… met ervaring en service.

SIMAN DI PREVENCION DI CANDELA

Pone Bon Atencion pa tur stoof ta paga promer cu sali foi cas.

arugas

Fire Prevention
Week
OCTOBER 8 - 14

ARD SCHENK EN ANDRE BOLHUIS MANNEN MET ERVARING

Anton Geesink is teruggefloten in NOC

Voortaan twee chefs de mission voor de Olympische sportploegen

UTRECHT - Het Nederlands Olympisch Comité heeft besloten voor de Olympische Spelen van 1992 twee chefs de mission aan te stellen. Ard Schenk leidt de Nederlandse ploeg bij de Winterspelen in Albertville, André Bolhuis is aanvoerder van Oranje bij de Zomerspelen in Barcelona.

In het verleden benoemde het NOC telkens een chef de mission voor beide spelen. Bram Leeuwenhoek was het in 1972, 1976 en 1980, Tjeerd van Wimersma Greidanus in 1984 en Wim Cornelis in 1988. Het NOC heeft ingezien, dat de chef de mission de laatste jaren zo veel werk op zich kreeg, dat twee Olympische evenementen voor een man een ondoenlijk karwei is. Om die reden werden voor 1992 twee ploegleiders aangesteld.

ARD SCHENK

Ard Schenk werd geboren op 16 september 1944 in Anna Palowna. Hij werd drie keer wereldkampioen hardrijden op de schaats: 1970, 1971, 1972. Deze prestatie werd daarna alleen overtroffen door Eric Heiden. Schenk veroverde de Europese titel in 1966, 1970 en 1972. Bij de Olympische Spelen van Sapporo in 1972 won hij drie gouden medailles: 1500, 5000 en 10.000 meter. Een avontuur als beroepsschaatser mislukte. Na zijn afscheid van de wedstrijdsport was Schenk enige tijd tv-commentator bij schaatswedstrijden. Hij ging aan het werk als fysiotherapeut. Tot vorig jaar bleef hij bewust in de anonimiteit. Vanaf 1984 was hij bestuurslid van START, een stichting voor de begeleiding van ex-topschaatsers na hun loopbaan.

Op grond van zijn activiteiten bij START, zijn rijke sportverleden en het gezag, dat hij bij de huidige generatie schaatsenrijders geniet, haalde KNSB-bestuurder Dick van Zanten hem in 1988 bij de begeleidingscommissie kernploegen langebaan.

ANDRE BOLHUIS

André Bolhuis werd geboren op 4 oktober 1946 in Zeist. Hij heeft een tandartsenpraktijk in Utrecht en is woonachtig in Soest. Bolhuis speelde in totaal 128 officiële wedstrijden voor het Nederlands hockeyelftal. Hij nam met Oranje deel aan de Olympische Spelen van München 1972 en Montreal 1976.

Hij was nog international toen de Nederlandse hockeyers besloten de Olympische Spelen van Moskou 1980 te boycotten uit protest tegen de Russische inval in Afghanistan.

Na zijn actieve hockeyloopbaan was Bolhuis twee jaar begeleider van Jong Oranje alvorens twee jaar manager te worden van de Nederlandse mannenhockeyploeg. In die functie was hij actief bij de Olympische Spelen van Los Angeles in 1984.

Dr. Sjung Hermans zal bij de Olympische Spelen van 1992 zowel in Albertville als Barcelona de medische begeleiding op zich nemen. Hij was in 1988 in Calgary en Seoul reeds teamarts. Voor de para-medische begeleiding heeft het NOC overeenstemming bereikt met Ed van Breukelen.

EERSTE DAAD

Met de benoeming van twee ex-topsporters met grote Olympische ervaring als chef de mission voor 1992 heeft het NOC een eerste daad verricht in de nieuwe lijn. Beide veertigers kondigden na hun officiële aanstelling, vrijdagmiddag in het Utrechtse provinciehuis, volledige openheid aan. Naar de sporters toe, maar ook naar buiten. Schenk liet gelijk weten zijn functie binnen de begeleidingscommissie kernploegen te blijven bekleden.

De nieuwe lijn van het NOC-bestuur behelst vooral duidelijkheid. "Bij goede sponsors ligt vijf miljoen gulden per jaar klaar voor het NOC", wist Frank van de Wall Bake, die als intermediair naar het bedrijfsleven toe mag optreden voor het NOC. "Maar dan moeten de bestuurders wel ergens voor staan en niet met ǥkaar in de clinch liggen."

TERUGGEFLOTEN

Aan die duidelijkheid wordt de komende tijd gewerkt. IOC-lid Anton Geesink is teruggefloten, omdat anders de porceleinkast geheel aan diggelen zou gaan. De judoreus bemoeit zich zo weinig mogelijk meer met de nationale Olympische zaken.

Op 15 of 22 januari is de ledenvergadering met de nieuwe voorzitter. De kandidaatstelling voor de opvolging van Koos Idenburg komt de komende weken op gang, nadat de fusie-besprekingen met de Nederlandse Sport Federatie zijn afgesloten.

Anton Geesink is op 18 november, eveneens in Utrecht, gastheer van 900 genodigden en IOC-voorzitter Juan Antonio Samaranch bij de uitreiking van de Olympische draagmedailles aan 237 Nederlandse winnaars van een Olympische medaille. Die dag krijgt Fanny Blankers-Koen de "Olympic Award".

GESLOTEN BEURS

De Nederlandse tv-omroep TROS gaat het wel en wee van het NOC de komende drie jaar tot en met Barcelona uitgebreid op radio en televisie brengen. De omroepvereniging en de Olympische sportkoepel kwamen met gesloten beurzen tot overeenstemming over een zekere mate van exclusiviteit.

■ *Anton Geesink: teruggefloten*

Kakinja blijft aanvoerder hoofdklasse

Cadushi 2 en 3 vechten om titel eerste klasse

WILLEMSTAD — In de vierde competitieweek badminton deden zich in de hoofdklasse geen spectaculaire veranderingen voor. Asiento speelde als thuisclub tegen Cadushie 1. De uiteindelijke beslissing moest vallen door de mixed dubbel. Rudi Breuring kwam te staan tegenover een 'verse' Wim van Wickeren, daar de tweede heer van Cadushi verstek liet gaan. Toch nog drie sets, die uiteindelijk in het voordeel van Asiento uitvielen: 3-2.

In de eerste klasse was er een duel tussen de gelijk opgaande Tampanja en Cadushi 2. Na drie enkelpartijen stond Tampanja met 2-1 voor. In de dubbelsessies kwam Tampanja goed voor de dag vanwege het blik frisse spelers dat opengetrokken kon worden. Tampanja speelde namelijk met een team van zes heren. Bij Cadushi moesten dezelfde mannen het veld betreden. Deze club moest het hebben van de mixed dubbel. Frans Piket en Eunice van Haastert hielden het spannend. De eerste set met verlenging. Maar de tweede set werd 15-8 en Tampanja zegevierde met 4-2.

De koplopers van de tweede klasse, Cadushi 6 en Animo, moesten tegen elkaar uitkomen. Animo had voor deze keer wat zwaarder geschut ingezet. Ali de Windt mocht de eerste herenenkel spelen en won die ook. Anuska rcicio ( ) maakte de stand weer gelijk. Jason Smit scoorde in drie sets weer een punt voor Animo. Met de mixed dubbel kon de stand op gelijk of op winst voor Animo uitdraaien. Het werd het laatste. Na drie sets moest Cadushi 6 zich gewonnen geven en de kroon overgeven aan Animo.

Cadushi wist de buit met duidelijke 2-sets partijen te winnen van Asiento 3. 4 voor Cadushi en 2 voor Asiento.

Deelname van tien teams

Meulens en Cijntje openen competitie Liga Vruminga

WILLEMSTAD - Vandaag is de opening verricht van het twaalfde kampioenschap baseball Liga Vruminga in het bijzijn van Hensley Meulens en Bebe Cijntje.

Meulens wierp de eerste bal welke door Cijntje het veld werd ingeslagen. Aan het toernooi, dat elke zaterdag en zondag in het ballpark van Sta. Maria wordt gespeeld, nemen tien teams deel.

Het zijn de volgende teams: Pepsi Cola, Fatum (St. Joris), Kroonvlag (Groot Kwartier), Daihatsu (Sta. Rosa), Rob Equipment (Barbouquet), Fondo Empresarial (Buena Vista), Marchena Hardware (Marchena), Super Sport Shop (Sta. Maria), Holiday Beach (Otrabanda) en Ultimo Noticia (Koraal Specht).

Zowel op zaterdag als op zondag worden drie wedstrijden gespeeld. Op beide dagen vangt de eerste wedstrijd aan om 11.00 uur. Daarna volgen om 13.00 en 15.00 uur nog twee wedstrijden.

Een ieder wordt van harte uitgenodigd deze wedstrijden van onze baseball-jeugd te komen aanschouwen.

Doping-onderzoek in Canada afgesloten

Begin volgend jaar rapport over aanbevelingen verwacht

TORONTO - Het laatste hoofdstuk in het vervolgverhaal, dat begon met de diskwalificatie van Ben Johnson bij de Olympische Spelen van Seoul in september 1988, wordt de komende maanden geschreven. Deze week eindigde na negen maanden van verhoren het Canadese regeringsonderzoek naar het gebruik van doping in de sport. Daarbij stond het feit, dat Johnson in Seoul betrapt werd op het gebruik van het anabole steroide stanozolol centraal.

Getuigenverklaringen van topatleten, trainers, doktoren en officials bevestigden dat het gebruik van verboden stimulerende middelen onder atleten op alle niveaus van de Canadese sport wijdverbreid was. Het schokkendst was de bekentenis van Johnson, dat hij sinds 1981 aan de dope was.

Het laatste woord is nu aan rechter Charles Dubin; de 68-jarige rechtsgeleerde uit Ontario, die het regeringsonderzoek leidde. Hij stelt een rapport samen voor de Canadese regering, waarbij de duizenden pagina's verhoor, die zijn verzameld sinds de hoorzittingen in januari van dit jaar begonnen.

EINDRAPPORT

Het eindrapport van Dubin, dat begin volgend jaar wordt verwacht, zal aanbevelingen bevatten voor de gezondmaking van de sport in Canada en zal wellicht als leidraad kunnen dienen voor andere landen, die ernst willen maken van hun anti-dopingbeleid.

Voor de toekomst van Johnson zelf kan het eindrapport van grote betekenis zijn. De sprinter verstrekte enkele maanden geleden gedetailleerde informatie over zijn steroiden-gebruik en gaf toe gebruik te hebben gemaakt van verboden stimulerende middelen bij de totstandkoming van zijn wereldrecord op de 100 meter bij de wereldkampioenschappen van 1987 in Rome.

De federale overheid heeft de 27-jarige atleet verboden ooit nog voor Canada in internationale ontmoetingen uit te komen. Ed Futerman, advocaat van de in Jamaica geboren sprinter, heeft Dubin gevraagd of hij een aanbeveling wil doen deze levenslange verbanning op te heffen.

TOCH DOPE NEMEN

Johnson gaf evenwel donderdag toe, dat zwaardere straffen, zoals die worden voorgesteld in de nieuwe wet van de Verenigde Staten tegen drugsgebruik, hem er niet van weerhouden zouden hebben prestatie- erhogende middelen te gebruiken.

"Ik werd gepakt in Seoul. Ik verloor daar mijn gouden medaille. Ik ben hier o de mensen van dit land ervan te overtuigen dat het slecht is om de zaak te bedonderen", verklaarde hij bij een persconferentie, die was belegd door aanhangers van de nieuwe wetgeving.

Maar Johnson erkende tegelijkertijd dat de dreiging van strengere straffen hem persoonlijk weinig zou doen. "Nee, dat zou het niet", antwoordde hij op de vraag of het enig verschil zou hebben gemaakt.

DRAMATISCH

In een van de meest dramatische getuigenissen tijdens het onderzoek gaf Charlie Francis, Johnsons trainer gedurende vele jaren, gedetailleerde informatie over het steroiden-gebruik van de in ongenade gevallen sprinter en van andere atleten, die hij eveneens begeleidde.

Francis stelde zonder omwegen dat doping essentieel was voor het behalen van succes op internationaal topnivo. "Er zijn mensen, die zich erop beroemen schoon te zijn. Dat is gewoonweg niet waar", getuigde Francis in maart. In totaal gaven 48 Canadese atleten, variërend van topatleten tot vroegere universiteits-voetballers onder ede toe, hun toevlucht tot doping te hebben genomen.

Steeds opnieuw klonk in de verhalen door hoe atleten de potentiële gevaren voor hun gezondheid bij voortgezet dope-gebruik negeerden, zolang zij dachten er sportief gezien beter van te worden.

NIET ALLEEN SCHULDIG

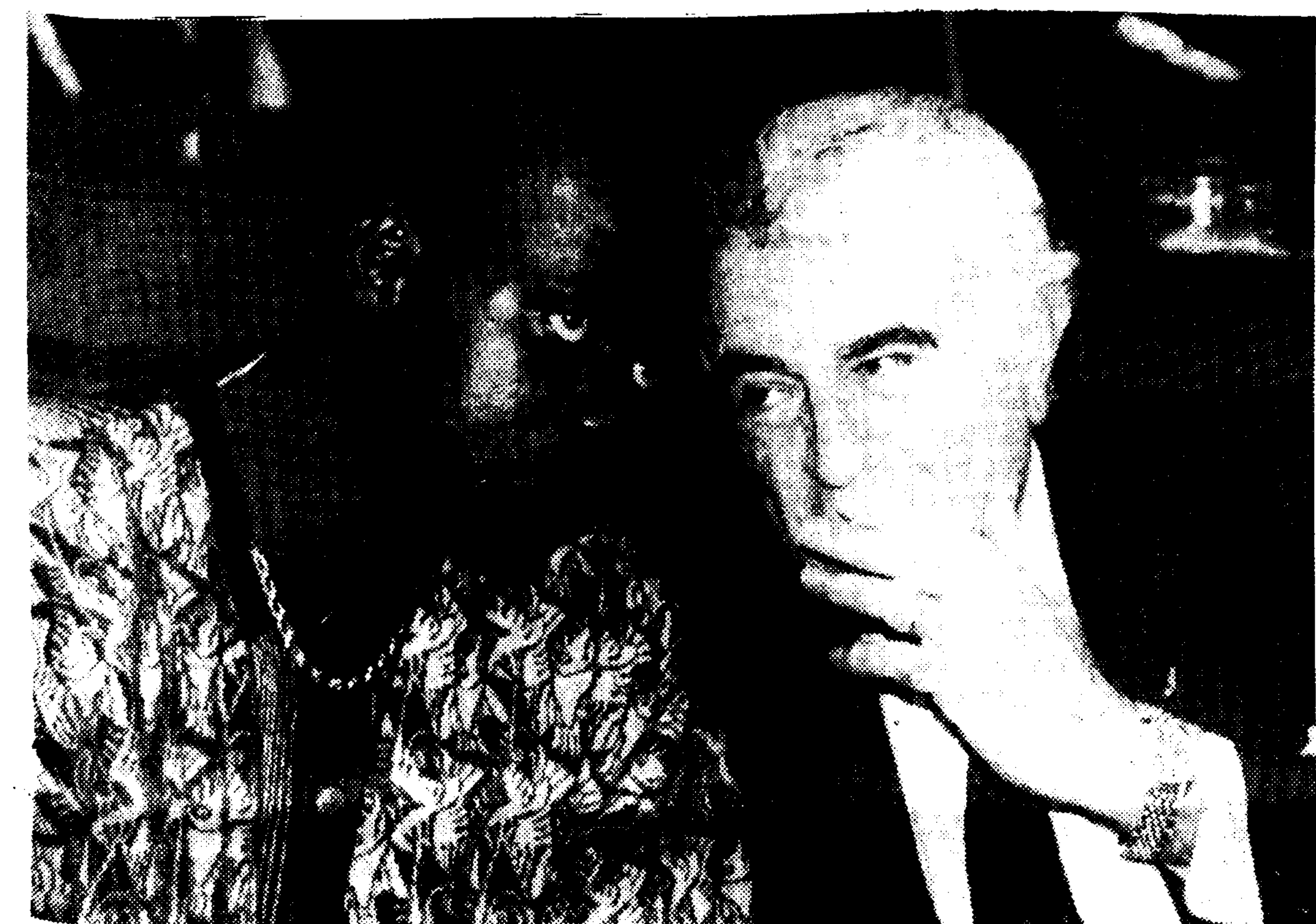
Het waren echter niet alleen de atleten, die als enige schuldigen werden aangemerkt. De nationale sportfederaties, zoals de Canadese atletiekfederatie, bleken verlamd. Er was geen sprake van enige slagvaardigheid, toen geruchten over het gebruik van steroiden door topatleten bleven aanhouden.

De internationale atletiekfederatie (IAAF) kwam in het beklaagdenbankje terecht door het besluit wereldrecords van de lijst af te voeren, als de betrokken atleet toegeeft doping te hebben gebruikt. Volgens de critici zal dat vele atleten ervan weerhouden schoon schip te maken.

De IAAF besloot vorige maand in Barcelona als gevolg van Johnsons bekentenis de Canadees diens wereldrecord op de 100 meter van 1987 en diens indoorrecord op de 60 meter te ontnemen.

"Ideaal zou zijn als het Dubin-onderzoek de weg kan aangeven voor een nationaal sport-systeem met alleen schone atleten", zei commissielid Robert Armstrong donderdag na het einde van de verhoren. Een dergelijke prestatie, blijft echter zonder praktische betekenis, volgens Armstrong, als andere landen niet dezelfde weg inslaan.

"Ik denk niet dat wij de enigen zijn, die thans over de kennis (dat doping wijdverbreid is) beschikken", zei Armstrong. "Of wij alleen staan in de overtuiging, dat wij er iets aan moeten doen, is een andere kwestie."

■ *Ben Johnson: luistert hier naar de Amerikaanse politicus Ben Gilman, die voorstander is van het wettelijk toestaan van het gebruik van anabole steroiden onder bepaalde medische controle.*

Tijdens wedstrijd in Eindhoven

Laurent Fignon op doping betrapt

VEENENDAAL - Laurent Fignon is bij de dopingcontrole na afloop van de Grand Prix de la Liberation, een ploegentijdrit tellend voor de wereldbeker op 17 september in Eindhoven, betrapt op het gebruik van het verboden middel amfetamine. De KNWU heeft de Fransman de gelegenheid van contra-expertise geboden, maar de nummer twee van de Tour heeft geweigerd dat onderzoek in Nederland te laten plaatsvinden.

Fignon wenste de tweede controle bij een ander laboratorium te laten uitvoeren. Conform de reglementen is de Fransman daarop positief bevonden.

Frank Buddels, directeur van de Koninklijke Wielren Unie, bevestigde vrijdag dat Fignon het dopingreglement heeft overtreden.

"Het onderzoek was positief. We hebben Fignon geïnformeerd, maar hij liet weten geen prijs te stellen op een tweede onderzoek in Nederland. We hebben een aantal data voor hem gereserveerd, maar Fignon wil eerst juridisch uitzoeken of hij verplicht is ook de tweede test bij ons laboratorium te laten doen.

De reglementen zijn op dit punt volstrekt duidelijk: door geen gebruik te maken van de contra-expertise geeft Fignon toe stimulerende middelen te hebben gebruikt. Hij is dus in overtreding. De Franse bond is van het voorval in kennis gesteld en moet verdere maatregelen treffen", aldus Buddels.

Fignon werd in 1987 bij de Grote Prijs van Wallonië ook al betrapt op het gebruik van amfetamine. Buddels: "Volgens de Franse bond is dat meer dan twee jaar geleden. Fignon wordt nu voor drie maanden voorwaardelijk geschorst en krijgt een boete van 3.000 Zwitserse franken (ongeveer 4.000 gulden)."

Bij een volgende overtreding binnen twee jaar wordt de straf van de Fransman, die pas na veel moeite in Eindhoven aan de start verscheen, direct omgezet in een onvoorwaardelijke schorsing en krijgt hij er bovendien nog eens drie maanden bij.

Fignon, dit seizoen van winnaar van de Ronde van Italië, heeft nog geen commentaar gegeven.

Belgen laten Schotten toe

BRUSSEL - Schotse voetbalclubs mogen weer in België spelen.

Na de Heizelramp van 1985 sloot de Europese voetbal unie engelse clubs voor onbepaalde tijd uit van de Europese bekercompetities. De Belgische regering vergrootte de "straf" door alle Britse clubs de toegang tot het land te verbieden.

Vrijdag maakte premier Wilfried Martens bekend tijdens een persconferentie dat de ban zal worden opgeheven voor de Schotse verenigingen Dundee United en Hibernian. De Schotse clubs spelen in het toernooi om de Uefa-beker tegen respectievelijk Antwerp FC en Club Luik.

De soepele opstelling van de regering is overigens niet nieuw. Het verbod werd eerder opgeheven in 1987 toen Jong Schotland tegen Jong België moest spelen in de voorronde van het Europese kampioenschap. Vorig jaar speelde St. Mirren in het Europese toernooi van de bekerwinnaars tegen KV Mechelen.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
geopend van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00- 02.00 uur: vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

DRAGRACES
(Curaçao Drag Classic)
18.00-01.00 uur voortzetting races - Koraal Tabak.

BASEBALL
(AA-klasse)
20.00 uur Sta Rosa Indians vs Blue Hawks - Sentro Deportivo Kòrsou.

TENNIS
(int. professional dames)
17.30 uur voortzetting toernooi - CSC te Damacor.

.....

ZONDAG

ATLETIEK
(Sepsodik) 05.30 uur start halve marathon bij Postkantoor Groot Kwartier.

BASEBALL
(AA-klasse)
10.30 uur Sta Maria Pirates vs Wild Cats - Sentro Deportivo Kòrsou.

TENNIS
(int. professionals dames)
17.30 uur finales - CSC te Damacor.

DRAGRACES
(Curaçao Drag Classic)
14.00-22.00 uur finales - Koraal Tabak.

PAARDESPORT / LAUSANNE - Na de dressuur van de eerste dag bij het Europese kampioenschap military voor junioren in Lausanne staan Maud Aarts (Airborne) en Alice Lozeman (Heerle's Mastermind) als 22e en 28e in het midden van het deelnemersveld.

Vanenburg twee maanden nonactief

EINDHOVEN - Gerald Vanenburg zal vrijwel zeker twee maanden niet kunnen voetballen. De rechter knie van de 25-jarige international van PSV is vrijdag in het gips gezet.

Voorlopig is die bescherming van de gescheurde binnenband van de knie voorzien voor een maand. Daarna wordt rekening gehouden met een revalidatieperiode van nog eens vier weken.

Na het wegvallen van de middenvelder, donderdag tijdens de training geblesseerd geraakt in een botsing met Romario, zal worden onderzocht of een beroep op Marco van Basten kan worden gedaan voor de wedstrijd van woensdag tegen Wales.

Nol de Ruiter, de assistent van Thijs Libregts, reist in het weekeinde naar Italië om Van Basten in de wedstrijd van zijn club tegen Cremonese te bekijken.

De Ruiter kan dan tevens overleg met de club plegen om Van Basten, mits zijn vorm daartoe aanleiding geeft, vrij te krijgen voor de kwalificatiewedstrijd in Wrexham.

Volgens Internationaal Instituut Strategische Studies

Warschaupact practisch in twee blokken uiteengevallen

LONDEN - Het Warschaupact is feitelijk uiteengevallen in een groep hervormingsgezinde landen en een groep staten van de harde lijn. Deze landen kunnen nauwelijks nog bondgenoten van elkaar genoemd worden. Dat zei Francois Heisbourg, de directeur van het Internationale instituut voor Strategische studies (IISS).

Maar weinig deskundigen zullen "Hongarije en de DDR nog beschouwen als bondgenoten in de eigenlijke betekenis van het woord", zo zei Heisbourg bij de presentatie van het jongste jaarrapport van het gezaghebbende Londense Defensie-instituut. In het jaarboek wordt geconcludeerd dat de spanningen tussen Oost en West het afgelopen jaar aanmerkelijk zijn verminderd. Ontwapeningsakkoorden, die de dreiging van een oorlog tussen de supermogendheden aanzienlijk zullen doen afnemen, lijken in het verschiet te liggen.

ONDUIDELIJK

Maar Heisbourg waarschuwde dat het nog onduidelijk is hoe de splitsing tussen enerzijds het hervormingsgezinde Polen en Hongarije en anderzijds orthodox-communistische staten als Tsjechoslowakije en de DDR, het Warschaupact en de veiligheid in de wereld zullen beinvloeden.

Als sommige van deze landen niet meer worden beschouwd als betrouwbare militaire schakels door andere lidstaten van het Warschaupact, in het bijzonder de Sovjetunie, zal dat ernstige gevolgen hebben, aldus de IISS-directeur. "Practisch gesproken, staan wij aan het begin van een proces. Hoe ver zal het gaan. Die vraag blijft geheel open".

TAMELIJK GROOT

Volgens het rapport zijn de Verenigde Staten en de Sovjetunie op het gebied van de kernwapens even sterk. De kansen dat er in 1990 in Wenen een akkoord over vermindering van de conventionele (niet-nucleaire) strijdkrachten wordt bereikt door het Warschaupact en de NAVO, is volgens Heisbourg "tamelijk groot".

In het IISS-rapport staan dit jaar voor het eerst militaire cijfers die door het Warschaupact zelf zijn verstrekt.

Verzoek Slovenie aan Belgrado

Versnel deelname aan Europese integratie

BELGRADO - In Joegoslavie hebben afgevaardigden van de noordwestelijke deelstaat Slovenie het federale parlement gevraagd zich openlijk uit te spreken voor een "versnelde" deelname van Joegoslavie aan het Europese integratieproces. Dit heeft het officiele persagentschap Tanjug gemeld.

Joegoslavie moet een volledig lid van de Raad van Europa worden, waar het nu nog een "speciale gast" is, aldus het Sloveense voorstel. Voorts moet het toenadering zoeken tot de Europese Gemeenschap, zich aansluiten bij de Europese Vrijhandels associatie (EVA), en alle internationale Europese akkoorden onderschrijven, met name het Europese handvest voor de rechten van de mens.

WEG EUROPA

Slovenie geldt als de meest liberale en op West-Europa gerichte republiek van Joegoslavie. Onlangs nam het een herziening op zijn grondwet aan waarin het zijn autonomie bevestigde en het recht op afscheiding opnam. Servie ziet dit echter als een poging Joegoslavie te ontbinden.

Met zijn voorstellen aan het parlement zou Slovenie niet alleen willen laten blijken dat het binnen de unie wil blijven, maar ook aan de consolidatie ervan willen bijdragen door "de weg van Europa te kiezen", zo oordeelt men in Belgrado.

■ *WASHINGTON - President George Bush is aan zijn middelvinger geopereerd in verband met een klein gezwel. Na de ingreep vertrok hij naar het presidentiele buitenverblijf Camp David. Bij vertrek uit het Witte Huis hield hij de bewuste vinger met enige zorg vast.*

Beschuldiging over speculanten en miljonairs

Vakbond SU in actie tegen coöperatieven

MOSKOU - Voor de eerste keer zijn in Moskou de conservatieven de straat opgegaan om hun onvrede te luchten. De Moskouse vakbonden brachten duizenden mensen op de been om te protesteren tegen de cooperatieven, prive-ondernemingen die onder Gorbatsjov veel ruimte hebben gekregen.

Op de parkeerplaats Loezjniki bij het Leninstadion, waar doorgaans de voorstanders van hervormingen bijeenkomen, was het nu de beurt van de vakbonden en hun aanhangers. De cooperatieven worden volgens hen geleid door "speculanten" en "exploiteurs".

BEVRIEZING

"Weg met het Abalkinisme, weg met de miljonairs", was op een bord te lezen. De leus was mede gericht tegen Leonid Abalkin, die als vicepremier belast is met Economische hervormingen. De sprekers eisten tevens een bevriezing van de prijzen en maatregelen om de inflatie te bestrijden.

De goed georganiseerde betoging was goedgekeurd door het gemeentehuis van Moskou, waar partijvoorzitter Lev Zaikov de scepter zwaait. Zaikov is een van de laatste conservatieven in het politieke bureau van de Communistische partij.

Zusters rebelleren

LONDEN - Veertien vrouwelijke religieuzen hebben zich ingesloten in het kippenhok van hun klooster in het Britse Daventry in midden-Engeland. Zo willen zij voorkomen dat de gezondheidsdienst hun vijfduizend kippen de nek omdraait, nadat in de eieren Salmonella-besmetting was geconstateerd.

Moeder-overste Catherine verklaarde dat het van de eier-verkoop bestaande klooster ten onder zal gaan als de kippen moeten worden geslacht. In Groot-Brittannië letten de Gezondheidsdienst en Keuringsdienst van waren nauwgezet op besmetting van eieren met Salmonella, nadat een half jaar geleden mensen waren overleden aan vergiftiging door de bacterie.

PEKING - In de Chinese stad Shanghai zijn eind september 10 mensen terechtgesteld. Dit staat in de 'Wetskrant van Shanghai'. Zij waren veroordeeld wegens moord, roof en geweld. Volgens de officiele pers in China zijn de afgelopen 15 dagen 72 overtreders van de wet ter dood gebracht of veroordeeld. Waarnemers vermoeden dat deze golf van executies en veroordelingen in verband staat met de viering van het 40-jarig bestaan van de volksrepubliek.

Syse al jarenlang actief in Conservatieve politiek

Bescheiden man nieuwe premier van Noors kabinet

OSLO - Na de zelfbewuste Gro Harlem Brundtland, die ook internationaal behoorlijk aan de weg timmerde en wegens haar initiatieven op het terrein van de milieupolitiek ruim in de aandacht stond, moeten de Noren zich opmaken voor een heel wat bescheidener eerste-minister, namelijk de 58-jarige Jan Syse.

De leider van de Noorse Conservatieve partij, die zich ooit beschreef als "een fanatiek politicus van het midden", boekte vorige maand met zijn partij overigens een zeer matig resultaat. Maar met twee centrumrechtse partijen bereikte hij een regeerakkoord, als gevolg waarvan Brundtland met haar socialistische ministers naar de oppositiebanken dient te verhuizen.

MINDERHEID

Net als de sinds 1986 regerende Socialisten moet Syse de gegarandeerde steun van de meerderheid van het parlement ontberen. Dat hij toch regeringsleider wordt, vloeit voort uit de strenge grondwet, die bepaalt dat maar een keer per vier jaar verkiezingen gehouden worden. Hierna moet er een regering komen, of die op een meerderheid of een minderheid berust.

Een kleine twee jaar leidt Syse de Conservatieve partij. Het voorzitterschap viel hem in de schoot toen Rolf Presthus in januari 1988 plotseling overleed. Sindsdien heeft hij zijn best gedaan om de populariteit van de partij te vergroten.

GEEN FLAIR

Dit is hem niet gemakkelijk afgegaan. Premier Brundtland had in ieder geval meer internationale uitstraling dan de jurist Syse, die weliswaar zijn positie binnen de Conservatieve partij wist te vestigen, maar de flair van zijn vrouwelijke tegenspeler mist. Aan de andere kant moest hij opboksen tegen de extreem-rechtse Vooruitgangspartij die veel aantrekkingskracht bleek te hebben op teleurgestelde Conservatieve kiezers.

Jan Peder Syse is op 25 november 1930 geboren in Noetteroey, niet ver van Oslo. Zijn vader was tandarts en een politicus op plaatselijk niveau. In 1957 studeerde hij af in de rechten, waarna hij een baan op beleidsniveau kreeg bij een rederij in de hoofdstad. In de politiek was hij al in 1953 actief geworden. Acht jaar achtereen bekleedde hij verschillende posities binnen de Noorse studentenbond.

IN RAAD OSLO

Nadat hij ervaring had opgedaan in de jongerenorganisatie van de Conservatieve partij en een aantal commissies, werd Syse in 1963 in de gemeenteraad van Oslo gekozen. Tien jaar later kwam hij in de Storting, het Noorse parlement. Hier was hij voorzitter van de commissies voor Justitie en Financien, tot premier Kaare Willoch (1983-85) hem tot minister van Industrie benoemde.

De afgelopen twee jaar was hij voorzitter van de Noorse raad, waarin volksvertegenwoordigers zitting hebben uit Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken en IJsland. Hij is getrouwd en vader van twee kinderen.

IN NAVOLGING LITOUWEN

Door parlement van Estland

Omstreden stembus-bepaling opgeschort

TALLINN/VILNIUS - Het parlement van de Oostzeerepubliek Estland heeft in navolging van dat in Litouwen besloten een omstreden nieuwe bepaling in de kieswet nog niet te laten gelden voor de algemene verkiezingen op 10 december.

Van de 243 afgevaardigden stemden er 172 voor een voorstel van president Arnold Ruutel om de bepaling te schrappen dat stemgerechtigden tenminste twee jaar in Estland woonachtig moeten zijn en kandidaten voor verkiezingen tussen vijf en vijftien jaar, zo werd gemeld door Radio Estland. In Estland wonen anderhalf miljoen mensen. Veertig procent van hen zijn Russen of leden van andere Sovjetnationaliteiten, die sinds 1940 in Estland zijn gekomen als onderdeel van een politiek van "Russificering" van de eerder door de Sovjetunie geannexeerde Oostzeestaat.

PROTEST

Door de bepaling zouden naar schatting tussen de tien- en de honderdduizend niet-Esten van verkiezingen worden uitgesloten. Hiertegen werd in juli met stakingen geprotesteerd door de Russische arbeiders in het land, terwijl Moskou decreteerde dat de bepaling niet in overeenstemming is met de grondwet van de 'Unie' van socialistische Sovjetrepublieken.

Het parlement in Tallinn besloot tevens de definitieve vormgeving van de nieuwe kieswet te koppelen aan de discussie over een nog omstredener plan, namelijk om een apart staatsburgerschap van Estland in te stellen naast het staatburgerschap van de Sovjetunie.

Ook in Litouwen is de omstreden bepaling tijdelijk geschrapt en wel voor de aanstaande regionale verkiezingen en is de verdere formulering gekoppeld aan instellen van een apart Litouws staatsburgerschap naast Sovjetburgerschap.

Nederlandse kabinetsformatie

CDA en PvdA bereiken over gelijke behandeling akkoord

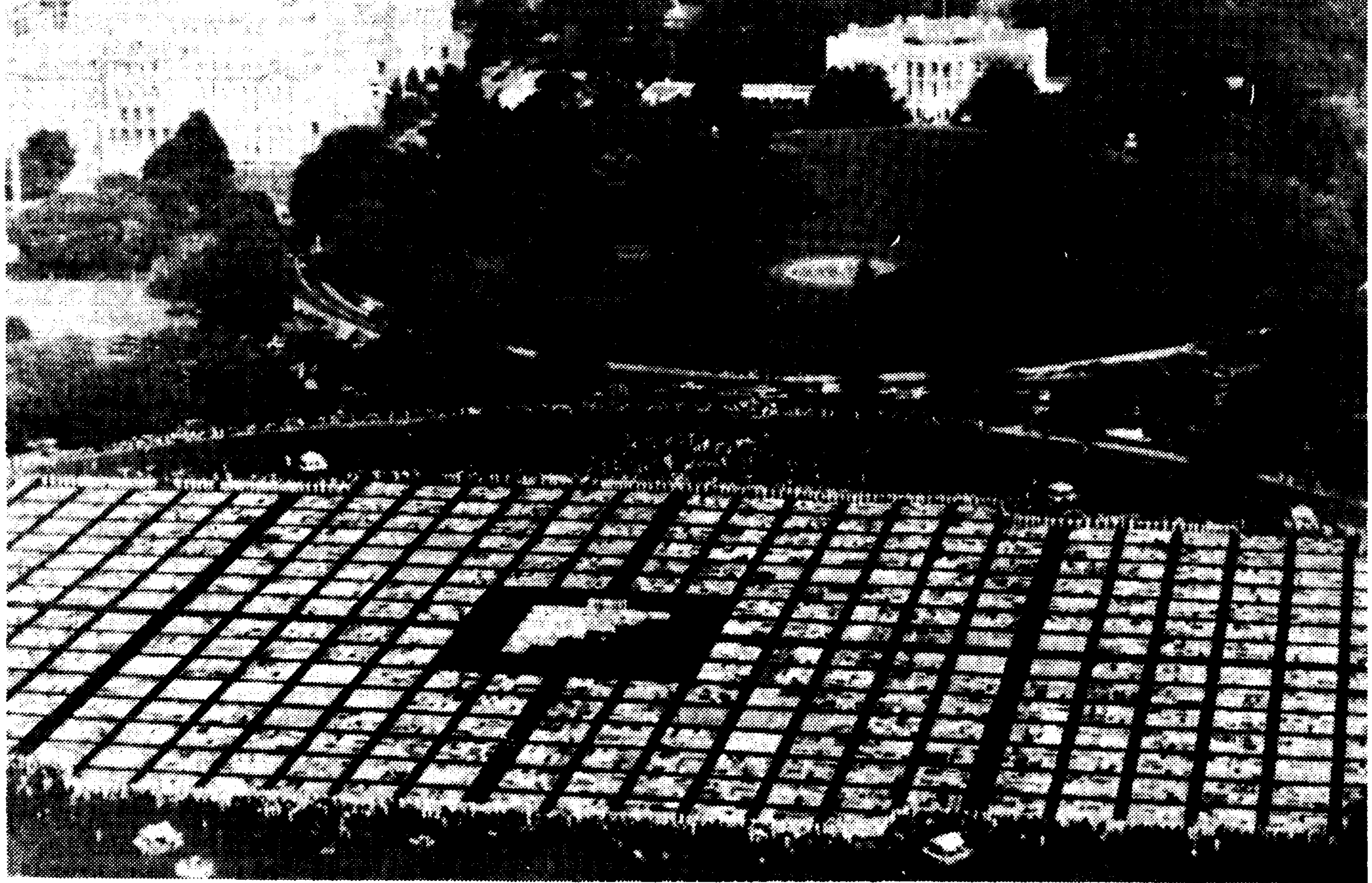
DEN HAAG - CDA en PvdA hebben donderdag een akkoord bereikt over de wet Gelijke behandeling. De wet beoogt discriminatie op grond van ras, geslacht, politieke gezindheid of seksuele gerichtheid tegen te gaan.

De wet vormde tot nu toe een van de moeilijkste hindernissen op immaterieel gebied bij de totstandkoming van een regeerakkoord van CDA en PvdA. Hoewel het CDA nieuwe wetgeving eigenlijk niet nodig vindt, hebben de Christen-democraten overeenstemming met de PvdA weten te bereiken. Kern van het akkoord is een verbetering van de rechtszekerheid en een vergroting van de mogelijkheden om recht te halen. Levensbeschouwelijke instellingen behouden de vrijheid om eisen te stellen aan een werknemer, die gelet het doel van de vereniging of stichting nodig zijn voor de vervulling van de functie.

OVERLEG HERVAT

De onderhandelaars De Vries en Brinkman van het CDA en Kok en Woltgens van de PvdA hebben vrijdagochtend de besprekingen met informateur Lubbers hervat. Donderdag is door de onderhandelaars gebruikt voor beraad met de eigen fractiespecialisten.

■ *WASHINGTON - Niet ver van het Witte Huis in Washington nadert het AIDS-monument zijn voltooiing. Het bestaat uit twaalfduizend met elkaar samenhangende onderdelen die elk een slachtoffer van de gevreesde ziekte AIDS voorstellen. Het plan voor dit monument ontwikkelde zich uit het idee voor een monument voor de aan AIDS overleden acteur Marvin Fieldman.*

Israël verwacht veel meer joden uit Sovjetunie

JERUZALEM - Israel verwacht de komende jaren een grotere toeloop van joden uit de Sovjetunie omdat de Verenigde Staten hun immigratiebeleid voor Russische joden hebben aangescherpt en de Sovjetunie haar emigratiepolitiek heeft versoepeld.

Israel verwacht de komende drie tot vijf jaar 150.000 immigranten uit de SU. Om die allemaal te kunnen opvangen is drie miljard dollar nodig, zo schat de Israelische regering. Israel zal zijn best doen alle nieuwkomers op te vangen, aldus Simsha Dinitz voorzitter van het Joodse bureau, een semi-officiele instantie die verantwoordelijk is voor de eerste opvang van immigranten.

President George Bush:

VS voorop bij hulp aan Polen

WASHINGTON — De Verenigde Staten zullen voorop lopen bij de internationale inspanningen om de politieke en economische hervorming in Polen te ondersteunen en daarvan een succes te maken. Dit heeft de Amerikaanse president George Bush verklaard in een toespraak op de jaarvergadering van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en de Wereldbank in Washington.

Bush sloot zich met zijn woorden aan bij het algemene enthousiasme, dat op de vergadering heerst over de ontwikkelingen in Polen en ook in Hongarije. In alle toespraken van de aanwezige ministers van Financiën wordt steun betuigd aan het streven van de twee landen om hun economie te liberaliseren. Veelvuldig is gesproken van een historische ontwikkeling.

GESCHIEDENIS

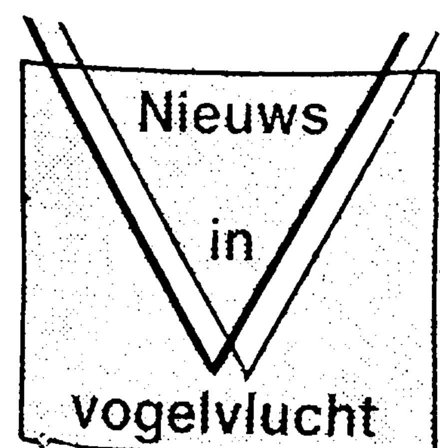
Ook Bush plaatste de veranderingen in Oost-Europa in een historisch perspectief. Hij signaleerde de definitieve triomf van de vrije-markt-economie op het communisme. 'Kijk naar de twee economische systemen en stel vast waar welvaart heeft geheerst en waar is gewor-steld. Laten we een eind maken aan dit economische experiment, want de geschiedenis heeft beslist'.

De Amerikaanse president zei dat er in het licht van de duidelijke groeiende behoeften van Polen en de komst van een nieuwe regering onder leiding van de vakbond Solidariteit meer moet worden gedaan om Polen te steunen. Zaterdag lieten de VS in een gezamenlijke verklaring met zes andere grote industrielanden al weten met hulp over de brug te zullen komen als Polen een economisch programma is overeengekomen met het IMF. Bush deed in zijn toespraak een beroep op het IMF en de Wereldbank om snel zo'n programma tot stand te brengen.

STOUTMOEDIG

De Poolse minister van Financiën, Leszek Bancerowicz, heeft zijn Westerse collega's op de IMF-vergadering een schets gegeven van de economische hervormingen die de nieuwe regering beoogt. Bush zei in zijn toespraak begrepen te hebben dat het gaat om 'een stoutmoedig plan'.

De Britse minister van Financiën, Nigel Lawson, zei woensdag op een persconferentie dat de Westerse industrielanden intensief overleggen over de manier waarop zij de Poolse hervormingen zo goed mogelijk kunnen ondersteunen.

SEOUL - Johannes Paulus II heeft vanuit zijn vliegtuig op doorreis naar Seoul in een boodschap aan de SU- leider Gorbatsjovzijn zegen verleend en de beste wensen geuit voor het welzijn van de SU- bevolking. Het was voor het eerst dat de paus over de SU vloog.

*****

MANILA - Jose, de broer van de Filipijnse president Corazon Aquino heeft het voorstel gelanceerd de begrafenis van oud president Marcos op de Filipijnen toe te staan als de familie Marcos de miljarden teruggeeft aan de Filipijnen welke men heeft gestolen toen men aan de macht was.

*****

MOSKOU - Vrijdag is de spoorblokkade van Armenie door arbeiders in de buurrepubliek Azerbajdzjan opgeheven. Aldus oa het SU-persbureau TASS. Maar bij Buitenlandse zaken in Armenie zei men dat de situatie steeds slechter werd. Arbeiders in Azerbajdzjan hanteren vanaf begin augustus een blokkade van de spoor- en wegverbindingen met Armenie om deze republiek door uithongering en uitputting te dwingen af te zien van haar eis tot teruggave van de Armeense enclave Nagorny-Karabach in Azerbajdzjan.

*****

NORFOLK - Bij een brand in een verpleegtehuis in Norfolk, VS, kwamen 9 mensen om. De brand brak uit op de 2e verdieping van het 4 etages tellende gebouw. De oorzaak ervan is echter nog onbekend. De 160 bejaarden moesten worden geevacueerd, van wie tientallen via vensters. Een groot aantal van hen heeft rookvergiftiging opgelopen.

*****

GENEVE - De VN Vluchtelingen hoge-commissaris Hocke, raakt na de zware beschuldigingen over zijn leiding van de organisatie toenemend onder druk. Als 1e land hebben de VS nu openlijk om een onderzoek gevraagd naar de handel en wandel van Hocke. Deze is er oa van beschuldigd financiele middelen uit het speciale Onderwijsfonds te hebben misbruikt om 1e klas te kunnen vliegen.

*****

HARARE - De Zimbabwaanse regering is op uiterst harde wijze opgetreden tegen een staking van studenten. Het antwoord was arrestaties, politie-charges en voor de eerste maal in de geschiedenis, sluiting van de universiteit op 2 weken voor de eindexamens. De 8.000 studenten kregen enkele uren om de spullen te pakken en het universiteitsterrein in de voorstad Mount Pleasant te verlaten.

*****

BRUSSEL - De dinsdag vermoorde leider van de joodse gemeenschap in Belgie Wybran is vrijdag onder grote publieke belangstelling begraven. Politie en rijkswacht waren zichtbaar en onzichtbaar aanwezig om incidenten te voorkomen. Aanwezig waren oa de ministers Eyskens van Buitenlandse zaken en Wathelet van Justitie en kardinaal Danneels. In joodse kringen gelooft men niet in een aanslag door de Libanese groep Soldaten van de gerechtigheid. Men denkt eerder aan extreem-rechtse groeperingen in Belgie zelf.

*****

JERUZALEM - De Israelische Buitenland-minister Arens heeft voorafgaande aan het besluit van het Israelische kabinet om niet op Mubaraks voorstel in te gaan voor een dialoog met Palestijnen, gedurende de nacht met zijn VS- collega Baker over diens voorstel voor consultatie tussen Jeruzalem, Washington en Cairo over de samenstelling van de Palestijnse delegatie. In Jeruzalem verluidt dat het voorstel uit Washington mogelijk een crisis kan voorkomen tussen Likud en de Arbeiderspartij.

KLM:betere bezetingsgraad en hogere productie

AMSTELVEEN - De vliegtuigen van de KLM zijn in september beter bezet geweest dan in dezelfde maand vorig jaar. De luchtvaartmaatschappij maakte een beladingsgraad in de afgelopen maand bekend van 74,2 procent tegen 72,9 procent in september vorig jaar.

Over de maanden april tot en met september was de beladingsgraad 72,5 procent vergeleken met 70,4 procent in dezelfde periode 1988. Het passagiersvervoer steeg in september met negen procent van 192,5 tot 209,7 miljoen tonkilometers. Het vrachtvervoer ging omhoog met acht procent van 155,4 tot 167,8 miljoen tonkilometers. Het postvervoer zakte met zes procent van zeven tot 6,6 miljoen tonkilometers en het chartervervoer met 63 procent van 1,9 tot 0,7 miljoen tonkilometers.

Het totale vervoer steeg met acht procent van 356,8 tot 384,8 miljoen tonkilometers en de productie ging met zes procent vooruit van 489,6 tot 518,4 miljoen tonkilometers. Over de periode april tot en met september steeg het totale vervoer met zes procent van 2.135,9 tot 2.264,7 miljoen tonkilometers. De productie was drie procent hoger en ging van 3.036,0 naar 3.123,6 miljoen tonkilometers.

Mickey Mouse op eieren onthaald

PARIJS - Mickey Mouse, Donald Duck en andere figuren uit de stal van Walt Disney zijn donderdag bedolven onder een regen van eieren en tomatenketchup. Ook Michael Eisner, president van het amusementsconcern, moest het ontgelden. Eisner was in Frankrijk om de emissieprijs van de aandelen in het pretpark dat zijn concern nabij Parijs gaat bouwen bekend te maken.

Behalve tomaten en eieren regende het ook valse biljetten van vijfhonderd dollar voor de Beurs van Parijs. De demonstranten waren van mening dat Mickey moest vertrekken ("Mickey go home") en dat de overeenkomst voor de bouw van het pretpark stinkt. Volgens Eisner had de demonstratie niets van doen met Disney maar ging het om een protest tegen de Franse regering. De aandelen in Eurodisney zullen op 6 november worden uitgegeven tegen een koers van 72 frank (24 gulden). De helft van de aandelen wordt aangeboden in Parijs, een kwart in Londen en de rest in de overige landen van de Europese Gemeenschap. Disney heeft een grote campagne achter de rug om de aandelen bij het publiek bekend te maken.

Moskou wil ontmanteling VS-radarstations

MOSKOU - Moskou wil dat de VS twee radarstations, bij Thule op Groenland en het Britse Fylingdales, ontmantelt in ruil voor de ontmanteling van haar station Krasnojarsk in West-Siberie.

De VS zeggen wel dat het bij de radar bij Thule gaat om modernisering, maar niemand kan ontkennen dat die radar is neergezet op een plaats waar geen radar was ten tijde van de sluiting van het ABM-anti-raketverdrag in 1972, zo zei Sovjet eerste vice-stafchef, generaal Bronislav Omelitsjev, tegenover het Sovjetpersbureau TASS. De radar van hetzelfde type, qua grootte van het bereik, die in Groot-Brittannie is geplaatst is ook een schending van het verdrag, aldus de generaal.

■ *SANTIAGO - Leden van de linkse Revolutionaire guerrillabeweging in Chili herdachten het feit dat vijftien jaar geleden hun leider, Miguel Enriquez, om het leven is gekomen bij een confrontatie met het militaire bewind. Deze korte herdenking speelde zich af in een der armoerde-buurten van de Chileense hoofdstad. Er namen zo'n honderd gewapende guerrillastrijders aan deel.*
AFP foto

Solidariteitscomite SLM-ramp:

Nabestaanden ramp kampen met hoge telefoonrekening

AMSTERDAM - Nabestaanden van de ramp op 7 juni met het vliegtuig van de Surinaamse luchtvaartmaatschappij SLM kampen met zeer hoge telefoonrekeningen. In een "spoedbrief" heeft het Solidariteitscomite Nabestaanden donderdag de PTT-directie om een "ruimhartige" opstelling en "soepele betalingsregelingen" verzocht.

Volgens een woordvoerster van het comite is reeds bij een aantal mensen de telefoon afgesloten. Op het spreekuur van het comite is gebleken dat de rekening van nabestaanden van de vliegramp drie tot tien keer hoger is uitgevallen. De "chaotische berichtgeving" rond de ramp heeft veel mensen genoodzaakt regelmatig zelf naar Suriname te bellen, aldus de woordvoerster. Zij maakte verder duidelijk dat de financiele hulp aan de nabestaanden ondanks twee hulpfondsen nog steeds "moeizaam" verloopt.

GEEN REACTIE

Een woordvoerder van de PTT kon donderdag nog geen reactie op de brief van het Solidariteitscomite geven. Wel wees hij erop dat de PTT voor "een groot deel" de kosten heeft verzorgd van de benefiet-voetbalwedstrijd die voor de nabestaanden is georganiseerd.

ADOLPH COORS, de op drie na grootste brouwerij van de Verenigde Staten, wil voor 425 miljoen dollar branchegenoot Stroh Brewery overnemen. Na Anheuser Bush en Miller Brewing is Stroh de grootste in de VS.

Door twee studenten uit Myanmar

Kaping vliegtuig zonder bloedvergieten ten einde

U-TAPOA - De twee studenten die vrijdag een vliegtuig kaapten uit Myanmar (het voormalige Burma) en het dwongen naar Thailand te vliegen hebben zich zaterdagochtend overgegeven. Dat hebben de Thaise autoriteiten bekendgemaakt. De kapers lieten eerder alle 83 passagiers en bemanningsleden van het toestel vrij, zij bleven bij de negen uur durende kaping ongedeerd.

De kapers, twee studenten van 22 jaar, die met handgranaten waren bewapend wilden met hun actie aandacht vragen voor de mensenrechtenschendingen in Myanmar. Zij maakten een lijst met zeven politieke eisen voor de militaire regering in Rangoon bekend. De twee mannen dreigden in een gesprek via de boordradio met de ambassadeur van Myanmar in Bangkok het vliegtuig op te blazen indien de regering niet op hun eisen zou ingaan.

De kapers eisten onder meer de vrijlating van alle Boeddhistische monniken, studenten en politieke gevangenen die opgepakt werden, nadat het leger vorig jaar september de macht greep en een einde maakte aan betogingen voor meer democratie in het hele land. De bloedige onderdrukking van de onlusten kostte honderden mensen het leven.

De studenten kaapten het vliegtuig, een Fokker-28, tijdens een binnenlandse vlucht van Mergui naar de hoofdstad Rangoon. De Thaise vicepremier Thienchai Sirisamphan zei dat de kapers eerst toestemming vroegen te landen op het vliegveld Don Muang van Bangkok, maar dat werd hen geweigerd. De piloot kon teslotte landen op de legerbasis van U-Tapoa, 150 kilometer van de hoofdstad. Daar lieten de kapers na onderhandelingen met de Thaise autoriteiten eerst de oude mensen, vrouwen en kinderen vrij. Na het vrijlaten van alle passagiers en bemanning gaven de beide jongemannen zich over. Alle inzittenden konden ongedeerd het toestel verlaten.

Tegenslagen voor hervormingsgezinden

Hongaarse Communistische Partij bijeen om zichzelf op te heffen

BUDAPEST - De Hongaarse communistische leider Rezso Nyers heeft zijn partij vrijdag opgeroepen zich te hervormen zodat zij als niet-communistische, socialistische partij zal kunnen meedoen aan de verkiezingen van volgend jaar.

"De historische rol van de Hongaarse Socialistische arbeiders partij komt tot een einde", zei Nyers bij de opening van het congres van zijn partij. Het congres, waaraan zo'n dertienhonderd afgevaardigden deelnemen, zal waarschijnlijk drie dagen duren. "Wij hebben een socialistische partij nieuwe stijl nodig die de opvolger en niet de simpele voortzetting moet zijn van de partij. De nieuwe partij behoort geen Communistische partij te zijn".

Nyers' oproep wordt gesteund door premier Miklos Nemeth en de vooraanstaande hervormer Imre Pozsgay. Maar dit drietal kan waarschijnlijk op het hardnekkig verzet rekenen van de meer behoudende gedelegeerden. Dezen voelen er niks oor de Co munistische partij op te doeken. Velen van hen zijn van mening dat de partij te ver is gegaan met de hervormingen in de zestien maanden sinds Karoly Grosz de oude leider Janos Kadar afzette als de secretaris-generaal van de partij.

Historische taboes moesten eraan geloven, er werden stappen gezet in de richting van een vrije markteconomie en -- het allerbelangrijkste -- de partij gaf haar fiat aan de overgang naar een meer-partijensysteem.

NEDERLAGEN

Ondanks Nyers' gloedvolle pleidooi voor vernieuwing van de partij verloren de hervormers vrijdag enkele belangrijke stemmingen. Hun voorstel om de steun van 35 procent van de bijna dertienhonderd afgevaardigden genoeg te laten zijn om kandidaten voor partijfuncties te benoemen, haalde het niet. Iedere kandidaat zal vijftig procent nodig hebben. Daarnaast besloot het congres dat de nieuwe partijleider, die later zal worden gekozen, het recht krijgt zelf zijn eigen groep partijfunctionarissen voor benoeming voor te dragen aan het congres.

Sloveense partijleden willen recht op afscheiding

BELGRADO - Leiders van de Communistische partij in de Joegoslavische republiek Slovenie hebben gezworen dat zij de republiek het recht willen geven zich af te scheiden van het land.

Dit ondanks waarschuwingen van de federale autoriteiten dat deze zo'n stap niet zullen toestaan. De communistische leiders van Slovenie, een kleine republiek met twee miljoen inwoners aan de grens van Oostenrijk en Italie, hebben gezegd dat zij de grondwet van Slovenie zo amenderen dat de republiek zich bij referendum kan afscheiden van Joegoslavie.

Volgens Sovjetbladen:

Veel corruptie bij coöperaties

MOSKOU - De cooperaties in de Sovjetunie, die door het Sovjet-parlement en inwoners worden beschuldigd van vermeende speculatie met hun produkten, betalen volgens een Moskous dagblad steekpenningen aan corrupte functionarissen voor een goede lokatie.

Het dagblad Moskovskaja Pravda schreef dat steekpenningen worden betaald die precies duidelijk maken hoeveel het kost om een cooperatie-winkel te openen in de Sovjet-hoofdstad. "Het is wijd en zijd bekend dat je zonder omkoping niet de benodigde vergunningen of huisvesting krijgt", schreef het blad. De hoogte van de steekpenningen neemt toe naarmate de lokatie voor een bedrijf interessanter is. Voor een vierkante meter ruimte wordt varierend van 950 tot 1.600 gulden betaald. "En wie neemt deze steekpenningen aan? Verantwoordelijke functionarissen, vaak communisten", aldus de Moskouse Pravda.

HINDEREN

De openbare aanklager in Moskou vertelde de krant dat in totaal achttien afzonderlijke departementen of staatsinstellingen toezicht houden op de dertienduizend geregistreerde cooperaties in de stad en dat deze zich er voornamelijk mee bezig houden hun te hinderen.

Het weekblad Moskou Nieuws publiceerde een reeks brieven en commentaren, waarin de beschuldiging werd afgewezen dat de cooperaties de schuld dragen van de slechte voorziening van de Russische consument. De cooperatieven, die goederen en diensten leveren die nauwelijks beschikbaar zijn in de staatssector, worden met een scheef oog bekeken wegens de hogere salarissen en de hoge prijzen. Er zijn al aanvallen op gepleegd.

OP ZIJN KOP

Het Sovjet-parlement bereidt wetgeving voor waarbij plaatselijke functionarissen controle krijgen over de cooperaties, wat volgens sommige economen de meeste hoop geeft op revitalisering van de Sovjet-economie. "Er wordt gezegd dat de "kooperatories" te veel betaald krijgen. Maar dat is de zaak op zijn kop zetten - zij worden niet te veel betaald, maar de arbeiders te weinig", schreef de afgevaardigde en hervormingsgezinde econoom Nikolaj Sjmeljov. Volgens hem wordt een zondebok gezocht, terwijl de cooperaties tweemaal zo productief zijn als staatsondernemingen.

MENSEN

Schadeclaim tegen nalatige huisarts

Een inwoner van het Limburgse dorp Nieuwstadt gaat een **schadeclaim** van ongeveer 20.000 gulden indienen tegen zijn huisarts wegens nalatig handelen. Deze stap is een gevolg van een uitspraak van het medisch tuchtcollege, dat de huisarts heeft berispt omdat hij een 4-jarig zoontje van de indiener van de schadeclaim niet wilde bezoeken toen het jongetje ernstig ziek was.

Het medisch tuchtcollege heeft deze zaak zo hoog opgenomen, dat het na de berisping tevens publikaties ervan wil zien verschijnen in de staatscourant en in twee medische vaktijdschriften.

De affaire begon op 10 november 1987. Het 4-jarig zoontje van de familie Fakhar werd ziek. Zijn vader belde de huisarts. Deze weigerde te komen en schreef via de telefoon zetpillen voor. Toen de toestand van het patientje slechter werd, belde de vader opnieuw met zijn huisarts. Weer kwam hij niet en volstond met het telefonisch voorschrijven van een medicament.

Pas toen de toestand 's nachts kritiek was geworden, verscheen de arts. Hij liet het jongetje meteen opnemen in het ziekenhuis, waar het kind enige uren later aan een soort nekkramp is overleden. De behandeling van de klacht, pas laat door de vader van het jongetje aanhangig gemaakt, heeft bij het medisch tuchtcollege een jaar in beslag genomen.

Het medisch tuchtcollege ziet in dit voorval opnieuw een bewijs voor de risico's die aan telefonische consults verbonden kunnen zijn. In dit geval speelden ook nog taalproblemen mee tussen de huisarts en het Marokkaanse gezin.

De betrokken huisarts wenste geen commentaar te geven.

Vrouwenhandelaars veroordeeld

De rechtbank in Rotterdam heeft woensdag vier mensen, een man en drie vrouwen, tot gevangenisstraffen van een jaar en twee jaar en zes maanden veroordeeld voor hun aandeel in een **grootschalige vrouwenhandel** tussen de Dominicaanse republiek en Nederland. Een vrouw werd vrijgesproken. De officier had twee weken geleden vier en twee keer drie jaar, en negen en twaalf maanden geëist.

Aan twee van de veroordeelden, de 47-jarige M. de V.P. (Viola Pena) en haar 24-jarige zoon R.A. V. (Viola), wordt bovendien het voordeel (10.000 en 20.000 gulden) dat zij van de handel hebben genoten ontnomen. De 31-jarige M.J. G. (German) moet aan één van de slachtoffers een smartegeld van 1.500 gulden betalen.

De vijf werden twee weken geleden acht gevallen van vrouwenhandel ten laste gelegd. Vermoedelijk, zo zei de officier toen, is het werkelijke aantal vrouwen dat naar Nederland is gehaald veel hoger geweest, zo tussen de dertig en de veertig. Om de vrouwen een Nederlands paspoort te bezorgen, werden zij "aangenomen" als dochter van een al in Nederland wonende Dominicaanse vrouw met een Nederlands paspoort. Na aankomst in Nederland werd de vrouwen dat paspoort vaak onmiddellijk afgenomen en werden zij tot prostitutie gedwongen om het paspoort te kunnen betalen.

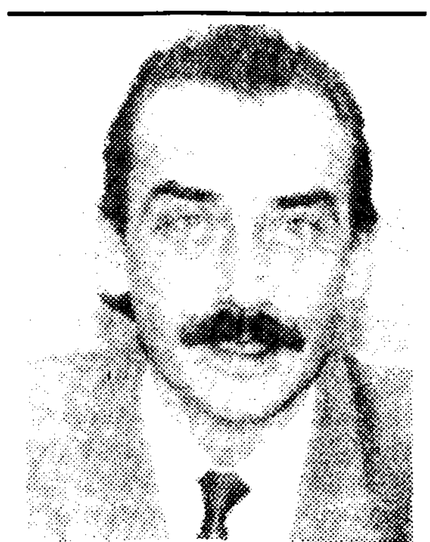
De rechtbank vond dat de verdachten een ernstige inbreuk hebben gemaakt op de persoonlijke vrijheid en lichamelijke en geestelijke integriteit van de vrouwen. Het verweer van de raadslieden dat sommige van de aangeefsters wisten dat zij in de prostitutie terecht kwamen doet er niet toe, aldus de rechtbank.

Vanessa Vadim gearresteerd

Vanessa Vadim, de dochter van Jane Fonda en reggisseur Roger Vadim, is vrijdag gearresteerd omdat zij geprobeerd zou hebben verdovende middelen te kopen, zo heeft de politie van New York bekendgemaakt.

Politie-agenten zagen de 21-jarige Vadim met haar viend een huis binnen gaan waar drugs verhandeld worden. Toen zij naar buiten kwamen gaf de vriend een envelop met heroine aan een andere man waarop de politie tot de arrestatie over ging.

Omdat Vadim probeerde te voorkomen dat haar vriend werd ingerekend is zij beschuldigd van obstructie en verstoring van de openbare orde. Haar vriend wordt verweten dat hij drugs in zijn bezit had. Vadim's advocaat heeft laten weten dat Vanessa niet verslaafd is en dat zij 'op de verkeerde tijd op de verkeerde plaats' was.

Reinhard J. Heermann werd benoemd tot manager resort operations voor Holiday Inn Aruba. Hij is sinds 1972 werkzaam in de horecasector, eerst voor Sheraton corporation en daarna voor Holiday Inn. In 1987 richtte de heer Heermann zijn eigen hospitality consulting company op. Brian Reeve blijft in zijn huidige functie van general manager van Holiday Inn Aruba en rapporteert aan de heer Heermann.

JAPAN HEEFT augustus een tekort op de lopende rekening van zijn betalingsbalans geboekt van 5,08 miljard dollar na een tekort van 4,05 miljard dollar in juli. In augustus vorig jaar kwam het tekort uit op 6,51 miljard dollar. De bedragen zijn gecorrigeerd voor seizoensinvloeden.

Nieuwe bestralingsmethode

De natuurkundige H. Meertens, werkzaa in het Anthonie van Leeuwenhoekziekenhuis in Amsterdam, heeft een **nieuwe methode** ontwikkeld voor het bestralen van kankergezwellen. Zijn vinding werd donderdag gepresenteerd.

De methode bestaat onder andere uit een electronische camera, waarmee de bestraling van kankerpatienten wordt gecontroleerd en indien nodig bijgesteld. Deze zeer gerichte vorm van radiotherapie kan de kans op genezing van kanker verhogen met 10 tot 20 procent, aldus Meertens.

De vinding van de onlangs gepromoveerde natuurkundige wordt binnen de geneeskundige wereld als een doorbraak beschouwd. Volgens dr. W. Van daal van de gezondheidsraad zal de nieuwe bestralingsmethode in de hele wereld ingang vinden. De EG heeft voor de verdere ontwikkeling van Meertens vinding 7,5 miljoen gulden subsidie gegeven.

TELECURAÇAO
ZATERDAG: 13.00 Play-off Major League baseball; 17.00 Telefiesta met Tante Irma en Tante Shirley; 18.00 Directe uitzending vanaf Plasa Mundo Merced (Waaigat) van viering 5-jarig bestaan Kachu; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 voortzetting uitzending viering Kachu; 21.30 Den Wowo; 22.00 Wega di Number Kòrsou; 22.10 vervolg uitzending viering Kachu; 23.00 Sluiting.

ZONDAG: 14.00 Matinee: «The high wall»; 16.00 Sena di Señor; 17.00 Play-off Major League baseball; 18.45 Wega di Number Kòrsou; 19.00 Wil di suerte; 19.30 Moda ku Mylène; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 Play-off Major League baseball; 23.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
*****

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Horvers (hoofdredacteur)
Overige leden Redactie:

Tobn van Dongen, Ana van Leeuwen, Joel Labastie, Sheila Rhodes (secretaresse), Izaan Moeniralam (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Eileen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel: 2285

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewall-weg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamo; Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.03 en ABN rek. nr.: 11.15.826
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

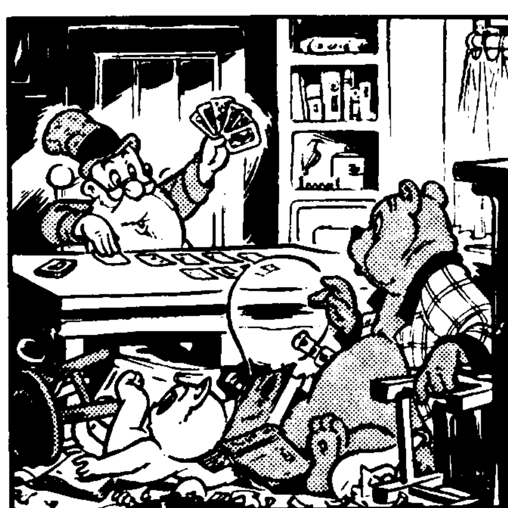
Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen vijftien gulden per maand

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de Dropslaven

door Marten Toonder

3912 — 'Ik hoop, dat u nu genoeg geproefd hebt', sprak heer Ollie, wat ongeduldig. 'Weet u al wat het is?'

'Natuurlijk!' zei de professor glimlachend. 'Het is drop, dat verstaat zich! Het is dubbeldrop!'

'Nu dan!' riep heer Bommel uit. 'Wat kan de wetenschap doen voor iemand die aan deze dubbeldrop verslaafd is?'

'Niets!' zei de hooggeleerde vrolijk. 'Gans niets. Der wetenschap? Praw!'

Met deze woorden veegde hij al zijn retorten en andere wetenschappelijke hulpmiddelen van tafel, zodat zijn gasten temidden van brekend glaswerk en stof ter aarde stortten. Daarop trok hij een beduimeld spel kaarten uit de zak en begon het te schudden.

'Dit is beter', verklaarde de geleerde man. 'Der kaartlegging geeft mooie resultaten. Kijk, der schoppenboer valt op der ruitenheerschap; dat geeft zwarigheden voor der Boml. Maar klaveracht.....'

'Genoeg!' zei Tom Poes. 'Kom, heer Ollie, we moeten weer eens gaan'.

Heer Bommel stond verward op. Hij veegde glasscherven van zijn jas en volgde Tom Poes naar buiten.

Nu legde professor Prlwitzkofsky verslagen zijn kaartspel neer en er verscheen een bekommerde trek op zijn gelaat toen hij zijn bezoekers volgde.

'Ach', zo riep hij handenwringend uit, het is verschrikkelijk. Maar wat kan ik maken? Het is sterker dan ik zelf!'

'Wat bedoelt hij?' vroeg heer Bommel. 'Wat betekent dit allemaal, jonge vriend?'

AGENDA CURAÇAO

WEEKEINDEDIENST EILANDSGENEESKUNDIGEN
STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
7 oktober 1989 vanaf 08.00 uur t/m 9 oktober 1989 om 07.00 uur.
Dokter Tseng, Spreekkamer: Casandraweg 72, tel.: 78026; spreekuren 11.00-12.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 76464 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy, Nassy-Tseng, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
6 oktober 1989 vanaf 17.00 uur t/m 9 oktober 1989 om 07.00 uur
Dokter Pablo, Spreekkamer: Sta Maria, tel.: 83048; spreekuren 11.00-12.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 77664 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Goilo-Henry, Soliana-Tjin, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession, Pablo, Elhage en Davelaar)

DERDE DISTRICT BANDABAO
6 oktober 1989 vanaf 17.00 uur t/m 7 oktober 1989 om 07.00 uur.
Dokter Schellens, Spreekkamer: Barber, tel.: 641605; spreekuren: 10.00-11.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641784 b.g.g. 89266/89337.
7 oktober 1989 vanaf 17.00 uur t/m 9 oktober 1989 om 07.00 uur.
Dokter Spong, Sentro Mediko Tera Cora, tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 87004 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Tweed, Vonhögen, Schellens, Lucacius en Spong).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt.**
Het verdient te allen tijd aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!
*****

Wega di Number Kòrsou
8 5 1 3 9 6 0 7 4 2
3493
6181
3807

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e distrikt) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren.
De patiënten van de andere medische distrikten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.
*****

THORAX CENTER (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.
*****

WIT GELE KRUIS PRINSES MARGRIET (wijkverpleging): Kantoor Santa Maria 17, tel.: 82947/82344; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; zaterdag de gehele dag gesloten; na 17.00 uur kunt u de zuster van de wacht bellen: zuster Bernadina, tel.: 85853.

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmiddag van 07.15-10.30 uur; alleen volgens afspraak.
*****

NEUTRALE WIJKVERPLEGING (voorheen Wijkverpleging Curaçao): Kantoor Rio Canario-/Gosieweg, tel.: 44231/44232; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Pietersz, tel.: 671147, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
*****

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Sta. Maria 17, tel.: 80222.
*****

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU: voor meer informatie kunt u de volgende nummers bellen: 75628, 672289 en 55504.
*****

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag 11.30 uur; woensdag 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag 17.30 uur en zaterdag 10.45 en 17.00 uur.

DIERENARTS (Veterinaire Dienst, Parera): bij spoedgevallen na 17.00 uur of in het weekeinde gelieve tel.: 614000 op te bellen voor de dienstdoende arts.

DIERENASIEL: dagelijks geopend van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; op zaterdag van 08.00-13.00 / 14.00-18.00 uur, tel.: 54300.
*****

BOTICA BANDABAO: dagelijks geopend van 08.00-19.00 uur.

BOTICA'S (weekeindenachtdienst)
zaterdag
Otrobanda
Otrabanda, Winkelcentrum Colon, tel.: 625633/625634.
Punda
Dominguito, Caracasbaaiweg 127, tel.: 617988.
zondag
Otrobanda
Sta Maria, Winston Churchillweg 155, tel.: 80800.
Punda
Janwé, Caracasbaaiweg 155, tel.: 617553.
*****

VERLOF BEGRAFENIS
7 oktober: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.
8 oktober: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.
*****

DIVERSEN
ANTILLIAANSE GNOSTISCHE BEWEGING
Brievengat: iedere maandag- en woensdagavond om 19.30 uur te Jirajaraweg 8, Centrum Devi Kundalini.
iedere woensdag- en vrijdagavond om 19.30 uur te **Openbare Basisschool Brievengat.**
Bandabao: iedere donderdagavond om 19.30 uur gebouw Credit Union San Pedro.
Kanga: iedere woensdag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Centrum Abraxac, achter Kooyman.
Santa Rosa: iedere maandag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Aloëstraat 12.

FUNDASHON EVANGELIO KOMPLETU (Hesu Kristo: E kontesta): 19.30 uur evangelisatie-campagne met de Surinaamse predikant Bally Brashuis - Wilhelminapark.

INTERNATIONAL TRADE CENTER: 21.00 uur Cubaanse show 'De Cuba te traigo' - Piscaderaweg z/n.

INTROFESTICUR: 20.30 uur int. troubadourfestival - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

DOWNTOWN MANAGEMENT ORGANIZATION: 19.00 uur 3e talentenshow - onder viaduct te Otrobanda (met begeleiding van NAME).
*****

ZONDAG
DIVERSEN
TENTOONSTELLING
CURAÇAOSCH MUSEUM (Van Leeuwenhoekstraat z/n): openingstijden dinsdag t/m zaterdag van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; zondag van 10.00-16.00 uur; maandag gesloten.
t/m 31 oktober expositie van olieverfschilderijen van Yvette Brandt-Lesire.

INTERNATIONAL TRADE CENTER: 21.00 uur Cubaanse show 'De Cuba te traigo' - Piscaderaweg z/n.

INTROFESTICUR: 20.30 uur int. troubadourfestival - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

JEUGDZANGROEP 'ANGELITOS' (**t.g.v. 10-jarig bestaan**): 14.00-20.00 uur 'feestfair-show' - Hofi Biesheuvel.

RUTH'S PRODUCTIONS: 10.00-18.00 uur 'feria Mi Popchinan Barbi' - Hofi Bill.

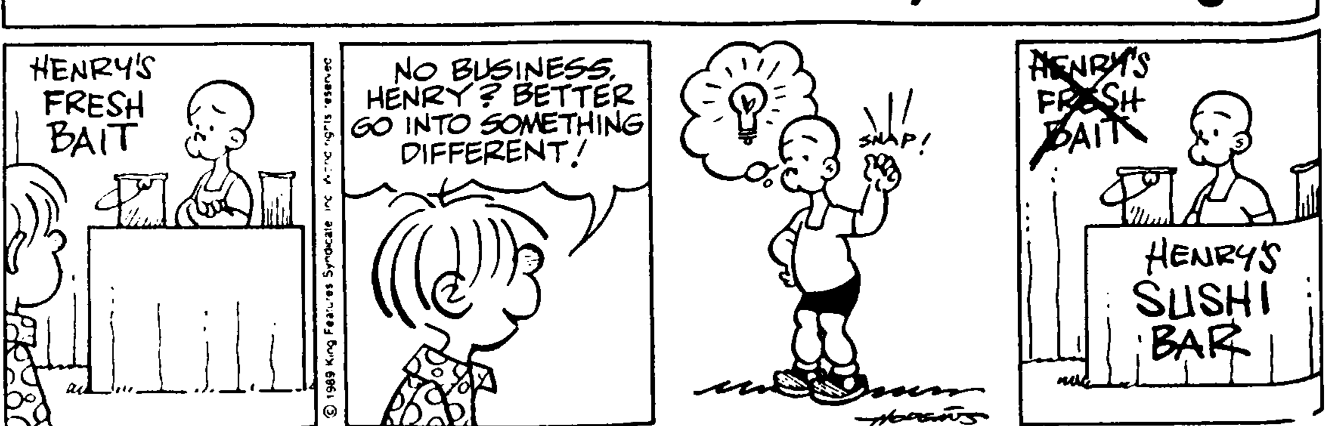
TOERISTENSCHIP: 13.00-21.00 uur 'Daphne'.
*****

MAANDAG
DIVERSEN
TOERISTENSCHIP: 09.00-18.00 uur 'Carla Costa'.
*****

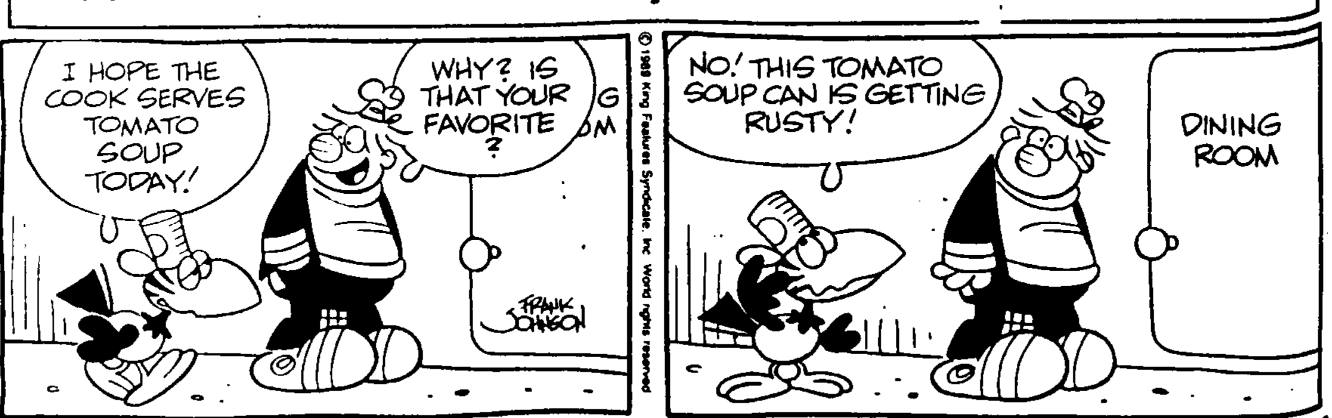
KERKDIENSTEN
KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned.) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 en 19.00 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00 en 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned.) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned.).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
(Santa Ana): zat.: 19.30 uur; zon.: 08.00 en 19.00 uur
(Santa Famia): zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA KORA: zon.: 18.00 uur.
WESTPUNT: (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.
*****

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE MORAVIAN CHURCH
Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
Emmy Berthold Kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek) maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00 / 14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur)
(**openingstijden** voor lezers) woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t m vrijdag aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur - Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Terra Corra.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00 / 14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): geopend op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR (gezaghebber): elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: **openingstijden slachthuis** maandag t/m woensdag van 07.00-12.00/13.00-16.00 uur en donderdag en vrijdag van 06.00-11.00/11.30-14.30 uur.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Kralendijk:
dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30 en 19.00 uur.
Coromotokerk Antriol:
dagelijks 19.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur
Ludovicuskerk Rincon:
dagelijks, ook zondag, 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong- Loi- Sing, Kaya Cacique 4.

JERUZALEM - De SU heeft de Israelische vice-premier en minister van financien, Peres, uitgenodigd voor een officieel bezoek. Het zou voor het eerst in 22 jaar zijn dat een Israelische minister voor een officeel bezoek naar de SU gaat. Volgens de woordvoerder heeft de SU gevraagd het bezoek op zo kort mogelijke termijn te laten plaatsvinden.

GOELOE WAARDEERT STAKERS

UPB motie wordt aangenomen

UPB komt arbeiders en leerkrachten tegemoet

KRALENDIJK — De raadsvergadering, die vrijdag werd belegd over de goedkeuring van de afwijkende voorwaarde voor erfpachtsverlening ten gunste van Playa Marina Resorts nv die op het noordelijk deel van de voormalige Flamingo Paradise-gronden luxeuze appartementen zal gaan bouwen, werd met het agendapunt 'Personeelsbeleid van het BC' uitgebreid. Het was een raadsvergadering waarin de oppositie als harlekijn werd betiteld, terwijl van die zijde de leden van het BC werden beschouwd als komedianten.

Het agendapunt waar het werkelijk om ging, was spoedig afgehandeld. Al eerder was duidelijk geworden, dat geen enkel raadslid bezwaren zou hebben tegen het verzoek van Playa Marina Resorts (PMR), dat onder het vorige BC al was uitgewerkt en ook in een van de raadsvergaderingen naar voren was gebracht. Het was toenmalige oppositiepartij UPB die meer inzicht in de materie wilde hebben en nu zelf als Bestuurscollege de zaak weer in de raad bracht.

Het echte vuurwerk begon derhalve pas bij het agendapunt, dat in de raadszaal opgevoerd werd. Het personeelsbeleid van het Bestuurscollege en met name een duidelijk vriendelijk gebaar in de richting van de werknemers. Zoals bekend hebben de overheidsarbeiders en de leerkrachten onder aanvoering van de respectievelijke vakbonden STGB en Simabo - de ABVO haakte al spoedig af aangezien zoals voorzitter Conquet herhaalde malen opmerkte de vakbonden politiek speelden en hij zich niet voor dat karretje wilde laten spannen - een felle strijd gevoerd om de verloren rechten weer terug te krijgen.

Dat hield onder andere in de periodieke verhoging, de indexering, de uitbetaling van de vakantiegelden en tenslotte, nadat de arbeiders en een zeer gering deel van de leerkrachten had gestaakt, de stakingsdag. In feite was daarover al een motie ingediend door de toenmalige oppositiepartij UPB, maar de motie werd afgewezen met een meerderheid van vijf tegen vier stemmen aangezien de PDB/POB-coalitie tegen was.

DISCIPLINE

Tot en in treure werd in de raadsvergadering uitgelegd, waarom men toen voor de motie was. In feite waren de twee raadsleden die van mening waren veranderd, het momenteel onafhankelijke raadslid Alipio Goeloe die als PDB-raadslid nog tegenstemde en de POB-leider Janga die tegenstemde omdat er naar zijn zeggen geen geld was om aan de verplichtingen te voldoen, maar nu ten gunste van de werknemers en de UPB duidelijk zijn vóór liet horen.

De motivatie van Goeloe was even duidelijk als bekend. Hij heeft als PDB-er tegen zijn geweten in gestemd door zijn partijdiscipline te laten prevaleren. Een probleem waar Goeloe nu kennelijk geen last meer van heeft.

MOTIE

Het was overigens hartverwarmend om te horen hoe de UPB-fractie en met name raadslid Ramoncito Booi en Urba Pourier om het hardst de stakende leerkrachten verdedigden en op de bres stonden voor de uitbetaling van de gestaakte dagen. Booi vond wel dat het principe 'no work no pay' opgeld moest doen, maar in het onderhavige geval noemde hij de strijd van de vakbonden en de onderwijzers een gezegende strijd tegen het onrecht dat hen was aangedaan door een Bestuurscollege dat zijn ambtenaren en het onderwijzend personeel constant had voorgelogen.

Ook raadslid Urba Pourier die in het dagelijkse leven schoolhoofd is en tijdens de gestaakte dagen gewoon haar werk deed, evenals de overige twaalf van de veertien leerkrachten, vond de staking volledig gerechtvaardigd. Hoewel zij er wel op attendeerde, dat een staking alleen geoorloofd is wanneer die gerechtvaardigd is. Dat vond raadslid Pourier in het onderhavige geval wel.

Op de vraag van raadslid Soliano-Pourier of er mogelijk een compensatie was voor de leerkrachten die gewoon hun werk hebben gedaan, antwoordde Booi, dat dat geenszins nodig was. Raadslid Goeloe ging zelfs zo ver, dat hij in de vergadering zijn waardering uitspraak voor de stakers ('Mi a apresiá e hendenan ku a drenta den welga').

Aan de leerkrachten die ondanks de moeilijke omstandigheden, de onterechte inhouding van hun toekomstige betalingen toch de leerlingen lesgaven, werd door geen enkel raadslid enig waarderend woord gewijd. Tenslotte stelde raadslid Booi een motie voor om daarmee aan te tonen, dat de mening van de UPB in oppositie niet gewijzigd was nu zij het Bestuurscollege vormde.

VERHOGING

De motie betrof de zogenaamde periodieke verhogingen die de overheidswerknemers en de leerkrachten eens in de twee jaar krijgen. Ook die secundaire arbeidsvoorwaarde is hen afgenomen. Met de nodige franje bleek dat de motie inhield, dat het BC aan de regering zou vraag om de periodieke verhoging per 1 januari 1990 weer uit te betalen.

Booi motiveerde dat aangezien het een stimulans zou zijn voor de werknemer beter zijn best te doen en niet over te stappen naar het bedrijfsleven. 'De beste verlaten de overheidsdienst en het onderwijs voor de privé-sector', aldus Booi, die ook het onderwijs voor gezien hield om een zaak te beginnen nadat zijn school waar hij als schoolhoofd werkte, wegens tekort aan leerlingen zou worden gesloten.

Booi beloofde dat een afschrift van de motie zou worden gestuurd aan de Staten en alle betrokken instanties. Of dat ook de onderwijzersbond Simabo en de arbeidersbond STGB zal zijn, vermeldde raadslid Booi niet.

De motie werd aangenomen met zes stemmen voor (van Ellis, Booi, Marsera, Goeloe, Pourier en Janga). De PDB-fractie was niet aanwezig bij de stemming. Het enige lid van de fractie dat aanwezig was, bleek ex-gedeputeerde Marelva Soliano-Pourier, maar bij de stemming was ook zij verdwenen.

De door Janga ingediende motie werd door niemand ondersteund - hij had die trouwens ook niet op papier staan - en derhalve door gezaghebber mr George Soliana die met strakke hand de vergadering leidde, niet ontvankelijk verklaard.

■ *KRALENDIJK — Begin deze week bestond het bekende restaurant Bistro des Amis acht jaar. Reden voor eigenaresse Lucille van Tilburg om het voltallige Bestuurscollege, de pers en vele genodigden uit de nodigen voor een heildronk.*

In een uitgebreid perscommuniqué vetelde Lucille haar strijd en haar droom om het restaurant te verwezenlijken. Foto: gezaghebber mr George Soliana en Lucille van Tilburg, de gastvrouw van het gerenomeerde restaurant.

Statia Lions

ST EUSTATIUS — De St Eustatius Lions and Lioness Club hebben in een bijzondere bestuursvergadering besloten de coördinatie op zich nemen van de hulpverlening bij de schade veroorzaakt door de orkaan Hugo.

Hierbij wordt met name gedacht aan financiële en materiële hulp zowel van organisaties en de privé-sector op St Eustatius als wel van organisaties etc. buiten het eiland, welke bereid zijn St Eustatius de helpende hand te bieden.

Voor dit doel is een speciale bankrekening geopend bij Barclays Bank. Het rekeningnummer is E-1529 met de naam Lions Club Hurricane Relief Fund. Een eerste storting van 1.135,40 gulden werd gedaan door de Lions-president Val Inniss namens de St Eustatius Lions en Lioness Club. Beide clubs verwachten, dat vele organisaties gebruik zullen maken van dit initiatief.

Elektronisch betalingssysteem Pagomatiko in gebruik genomen

WILLEMSTAD — Maduro & Curiel's Bank NV introduceert op maandag zestien oktober haar nieuwe electronische betalingssysteem 'Pagomatiko' in Toko Zuikertuintje. In feite is het nieuwe systeem niets anders dan een uitbreiding van de gebruiksmogelijkheden van de reeds bestaande Speedy Service Card 'Bankomatiko'. Algemeen directeur van de bank, Lionel Capriles, noemde het betalingssysteem 'de eerste stap naar een plastic society'. 'Pagomatiko Express Payment' is een splinternieuw systeem in het lokale bankwezen. Bovendien is het uniek in het Caribisch gebied. Pagomatiko is niet alleen een systeem waarbij de cliënt met zijn pas via de computer kan betalen.

De transactie wordt meteen afgerond. Het geld wordt binnen enkele seconden van de rekening van de cliënt afgeboekt en overgeschreven op de rekening van de winkelier. Beiden moeten natuurlijk wel een rekening hebben bij de Maduro & Curiel's Bank.

In Toko Zuikertuintje zal eerst twee à drie weken proef worden gedraaid met het electroninische betalingssysteem. Daarna worden de machines in verschillende supermarkten, pompstations en restaurants geplaatst. Tot nu toe hebben vijftig ondernemers zo'n electronisch apparaat aangevraagd. De machines worden verhuurd voor een bedrag van zestig gulden per maand.

De kosten voor de consument die via 'Pagomatiko' betaalt zijn nihil. Rekeninghouders die over een Bankomatiko-pas beschikken kunnen met dezelfde pas en hun PIN-code via het Pagomatiko electronisch systeem betalen.

De bank is wel van plan om in de toekomst een nieuwe pas voor beide systemen uit te geven. 'Dit is meer een formaliteit. Wij hebben een modernere pas ontworpen. In de tussentijd kunnen rekeninghouders gewoon hun 'oude' bankomatiko-pas gebruiken.

WERKWIJZE

Gebruikers moeten de pas door de gleuf van het decodeerapparaat van 'Pagomatiko' schuiven. De machine vraagt naar de secret PIN-code. Als deze is ingetypt moet de client het te betalen bedrag invoeren. In geval hij meer bankrekeningen heeft moet hij ook aangeven van welke rekening het bedrag afgehaald moet worden.

Het apparaat telefoneert naar de centrale om te kijken of er geld op de rekening staat. Binnen enkele seconden is dit proces afgerond. De cliënt krijgt een witte afschrift van de transactie en de winkelier houdt ook een kopie.

VOORDEEL

Volgens de bank heeft het nieuwe electronisch betalingssysteem voordelen zowel voor de consument als voor de ondernemers. De consument kan meteen contant betalen zonder dat hij geld op zak heeft. Het gebruik is gratis. De pas kan in geval van diefstal zonder de bijbehorende PIN-code door niemand worden misbruikt.

Verder krijgen ondernemers meteen electronisch hun geld. Aan het eind van de dag kunnen ze middels bepaalde codes kijken hoeveel geld er binnen is gekomen. Hun administratie wordt stukken makkelijker. Bovendien hoeven ze niet elke dag naar de bank toe met grote bedragen in contant geld, met alle gevolgen vandien.

Lionel Capriles die ontzettend trots is op het nieuwe systeem zegt dat werknemers vaak huiverig zijn voor automatisering binnen een bedrijf omdat ze voor hun baan vrezen. 'Bij Maduro & Curiel's Bank zijn sinds het automatiseringsproces, 155 nieuwe arbeidsplaatsen bijgekomen. Als automatisering en technologie op de juiste wijze worden ingezet kan dit werkplaatsen scheppen', aldus de algemeen directeur.

POB stemt vóór motie maar tegen inhoud

KRALENDIJK — Zoals gewoonlijk nam POB-leider Broertje Janga geen blad voor de mond tijdens de vergadering van de Eilandsraad. Na eerst zijn gevallen gedeputeerde gegroet te hebben, attendeerde Janga erop, dat zijn collega Booi geen nieuwe motie behoefte in te dienen. 'Hij kan de motie van Goeloe gebruiken toen die nog in de PDB zat', aldus Janga.

Het was trouwens ook die motie waarvoor Janga met plezier voor had willen stemmen. Daarom noemde hij de door Ramoncito Booi (UPB) ingediende motie een motie van niets, die alleen maar diende om een komedie op te voeren. De motie van Goeloe ging namelijk veel verder dan de motie die Booi ten gunste van de werknemers bij de overheid en het onderwijs indiende.

Janga trok met zijn opmerking over de oude motie van Goeloe onmiddellijk de aandacht van gedeputeerde Ellis die wilde dat gezaghebber mr Soliana raadslid Janga interumpeerde. Ellis moest even wachten, want toen Broertje Janga inderdaad met 'zijn' motie op de proppen kwam, bleek dat Janga die motie niet kon overleggen.

'Die zit in de map van de eilandssecretaris, mijnheer de voorzitter. Het is die motie die Goeloe heeft ingediend', aldus Janga. Alvorens gezaghebber Soliana zich de motie liet tonen vroeg hij echter wie Janga steunde in zijn motie en dat was uiteraard niemand, want van de oppositie was alleen Broertje Janga aanwezig.

De motie die Janga wel ondersteunde, was die die door Ramoncito Booi was ingediend. Janga had daarvoor echter weinig waardering, omdat die toch niets zou uithalen. De motie zal namelijk goedgekeurd en uitgevoerd moeten worden door de Centrale regering, die al eerder heeft laten blijken daar niet gevoelig voor te zijn.

Amnesty International

Journalisten onder vuur

WILLEMSTAD — Hugo Bustíos was correspondent van het weekblad 'Caretas'. Hij deed zijn werk vanuit Huanta, de hoofdstad van de provincie Ayacucho. Bustíos werd vermoord, terwijl hij bezig was met een onderzoek naar de moord op een vrouw en haar zoon, vermoedelijk door Sendero Luminoso, de guerrillabeweging het Lichtend Pad.

Terwijl hij met collega Eduardo Rojas Arce op weg was naar de plaats van de moord passeerden beide journalisten in een rustige plattelandsomgeving bij Huanta een patrouille van de burgerwacht. Een paar minuten later openden vier gemaskerde mannen, vanuit de struiken naast de weg, het vuur op hen. Hugo Bustíos riep uit: 'Ren, het zijn geen aanhangers van Sendero Luminoso'. Hoewel gewond wist Eduardo Rojas Arce te ontvluchten. Hij zag hoe de gemaskerde mannen explosieven plaatsten op het lichaam, van Hugo Bustíos.

Het leger houdt vol, dat de journalisten werden aangevallen door terroristen, maar Rojas Arce houdt vol, dat het leger zelf verantwoordelijk is voor de moord. Verschillende getuigen in deze zaak werden nà hun getuigenis en foto's gevangen genomen en bedreigd door het lokale legergarnizoen. Het leger wist af van het onderzoek van de twee journalisten naar de moord op de vrouw en haar zoon. Twee keren heeft het lokale legergarnizoen hen namelijk geweigerd de plaats van de misdaad te bezoeken. De derde keer kregen zij toestemming. Ondanks de gegevens willen de burgerlijke nòch de militaire autoriteiten grondig onderzoek instellen naar de moordaanslag op Bustíos.

De provincie Ayacucho werd in 1982 onder militaire controle geplaatst om tegenwicht te kunnen bieden aan de 'activiteiten' van Sendero Luminoso. Vlak vòòr zijn dood was Hugo Bustíos de enige journalist van de nationale nieuwsmedia die nog werkte in Huanta. Hij heeft verschillende artikelen geschreven waarin hij de schendingen van de mensenrechten door het leger begaan, aan de kaak stelde. Hij had al verschillende doodsbedreigingen gehad.

In veel gebieden van Perú zijn journalisten en andere critici van legermisstanden het doelwit geworden van bedreigingen met de dood, bombardementen èn politieke moorden. Maar Perú is niet het enige land waar journalisten hun vrijheid in de waagschaal stellen om informatie te publiceren welke hun overheden liever verborgen houden.

Voor meer informatie omtrent de rechten van de mens is men wederom van harte welkom:
* iedere tweede maandagavond van de maand om acht uur in de Emancipatie Boulevard 42 (tel.: 75317).
* iedere tweede dinsdagavond van de maand om acht uur in Kas di Orashon Emaus, Groot Sta Martha te Soto (tel.: 641688) en
* elke vierde zondagmorgen van de maand om half elf in Jeugdhuis De Tamarijn na afloop van de kerkdienst.

Voor informatie over het schrijfabonnement naar gevangenen kan men zich richten tot Thijsje Brandsma (tel.: 618828).

DE AMERIKAANSE autoproducent Chrysler heeft zijn belang in Mitsubishi motors verkleind van 21,8 procent tot 12,1 procent. Chrysler verkoopt de 75 miljoen aandelen aan Japanse branchegenoten. Het concern heeft geld nodig om te kunnen investeren. Chrysler blijft de op een na grootste aandeelhouder in Mitsubishi, na de moedermaatschappij Mitsubishi Heavy industries.

•••

JAPAN zal China geen nieuwe economische hulp verschaffen totdat er in het land weer "echte stabiliteit" bestaat, aldus de Japanse premier Toshiki Kaifu. In ieder geval moet de staat van beleg in China zijn opgeheven, wil Japan weer in de buidel tasten. Japan schortte nieuwe hulpplannen voor China op na het bloedbad, dat Chinese legereenheden op 4 juni in Peking aanrichtten. De Japanse economische hulpprojecten die in China al draaiden zijn niet afgebroken.

•••

PORTUGAL gaat zijn twee effectenbeurzen, die in Oporto en in Lissabon, moderniseren. De beurzen gaan het Telepragtic-systeem gebruiken, dat ook wordt gehanteerd op de beurs van Rio de Janeiro. De kosten van het elektronisch systeem zijn achthonderd miljoen escudo (10,6 miljoen gulden).

•••

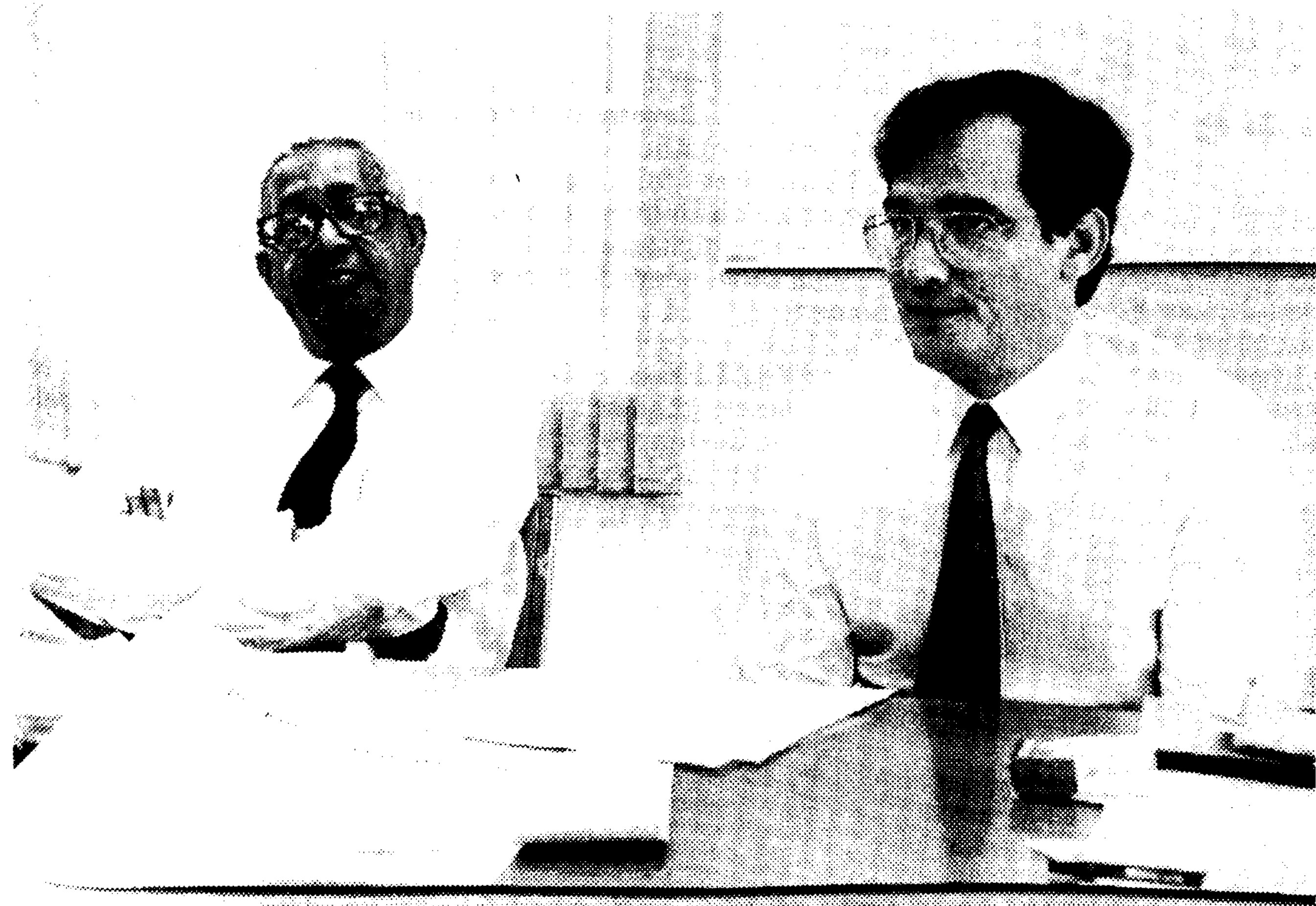
DE OLIEPRODUKTIE in het Britse deel van de Noordzee heeft in augustus gemiddeld 1,82 miljoen vaten (van 159 liter) per dag bedragen, de grootste hoeveelheid in die maand dit jaar. In juni bereikte de productie een dieptepunt van 1,3 miljoen vaten per dag. De olieproductie is zich aan het herstellen van enkele ongelukken, maar het herstel verloopt langzamer dan was verwacht.

•••

BANQUE DE Suez Nederland gaat voor maximaal Nf 250 miljoen certificates of deposit (CDS), kortlopend schuldpapier aan toonder, uitgeven. Het papier heeft een looptijd van twee jaar en wordt op discontobasis geplaatst. Het CD-programma houdt verband met de voortdurende groei van de activiteiten van de bank.

•••

NAPA
AMIGOE
Weekend Bijlage
ZATERDAG 7 OKTOBER 1989
PAGINA 1

De twee FECK-direkteuren: Yombi Calvo (links) en Clar k Gomez Casseres zijn best tevreden over de ontwikkeling van de organisatie ter bevordering van het kleinbedrijf op Curacao.

Aantal entrepreneurs sterk gegroeid

FECK helpt lumpsummers op weg naar eigen bedrijf

WILLEMSTAD — Het is opvallend hoeveel nieuwe kleine ondernemingen er op Curaçao zijn bijgekomen gedurende de afgelopen jaren. Pessimistische geluiden over economische recessie en achteruitgang ten spijt en ondanks massale ontslagen bij zowel de overheid als in de particuliere sector (en misschien juist daardoor), bleken talloze 'yu di Korsou' in staat en bereid ondernemersrisico te gaan dragen en een eigen bedrijf op te zetten.

Het begon met de afvloeiingen bij het Dok, ALM en Shell Curaçao, waarbij werknemers een 'golden handshake' kregen aangeboden die hun veelal in staat stelde te investeren in een eigen onderneming. Later volgde de lumpsum-regeling van zowel de Lands- als Eilandsoverheid die een aantal ambtenaren deed besluiten om hun kantoorbaantje met een vast inkomen en bijna spreekwoordelijke rechtszekerheid, in te ruilen voor het avontuurlijker en vaak lucratiever ondernemen, waarbij het uitgekeerde cessantiabedrag diende als beginkapitaaltje.

Dat zij daarbij de steun nodig hadden - zowel technisch als financieel - voor het zetten van de eerste stappen als entrepreneur is duidelijk. En gelukkig konden zij een beroep doen op een aantal instanties die in de eerste plaats waren opgezet met het doel aankomende ondernemers te stimuleren.

Het begon met de oprichting van de Fundashon Empresa Chiki Korsou, kortweg FECK, die volgens haar statuten tot doel heeft het bevorderen van de vestiging van meer zelfstandige ondernemingen op Curaçao. Zij tracht dit doel te bereiken door het verstrekken van adviezen en bijstand en begeleiding van eenieder die voornemens is een onderneming te beginnen of uit te breiden.

Op de tweede plaats, maar zeker niet minder belangrijk, is de doelstelling om te bemiddelen bij het verkrijgen van financiering en het garanderen en zelf verstrekken van leningen, want zonder centen begin je niet veel.

Een aantal jaren later volgde de oprichting van de Korporashon pa Desaroyo di Korsou (Korpodeko) met als doel het stimuleren van een evenwichtige, autonome ontwikkeling van het Eilandgebied Curaçao op sociaal-economisch 'cultureel en educatief gebied'. Een bredere opzet dus dan bij de FECK maar eigenlijk niet veel verschillend. In de praktijk werken beide instellingen nauw met elkaar samen en zij vullen elkaar aan, hoewel gesteld kan worden dat Korpodeko zich doorgaans met grotere investeringen bezig houdt dan de FECK.

OBNA

Naast deze twee eilandelijke organisaties is er nog de Ontwikkelings Bank Nederlandse Antillen (OBNA) die tot doel heeft een evenwichtige economische ontwikkeling van de eilanden van de Nederlandse Antillen, en dus ook dienstbaar is aan de andere eilanden, immers ook daar zijn lieden die willen toetreden tot het gilde van entrepreneurs.

Hoe hebben deze instanties gedurende de afgelopen jaren gefunctioneerd en is het werkelijk zo dat zij een belangrijke aanzet geven voor het tot stand komen van nieuwe ondernemingen in de productieve sector en de realisatie van sociaal-educatieve projecten? Om hier achter te komen had de Amigoe een onderhoud met de heren Clark Gomez Casseres en Yombi Calvo, beide directeur van de FECK.

Op de eerste plaats leek het interessant te vernemen hoe groot de belangstelling was bij de lumpsummers die het ambtenarenbestaan hadden vaarwel gezegd om als ondernemer verder door het leven te gaan.

NIET GROOT

Als men op de getallen afgaat was die niet bijster groot: van de ruim 700 ambtenaren die gebruik makend van de lumpsum regeling de dienst hadden verlaten, klopten er slechts 41 bij de FECK aan voor een lening. Maar men moet dit schijnbaar lage cijfer toch niet onderschatten, want 41 nieuwe bedrijfjes op de Curaçaose markt in amper twee jaar tijd is toch wel wat, vooral wanneer men bedenkt dat landskinderen in het verleden nauwelijks fungeerden als ondernemer, maar dat overlieten aan buitenlanders die het lopen van bedrijfsrisico niet schuwden. Clark Gomez Casseres geeft wat achtergronden voor wat betreft de relatie lumpsumregeling en vestiging van nieuwe onderneminngen. In mei vorig jaar werd als één van de laatste daden van de aftredende regering zowel op lands- als eilandsniveau, een overeenkomst getekend met de FECK en de OBNA. Deze hield in dat er faciliteiten werden geschapen t.b.v. die personen die zouden opteren om de overheidsdienst te verlaten met een lumpsum en die, met een op het oog levensvatbaar project zouden komen aandragen. Bovendien moest van de initiatiefnemer kunnen worden verondersteld dat hij over de nodige capaciteiten beschikte om het project tot een goed einde te brengen.

Het kantoor van Korpodeko en FECK gelegen aan de Schottegatweg Oost trekt behoorlijk wat bezoekers die informatie willen over een eventueel op te zetten eigen bedrijfje.

De regeling hield o.m. in het verstrekken van een lening tot een maximumbedrag van f.50.000 per project met de zeer aantrekkelijke rentevoet van drie procent, terwijl het normale rentepercentage bij FECK en Korpodeko 10 procent en bij de lokale banken 11 procent of hoger bedraagt.

CONCURRENTIE

Wat meteen leidt tot de vraag of deze faciliteit geen oneerlijke concurrentie betekent, zowel voor de reeds bestaande ondernemers, die concurrenten op de markt zien verschijnen, die gebruik kunnen maken van aantrekkelijke leningsfaciliteiten als voor de commerciële banken, die het toch voor een groot deel moeten hebben van het verstrekken van leningen.

FECK-directeur Calvo, begint ontkennend te antwoorden, maar uit de reactie van Gomez Casseres valt te bespeuren dat er toch wel wat waarheid schuilt in deze veronderstelling. 'Maar', zegt hij, 'wij hebben nog geen enkele negatieve reactie gekregen vanuit kringen van het bedrijfsleven of van de banken, wellicht omdat het om een relatief klein aantal gegadigden gaat en het iets eenmaligs is'.

Behalve het scheppen van een gunstige renteregeling voor de lumpsumtrekkers, hebben het lands- en eilandsbestuur ook het consigne gegeven aan FECK en OBNA om een zekere mate van flexibiliteit te betrachten bij het beoordelen van de projecten en het evalueren van de gegadigden. Daar tegenover staat dat van overheidszijde een garantie wordt gegeven voor maar liefst negentig procent van de verstrekte leninngen, zodat de FECK Een OBNA slechts voor hoogstens tien procent risico dragen, hetgeen natuurlijk een aantrekkelijke zaak is.

'Maar dat betekent niet dat wij er met onze pet naar gooien en lukraak projecten goedkeuren en leninngen verstrekken. Er wordt wel degelijk gekeken naar de rentabiliteit van de ingediende voorstellen, want wij willen niet dat de overheid t.z.t. moet gaan dokken voor projecten die mislukken.

Waarom de overheid heeft verkozen voor de FECK en OBNA bij het nagaan van deze overeenkomst en niet b.v. Korpodeko? Simpelweg omdat de FECK doorgaans lenings-aanvragen behandelt beneden de 100 duizend gulden, terwijl Korpodeko daar boven gaat. De OBNA is erbij gehaald omdat de FECK uitsluitend het eilandgebied Curaçao bestrijkt en ermee rekening moet worden gehouden dat de lumpsum regeling ook voor de andere eilanden geldt, hoewel daar tot nu toe in veel mindere mate van gebruik is gemaakt.

In de periode vanaf mei 1988 heeft de FECK in het kader van de lumpsum-regeling in totaal 41 leningen verstrekt waarmee 104 arbeidsplaatsen (inclusief de aanvragers) zijn gemoeid en een totaal bedrag van ruim 1,1 miljoen gulden werd geïnvesteerd. In de meeste gevallen betrof het projecten in de dienstverlenende sector (26), daarna volgen de handel (9), horeca (4) en ambachtelijk beroepen (2).

In een aantal van deze gevallen heeft men zich voorlopig beperkt tot een 'letter of intent' en is het gevraagde bedrag nog niet uitgekeerd, omdat de aanvragers nog aan een aantal voorwaarden moeten voldoen, maar doorgaans kan gezegd worden dat al deze projecten lopende zijn.

FECK-directeur Calvo vermeldt dat de overheden een voorschotregeling hebben getroffen, waarbij aan zowel de FECK als de OBNA in eerste instantie een bedrag van 250 duizend gulden werd uitgekeerd. De verstrekking van leningen ging echter zo snel, dat er inmiddels een tweede tranche beschikbaar moest komen, waarbij er nogmaals 250 duizend gulden op tafel kwam. Op een bepaald moment raakte bij de FECK zelfs toen het geld nog op, zodat besloten werd van de OBNA, die nog niet zoveel aanvragen had, een bedrag van 200 duizend gulden te 'lenen' om stagnatie in de voortgang van de projecten op Curaçao te voorkomen. In totaal heeft de FECK dus over zeven ton kunnen beschikken, maar gezien het bedrag van 1,1 miljoen aan totaal-aanvragen moet wederom aangeklopt worden bijde overheden voor een verdergaande financiering.

EXPERT

Bij de OBNA werden gedurende dezelfde periode 11 aanvragen behandeld voor een totaalbedrag van 366 duizend gulden aan verstrekte leningen en/of letters of intent. Hierbij zijn twee toeristische projecten, een aantal toko's en snacks, een visbedrijf en een veeteeltbedrijf. Voor wat dat laatste betreft merkt Clark Gomez Casseres op dat de OBNA de beschikking heeft over een deskundige op het gebied van land- en tuinbouw en veeteelt, ir. Stanley Marks, reden waarom zowel de FECK als Korpodeko alle 'LVV-projecten' via de OBNA kanaliseren om gebruik te kunnen maken van de deskundige adviezen.

Bovendien is het zo dat de EEG fondsen ter beschikking heeft gesteld voor dit soort projecten die via de OBNA worden aangekaart. Opvallend is dat ook de elf lumpsum-projecten van de OBNA op één na afkomstig zijn van Curaçao. Een eenvoudig rekensommetje leert dat FECK en OBNA samen 52 lumpsum-gevallen hebben behandeld. Aanvankelijk had men bij deze instanties gedacht dat het aantal aanvragen veel groter zou zijn, gezien de aantrekkelijkheid en risico's bij het voeren van een eigen bedrijf.

Hoe is de procedure bij het verzoek om bijstand, komt de aanvrager met een kant en klaar project aandraven of alleen maar met een idee? Yombi Calvo legt uit dat wanneer een aanvrager binnenkomt hij wordt geregistreerd als een 'kandidaat-ondernemer' of 'eerste bezoeker'. Eén van de vier projectvoorbereiders die bij de FECK in dienst zijn maakt een overzicht in grote lijnen, want vaak is het zo dat de aanvrager in het eerste stadium slechts komt informeren naar de weg die hij moest bewandelen om zijn project van de grond te krijgen. De projectbegeleider assisteert daarbij.

BEGELEIDERS

Hij geeft aan wat er zo allemaal nodig is om te kunnen beginnen, welke vergunningen er zijn vereist en langs welke instanties men moet gaan. Deze service van de FECK is geheel pro deo en het is zo dat er ook kan worden aangeklopt voor alleen maar technische bijstand, zonder dat er om een lening wordt gevraagd. De FECK bemiddelt ook ingeval de aanvrager bij een commerciële bank wil aankloppen, hoewel dat uiteraard bij lumpsum-gevallen niet voorkomt, gezien de veel gunstiger drie procent regeling.

Als de begeleider over alle nodige informatie beschikt, stelt hij zelf een projectstuk op voor de ondernemer in spé, waarbij hij een kredietvoorstel doet, het project beschrijft en een rentabiliteitsprognose maakt. Ook wordt de marktsituatie bekeken en een 'sterkte-zwakte' analyse gemaakt.

Uiteindelijk presenteert de begeleider het projectstuk aan de FECK-directie, die tot een bedrag van 50 duizend gulden zelf kan beslissen, maar voor grotere investeringen naar het bestuur moet. Uitsluitsel volgt op korte termijn, want er wordt wekelijks vergaderd door de directeuren Calvo en Gomez Casseres met de rest van de staf, waarbij ieder op kritische manier zijn zegje doet en het voorstel goed wordt doorgekauwd, voordat er uiteindelijk een beslissing wordt genomen.

De FECK is ook behulpzaam bij het opzetten van een administratie voor de aanvrager, met name voor de eerste maanden. Trouwens de aanvrager kan, als hij daar tenminste prijs op stelt, regelmatig bezocht worden door één van de begeleiders, hoewel daar in de praktijk volgens Calvo weinig van terecht komt.

TE LAAT

In de meeste gevallen worden de door de FECK gevraagde overzichten niet opgestuurd, maar zolang de zaak goed lijkt te draaien en aan de aflossings-verplichtingen wordt voldaan kan

Aantrekkelijke rente bij financiering

Vervolg op Pag. 3

IN DIT NUMMER van Napa:

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Jan Linschoten

Donkere wolken overschaduwen viering

Veertig jaar DDR maar geen reden tot feest ...

DEN HAAG .- Donkere wolken overschaduwen de veertigste verjaardag van de Deutsche Demokratische Republik. De bejaarde leiding van "de eerste democratische staat van arbeiders en boeren op Duitse bodem" staat voor een zware krachtproef. Tienduizenden Oostduitsers hebben er de voorkeur aan gegeven het jubileum van hun land niet lijfelijk mee te maken. In nog geen maand tijd namen meer dan 25.000 inwoners van de DDR de 'Hongaarse optie' te baat en vluchtten via Oostenrijk naar de Bondsrepubliek. In het afgelopen week brachten de Oostduitse spoorwegen nog eens ongeveer 7.000 onderdanen, die hun toevlucht gezocht hadden in de Westduitse ambassades in Praag en Warschau, in speciale treinen naar het Westen.

Maar nadien hebben zich weer duizenden Oostduitsers 'verschanst' in met name de Westduitse ambassade in Praag. De DDR lijkt niet in staat zich aan te passen aan de golf van veranderingen die over de (in naam) communistische landen in Oost-Europa spoelt. Sinds Michail Gorbatsjov in de Sovjet Unie aan het bewind is, spoort hij zijn onderdanen aan tot Perestrojka en Glasnost. In het oostelijke buurland Polen zit sinds enige tijd een regering in het zadel, waarbinnen de communisten in de minderheid gedrongen zijn ten gunste van aanhangers van solidariteit, het eerste niet aan de overheid gelieerde vakverbond in een Oosteuropees land.

NOVUM

Een regelrecht novum tijdens de officiële plechtigheden gisteren en vandaag in Oost-Berlijn is de aanwezigheid van een partijloze als vertegenwoordiger van een bondgenoot binnen het Warschau Pact en de Comecon: namens Hongarije neemt het ceremoniële staatshoofd Bruno Straub de honneurs waar, omdat de communisten in Budapest op dat moment een belangrijk congres houden. Uit de Sovjet Unie reisde president en partijleider Gorbatsjov zelf naar de DDR om Erich Honecker en zijn 'genossen' te feliciteren. Er doen geruchten de ronde dat de Oostduitse autoriteiten een strak programma bedacht hebben dat zich vooral binnenshuis zal afspelen, omdat zij bang zijn voor een nieuwe explosie van 'Gorbymanie' die vergelijkbaar is met de euforie die de Westduitse bevolking aan de dag legde toen de chef van het Kremlin eerder dit jaar een bezoek aan Bonn bracht.

VACUUM

Er lijkt een verband te bestaan tussen de sfeer van onzekerheid onder de ruim 16 miljoen inwoners van de DDR en het machtsvacuum dat zich in Oost-Berlijn deed gelden tijdens de afwezigheid van Erich Honecker. De president en partijleider is inmiddels 77 en nog maar net weer aan het werk na een ziekteperiode van zes weken. Hij moest een galblaasoperatie ondergaan en in het weekeinde schreven kranten in de Bondsrepubliek dat hij na de festiviteiten naar Zwitserland gaat om daar verder behandeld te worden. Honecker is sinds 1971 de eerste man van de DDR. Tien jaar tevoren had hij de supervisie over de bouw van de Berlijnse muur, die de DDR nodig had om een eind te maken aan de massale uittocht van haar onderdanen. Anno 1989 heeft de grens tussen Hongarije en Oostenrijk dezelfde functie voor mensen die de DDR voorgoed willen verlaten als tot augustus 1961 de open grens tussen Oost- en West-Berlijn had. En Budapest heeft er geen misverstand over laten bestaan dat zijn grens met Oostenrijk (sinds 11 september) open is en blijft.

Op boze protestnota's van de DDR, dat Hongarije een bilateraal verdrag schond door aspirant-vluchtelingen niet naar hun land van herkomst terug te sturen, reageerde de hervormingsgezinde bondgenoot aan de Donau laconiek met de mededeling dat de tijden veranderd zijn en dat het verdrag met Oost-Berlijn achterhaald is. Hongarije ging nog een stap verder door de conventie van geneve te ondertekenen, waarmee het aangeeft een asielfunctie te erkennen voor onderdanen van welk land dan ook. Waar de DDR last van heeft, is dat ze naast de economisch uiterst florerende Bondsrepubliek ligt en dat haar onderdanen dat dag in dag uit via radio en televisie kunnen horen en zien. Met 16 miljoen inwoners is het ook moeilijk opboksen tegen de grote westerbuur met 60 miljoen. Wat de Oostduitsers echter het meest dwars zit, is dat de strak geleide media van de ddr nog steeds volharden in hun stereotype voorstelling van de Bondsrepubliek als een 'kapitalistisch, imperialistisch en revanchistisch' land. Aan de andere kant ontbreekt nagenoeg iedere ruimte om positief kritisch over misstanden in de eigen samenleving te praten en daar ook iets aan te doen.

OPEN DISCUSSIE

De crisis is zo diep dat sinds kort ook binnen de officiële partijen stemmen opgaan om een open discussie te beginnen over de misstanden in 'het boeren-en arbeidersparadijs'. Formeel is de DDR geen eenpartijstaat, maar kent ze een aantal onderscheiden partijen die ook over eigen fracties beschikken in de Volkskammer, het parlement in Oost-Berlijn. Het feit dat de verschillende partijen zich bij verkiezingen met een lijst aan de kiezers presenteren, en dat de grondwet van de DDR een speciale positie toekent aan de (orthodox-communistische) Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (SED), maakt dat er niet vaak verschil van mening opklinkt uit de rangen der politici. Maar de laatste tijd ontstaan er scheuren in het Eenheidsfront. Voorzitter Manfred Gerlach van de liberaal-democraten, die tegelijk een van de vice-presidenten van de DDR is, zei kort geleden dat functionarissen goed moeten luisteren naar alternatieve stemmen en er verkeerd aan doen die af te schrijven als onruststokers. "Wij moeten ons daartegen te weer stellen en zeggen: goede bedoelingen worden verkeerd uitgelegd, kritische gedachten worden in de antisocialistische hoek gegooid en bestempeld als een product van de burgerlijke ideologie". Ook Marcus Wolf, die jarenlang het Oostduitse spionagewezen coördineerde, is voorstander van discussie onder het volk. En dan wel over de vraag waarom zo veel mensen alles of nagenoeg alles in de DDR willen achterlaten om in het Westen helemaal opnieuw te beginnen

Bij feestvieren in Oosteuropese landen hoort het houden van indrukwekkende militaire parades. Zo ook bij de viering van het veertigjarig bestaan van de DDR dit weekend.

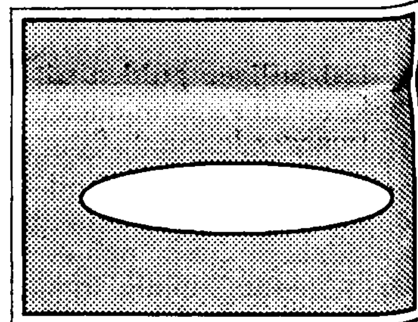
DEMOCRATISEREN

Een opmerkelijk verschijnsel is de opkomst van niet-officiële groepen van burgers die de DDR niet willen verlaten, maar haar willen democratiseren. In drie weken tijd hebben ruim 6.000 Oostduitsers adhesie betuigd aan de groep Neues Forum, die in de woorden van een van haar oprichters streeft naar "de opbouw van een pluralistisch systeem in de DDR van binnenuit". Voor de Westduitse radio drong advocaat Rolf Henrich er bij Bonn op aan zich niet te bemoeien met pogingen van de groep democratisering in de DDR tot stand te brengen. Neues Forum beschouwt zich niet als een politieke partij die de concurrentie aan wil gaan met de communisten en de vier met hen verbonden partijen. De groep ziet zichzelf als een 'burgerinitiatief' en een politiek platform voor ieder die met haar sympathiseert. De autoriteiten in Oost-Berlijn hebben neues forum aangeduid als een "paard van Troje" met doelstellingen die de staat ondermijnen. Maar tot dusver zijn ze niet opgetreden tegen leden van de groep die in haar oproep schreef: "er schort bepaald iets aan de communicatie tussen staat en samenleving in ons land. Bewijs hiervan zijn de berusting op grote schaal, het feit dat de mensen zich in hun particuliere omgeving terugtrekken en dat duizenden de benen nemen".

STRAFFE HAND

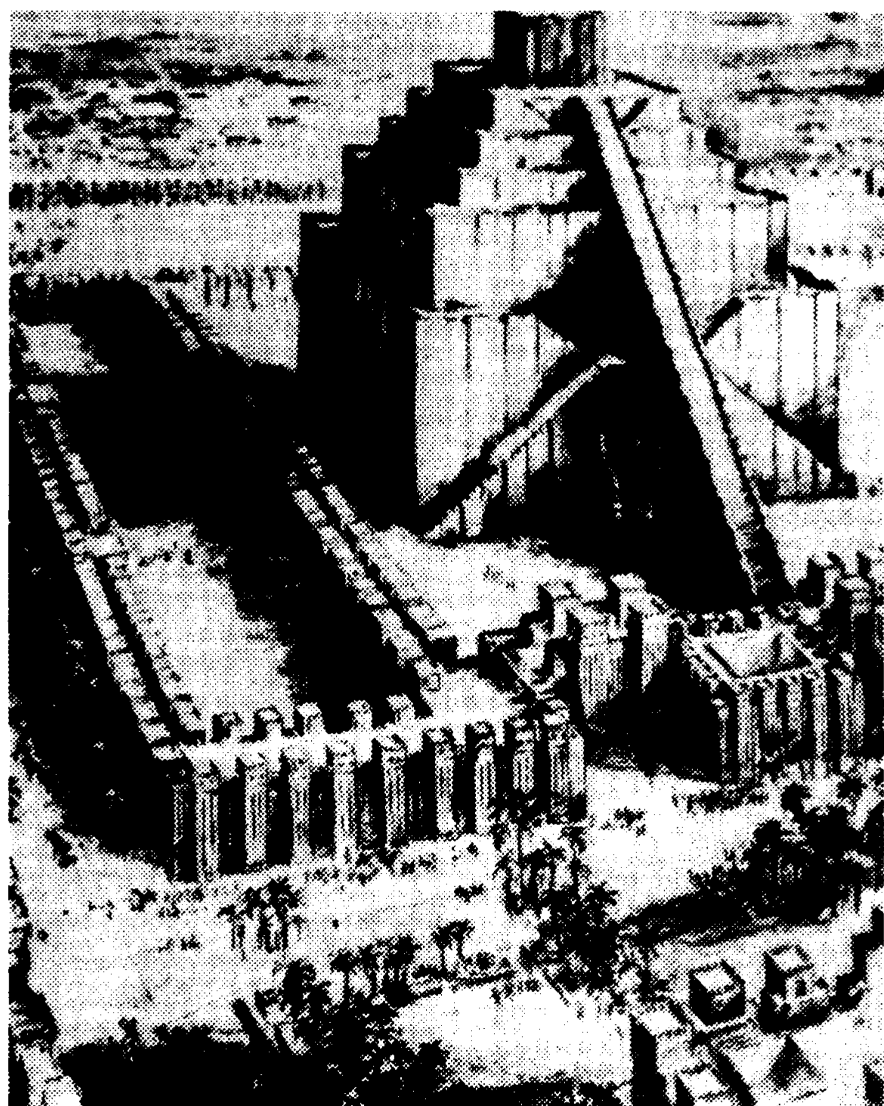
Waarnemers gaan er van uit dat Oost-Berlijn zeker niet voor de festiviteiten van dit weekeinde met straffe hand tegen zijn eigen onderdanen zal optreden. In dit verband is het verklaarbaar dat de politie zich vorige en deze week maandag nagenoeg afzijdig hield bij massale demonstraties in Leipzig. In de tweede stad van de ddr wordt al geruime tijd een avondgebed gehouden in de Nicolaikerk. Deze "vredeskerkdienst" is in de afgelopen maanden tot een samenkomst geworden van duizenden mensen die een aanvraag tot emigratie hebben ingediend. Met officiele papieren vertrekken dit jaar naar schatting 100.000 Oostduitsers naar de Bondsrepubliek. In de afgelopen jaren fungeerden de kerken, en dan met name de Lutherse, als een schuilplaats voor mensen die onvrede hadden met de gang van zaken in de samenleving. Maar de kritische burgers leggen hun schroom af. "de mensen zijn niet bang meer", zegt de Oostberlijnse kunstenares Barbel Bohley deze week in het Westduitse weekblad der spiegel. De vrouw die tot de initiatiefnemers van Neues Forum behoorde, voegt er aan toe dat het voor de overheid niet eenvoudig is 6.000 mensen in staat van beschuldiging te stellen.

Hoe de DDR de crisis te boven kan komen, is een open vraag. In 1971 kon Moskou een handje helpen bij het op een zijspoor zetten van Honeckers voorganger Walter Ulbricht. Een jaar later sloten Oost-Berlijn en bonn een 'grundvertrag', waarna de DDR spoedig erkend werd door tientallen landen. Maar Gorbatsjov heeft duidelijk de stelling betrokken dat de bondgenoten van de Sovjet Unie een grote mate van interne autonomie hebben. Zie de ontwikkelingen in Hongarije en Polen. Aan de andere kant is de Sovjet Unie gebaat bij stabiliteit in haar economisch sterkste bondgenoot in Oost-Europa, waar ook nog eens 380.000 Sovjetmilitairen gelegerd zijn. Dat is het grootste contingent troepen dat Moskou in enig buitenland heeft staan. In het kader van Perestrojka en Glasnost geeft Sovjetpresident Gorbatsjov bij herhaling hoog op van 'het een Europese huis' waarin voor alle Europeanen plaats dient te zijn. Dat zou het slopen van de Berlijnse muur binnen handbereik brengen. Hierover heeft Moskou al verklaard dat het een Duits-Duits probleem is.

Ook Babylon herkrijgt oude glorie

Geteisterd Al-Basrah herstelt zich na oorlog

De wereldberoemde toren van Babel wordt weer in zijn oude glorie hersteld door de Iraakse autoriteiten, al heeft de landskas ondanks de enorme olie-inkomsten een behoorlijke dreun gekregen door de oorlog met Iran.

Al-Basrah'faw .- wie in de Oostiraakse stad Al-Basrah de beukende zonnehitte weerstaat en de straat opgaat, vindt weinig meer van het oorlogsgeweld dat deze stad jarenlang teisterde. Enkele huizen en schepen in de haven dragen nog de littekens van de oorlog die vorig jaar augustus eindigde met een wapenstilstand. Maar het meeste puin is geruimd en overal wordt druk gebouwd. Voor het overige zijn de straatjes heet en stoffig als vanouds. Kinderen zoeken verkoeling bij de rivier en dartelen weer in het water van de Shatt al-Arab.

De haven ligt er echter nog verlaten bij. De mijnen die nog steeds in de rivier liggen, maken scheepsvaart onmogelijk. Het vredesproces in de Golfoorlog wordt onder meer belemmerd door de Iraakse eis dat eerst de mijnen in de rivier moeten worden geveegd. "Iran en Iraq liggen zo dicht bijelkaar dat de toekomst van de Shatt al-Arab direct in een vredesverdrag moet worden geregeld", zo zegt Nezar Hamdoun, een hoge functionaris van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

De rivier was in 1980 de inzet van de oorlog, toen Iraq Iran binnenviel. De waterweg is de enige verbinding van Iraq met open zee. Baghdad wil daarom de controle over de hele rivier en niet slechts tot de helft, zoals in 1975 met het verdrag van Algiers was overeengekomen. Dit verdrag bestaat wat betreft de Iraakse regering niet meer. Aan de waterkant staat nu over een lengte van enkele honderden meters een eindeloze rij bronzen standbeelden van militairen op wacht. Ze kijken uit over de rivier en priemen onverbiddelijk hun vinger in de azuurblauwe lucht, in de richting van Iran, in de optiek van Baghdad de aanstichter van de oorlog. In werkelijkheid is Baghdad in 1980 de oorlog begonnen, maar in Iraq lijkt men dit alweer te zijn vergeten. In de lokale pers wordt Iran nog dagelijks gebrandmerkt als agressor.

NIET VERGETEN

De bevolking is de oorlog met ruim 300.000 doden nog niet vergeten. Een Iraakse jongeman in een witte kaftan toont zijn littekens op bovenlijf en hoofd. Op het faw gewond geraakt door geweervuur en granaatscherven, zo vertelt hij. De zuidelijker gelegen landtong aan de monding van de rivier de Shatt al-Arab was jarenlang het toneel van bloedige gevechten, het "Verdun" aan de Perzische Golf, waarbij ook gifgas werd gebruikt. Het schiereiland heeft het zwaar te verduren gehad. "hier zijn 52.948 Irakezen omgekomen in de periode van 1 september 1980 tot 18 april 1988", zo vertaalt een gids van het ministerie van informatie de Arabische tekst op een herdenkingssteen.

De weg van Al-Basrah naar faw loopt vlak langs de oude Iraakse stellingen en biedt een troosteloze aanblik. Om een beter schootsveld te verkrijgen hebben de Irakezen chemicalieën gebruikt om de dadelpalmen te ontbladeren. Eindeloos zijn de rijen boomstronken die stakerig naar de hemel wijzen. Overal militaire wachtposten die de toegangswegen tot de rivier de Shatt al-Arab afsluiten. Het terrein rond de door Iran en Iraq betwiste rivier is hier verboden gebied. Een legerauto met mitrailleur op het dak passeert met in de laadbak lachende soldaten. Ze blijven paraat, maar wat hen betreft is de oorlog voorbij. In de stad Faw woonden oorspronkelijk zo'n 10 á 15.000 inwoners, aldus de ambtenaar van het ministerie van informatie. Hij vergezelt een groep buitenlandse journalisten die een bezoek brengt aan het onherbergzame gebied.

GEVLUCHT

Toen de Iraanse legers in 1986 naar Faw optrokken, vluchtten de meeste bewoners op aanraden van Baghdad naar het binnenland. "De iraniërs hebben alles platgebombardeerd nadat ze zich weer hadden teruggetrokken", zo vertelt de gids verder. "Moskeeën, huizen, olie-installaties, alles. De Iraakse regering besloot daarop alles met de grond gelijk te maken om de stad weer helemaal opnieuw op te bouwen." Een Italiaanse journalist tot wie het nog niet helemaal is doorgedrongen, vraagt wanneer het gezelschap naar Faw gaat. "Dit is Faw", zegt de gids met een wijds armgebaar in de rich-

Vervolg op Pag. 10

Hotel-concern weet niet van ophouden

"In Van der Valk imperium wordt niet gerommeld"

- door Eef Hermers -

VAN DER VALK, in Nederland even bekend als de koninklijke familie. Aan het hoofd staat 'peetvader' Gerrit van der Valk. Al zijn onkosten bij elkaar opgeteld vormen eigenlijk zijn salaris. In zijn imperium wordt niet gerommeld. Opvoeding van de kinderen, talent, zuinigheid, ijver en zelfbeheersing vormen het credo. En de basis voor de jaarlijkse miljoenenomzet, een goede maaltijd tegen een betaalbare prijs. Het Van der Valk verhaal en diens uitbreidingen in het buitenland.

Het Van der Valk-concern weet maar niet van ophouden. Werd het afgelopen jaar een tweede hotel in het Duitse Essen geopend, zo is de aankoop van het Curaçaose Plaza Hotel enige maanden later alweer een feit. Het familiebedrijf blijft intrigeren. En niet meer alleen in Nederland, ook buiten de grenzen weten de Van der Valken zich aardig te redden. De leider van het imperium is Gerrit van der Valk, 61 jaar oud. Samenwerking met anderen over de grenzen heen, hoeft voor hem niet. 'We willen uitsluitend eigen zaken. Ook uit de Verenigde Staten hebben we aanbiedingen gehad, zo van: wij financieren en jullie runnen. Maar het is me daar te commercieel, dat kunnen wij niet. Wat wij kunnen, dat is veel geven voor weinig geld'.

Het concern bestaat nu uit 41 BV's. Alle wegrestaurants en motels vormen een eigen vennootschap. Verder telt het conglomeraat een snackfabriek, een aannemerij, twee boerderijen, een inkoopcentrale voor groenten, een slagerij, een centraal inkoopmagazijn, een drukkerij, een visverwerkingsfabriek en een concernbureau in het Nederlandse Voorschoten. De Van der Valken hebben drieduizend mensen in dienst die jaarlijks vijftien miljoen gasten ontvangen. In de komende tien jaar moet het bedrijf verdubbeld zijn. Voor de uitbreiding is een bedrag van 100 miljoen gulden uitgetrokken uit eigen middelen. Voor tweederde van de financieringskosten wordt vreemd kapitaal uitgetrokken. Van der Valk wil het motelconcern uitbreiden in Nederland en verder langs de 'Route du sud', in België, Luxemburg, Frankrijk, Spanje, Duitsland en nu ook Curaçao. 'We willen het niet forceren, maar ik ben nu 61 en ik wil het graag voor mijn dood nog zien. Een jaar of tien, dat lijkt me een mooie termijn. Het moet gezellig en gemakkelijk lopen', aldus Van der Valkleider Gerrit, alias de 'Peetvader'.

OPPORTUNITISCH

Grondlegger van het concern was Martinus van der Valk die in 1920 begon met het bekende café De Gouden Leeuw in Voorschoten. Een 'gouden' aankoop bleek enige tijd later het vogelpark Avifauna in Alphen aan de Rijn. Martinus van der Valk had elf kinderen. De huidige peetvader Gerrit werd in zijn jonge jaren naar de Verenigde Staten gestuurd om te verkennen of daar een toekomst lag voor het kinderrijke gezin. Gerrit kwam echter terug met de boodschap dat de Amerikanen 'het vak van wegrestaurants en motels goed onder de knie hadden en het beter was die kennis toe te passen in Nederland in plaats van zelf te gaan concurreren in het land van de 'opportunities'.

Gerrit begon in het inmiddels bekende De Witte in Vught en opende later motel Nuland. De andere tien kinderen worden ook door opa Van der Valk op weg geholpen in de horeca in eigen zaken. Steeds was het uitgangspunt dat de gast een goede Hollandse maaltijd met een uitmuntend stuk vlees werd voortgezet tegen een zeer concurrerende prijs.

WIJSHEDEN

De eerste generatie Van der Valken kreeg een aantal wijsheden mee die bij elkaar opgeteld eigenlijk verwoorden wat de bedrijfscultuur inhoudt. Ze worden nog steeds doorgegeven aan de nieuwe generatie die haar entree maakt in het horecabedrijf. Slogans zijn: 'Personeel is meer waard dan jezelf'; 'een winkel openen in simpel, een winkel open houden dat is pas moeilijk'; 'oogjes open, mondjes toe, oortjes open en handjes laten wapperen'; 'trouw nooit in gemeenschap van goederen'; 'neem je te vroeg kinderen dan krijg je spijt, wacht je er te lang mee dan krijg je nog meer spijt, dus waarom zou je ze dan niet nemen' en 'een Van der Valk is nooit bang'.

Gerrit van der Valk twijfelt geen moment aan de hechtheid van het familiebedrijf. Hij stelt: 'Ons familiebedrijf zal alsmaar groter worden. Simpelweg omdat onze familie alsmaar blijft groeien. De derde generatie bestaat uit 85 leden. De vierde al uit 150. Vandaar dat we ons in de toekomst steeds meer op het buitenland gaan richten. Met name Frankrijk, West-Duitsland, België en nu ook de Antillen'.

NIEUW AVONTUUR

Zoon Martin, directeur van het Nuland-motel: 'We zien de opening van het Curaçao Plaza Hotel als een nieuw avontuur. Met hetzelfde enthousiasme en inzet zoals we nu in Nederland te werk

Peetvader Gerrit waakt over het nest

gaan, moet het met diezelfde instelling in de Caribbean gegarandeerd een succes worden. De rijke Amerikaanse toerist zal zich bij ons even thuis voelen als een Nederlander. Hoewel we onze Hollandse instelling ook in de tropen zoveel mogelijk willen behouden, zien we daar geen problemen in'. Qua prijs zullen we lager uitkomen dan de concurrerende bedrijven en hotels. Ook het management zal vergelijkbaar zijn met het Nederlandse: iedereen kent zijn plaats en taak. Niet te hard van stapel lopen, alles rustig opbouwen. Ik zeg altijd maar zo: hardlopers zijn doodlopers. Je moet oppassen dat je onderweg niet verongelukt. Ik wens mijn broer Marc erg veel succes en sterkte toe met zijn 250 kamers tellende hotel. We zullen de ontwikkelingen met grote interesse volgen, maar voorlopig blijft het afwachten'.

STARTKLAAR

Nu alle contracten zijn getekend en het Plaza 'startklaar' is, heeft Van der Valk al weer nieuwe ideeën; zo spoedig mogelijk goedkope charterreizen gaan organiseren naar Curaçao. Een vlucht zou zeven- à achthonderd gulden moeten gaan kosten, tegen ruim zestienhonderd nu. 'Omdat de KLM geen capaciteit heeft om extra vliegtuigen in te zetten voor toeristische reizen naar ons eiland, willen we de mensen zelf hier naar toe halen', aldus directeur Marc van der Valk. Het is de bedoeling dat de vakantievliegreizen worden gekoppeld aan een verblijf in het hotel. Van der Valk: 'Dit eiland raakt toeristisch in bloei. Overal komen hotels en allerlei attractis. Daarop moeten we kunnen inhaken'. Hij wil de kosten van de reizen naar Curaçao zoveel mogelijk drukken. 'Normaal kost een ticket meer dan zestienhonderd gulden. Veel gezinnen met kinderen kunnen zo'n trip om financiële redenen wel vergeten. Daarom proberen wij onder de duizend gulden te gaan zitten. Het mooiste zou zijn als we de reizen via ons boekingsbureau Avi-fauna kunnen aanbieden voor zeven à achthonderd gulden'.

LUCHTVERVOER

Probleem voor Van der Valk is dat het luchtvervoer tussen Nederland en Curaçao het alleenrecht is van KLM en ALM. Van der Valk heeft contact gehad met Martinair die wel belangstelling heeft, maar waar de woordvoerder wijst op het monopolie van KLM/ALM. De woordvoerder van Martinair: 'Dan zou het dus niet kunnen. Intussen heeft de plaatselijke overheid op Curaçao echter gezegd dat zij er aan mee willen werken dat we daar landingsrechten krijgen. Dat is nog niet genoeg, maar Van der Valk heeft wel vaker problemen opgelost.

Volgens woordvoerder G. Hameleers van de Rijksluchtvaartdienst zou een chartermaatschappij voor de vluchten tussen Nederland en Curaçao ver5gunning kunnen vragen. Of die gegevens wordt hangt af van de aard van de behoefte en van garanties dat die behoefte geruime tijd blijft bestaan.

P.P. Robertsen houdt zich als organisatie-adviseur van KMPG Kluynveld Boosboom om Hogener in het bijzonder bezig met bedrijfscultuur. En hij is optimistisch over de overlevingskansen op langere termijn van het Van der Valk-concern. Dat ze een andere bedrijfscultuur hebben, moge van Robertsen als vanzelfsprekend worden beschouwd. Heel Nederland weet inmiddels dat de familie een bijzondere wereld vertegenwoordigt. Maar dat op zich wil niet zeggen, dat de bedrijfscultuur succesvol is. Martin van der Valk wist de filosofie achter zijn onderneming, zonder daar wellicht bewust over te hebben nagedacht, vast te leggen in een aantal grondbeginselen. 'Hij heeft model gestaan. De volgende generaties hebben dit model eigenlijk vanzelfsprekend overgenomen. En tot op heden werkt die filosofie en er is geen reden om aan te nemen dat dit morgen anders zal zijn', aldus Robertsen.

Enkele simpele, maar zeer effectieve grondbeginselen worden toegelicht door Gerrit van der Valk. Aan de basis van de bedrijfscultuur ligt de opvoeding van de kinderen. Ze worden op vrij jonge leeftijd ingezet in de

GERRIT VAN DER VALK heeft zijn hotel-concern deze week uitgebreid met het Curacao Plaza hotel en is daar tot nu toe best tevreden over.

onderneming en krijgen, bij bewezen talent, vrij snel een leidinggevende positie. Hij heeft er geen moeite mee om zijn onderneming en familie een sekte te noemen, is bezig zijn opvattingen over opvoeding en volwassen worden te vertalen in een eigen onderwijssysteem.

SPECIAAL INTERNAAT

Hij wil een speciaal internaat voor de familie oprichten. Alle kleinkinderen kunnen daar in de geest van de familie opgroeien. Onderricht zou moeten worden gegeven door ooms, tantes en gelouterde personeelsleden. Alles is gebaseerd op de voortzetting en uitbouw van het concern. Kinderen die besluiten een academische studie te volgen waren er wel bij, maar worden als buitenbeentjes beschouwd.

Zuinigheid, ijver en zelfbeheersing zijn zaken die de jonge Van der Valken flink krijgen ingepeperd. Gerrit van der Valk: 'Tijdens de kinderjaren krijgen de Valkjes geen zakgeld. Ze moeten maar iets zien te verdienen. Zo worden ze gedwongen tot creativiteit en vlijt. TV-kijken keur ik af, daar worden ze lui van. Bij teveel alcohol grijp ik meteen in. Natuurlijk drinken we wel eens een glas, maar ik blijf zeggen: 'drankverslaving begint bij de eerste'. In het horecavak gaan teveel getalenteerde mensen ten onder aan drankgebruik. Ook tegen roken treed ik op.'

Een volgend grondbeginsel is, dat er binnen het concern door de familieleden niet over geld wordt geruzied. Gerrit van der Valk: 'Al mijn onkosten bij elkaar opgeteld vormen eigenlijk mijn salaris. En dat geldt ook voor de anderen' Het meeste dat we hebben is van de zaak. Onze kleding, onze auto's. Alles. We eten zoveel mogelijk in onze eigen restaurants. Voor iedereen is voldoende beschikbaar.

Ook het bezit van de verschillende besloten vennootschappen is onderhevig aan een onverwoestbaar grondbeginsel. 'Momenteel zijn de aandelen in het bezit van de tien oudste broers. De familiemoraal is dat de aandelen in de toekomst voor de kinderen zijn. Echter, de aandelen zullen alleen overgaan op die kinderen die actief zijn in de onderneming. Als iemand de zaak verlaat, dan is hij of zij verplicht de aandelen aan de familie over te dragen. Lieden die niet in het concern werkzaam zijn, kunnen daardoor niet veranderen in luie playboys', aldus Gerrit van der Valk.

SYMBIOSE-EFFECTEN

Robertsen's optimistische kijk op het Van der Valk-concern is vooral gebaseerd op twee dingen die de familie heel goed doet, zonder daarvan waarschijnlijk de theoretische achtergrond te kennen. In de eerste plaats zie je veel familiebedrijven in elkaar zakken en/of exploderen door het psychologisch verschijnsel van symbiose. Het systeem van de Van der Valken is er juist helemaal op gericht om dit verschijnsel te vermijden. Er wordt een zwaar accent gelegd op een vroege zelfstandigheid van de kinderen. Dit effect wordt nog eens versterkt door het feit dat het systeem geen meesnoepende Valkjes toestaat', aldus Robertsen.

In de tweede plaats werken ze hoofdzakelijk met vuistregels en niet met voorschriften. 'Er wordt gewerkt vanuit gedachten als: blijf zelfstandig, blijf eerlijk en luister naar de klant. Dat zijn voorwaarden om veranderende marktomstandigheden aan te kunnen. Je kan stellen dat het einde alleen nabij komt als naar het hoofdprodukt, de goede maaltijd tegen een betaalbare prijs, plotsklaps geen vraag meer zou zijn. Maar dat lijkt me uitgesloten'.

Vervolg van Pag.1

daar weinig aan gedaan worden. Wel jammer, want indien de zaken verkeerd aflopen en er in allerijl weer bij de FECK moet worden aangeklopt, is het vaak te laat. Maar, 'it takes two to tango' en als de andere partij niet wil dan houdt het op.

Zijn er gevallen van misbruik geconstateerd, waarbij niet-lumpsumtrekkers gebruik maken van een lumpsummer als stroman om op goedkope manier aan een lening te komen?

Calvo en Gomez Casseres menen van niet, hoewel de laatste zegt dat zoiets op zich niet eens zo gek is, mits de lumpsumtrekker er zelf bij gebaat is. Hij stelt het soms zelf voor, in die zin dat het vaak beter is wanneer een onervaren ondernemer in de dop, in zee gaat met een partner die het klappen van de zweep al kent. Er zijn dan ook gevallen van 'partnerships' waarbij één of meer deelgenoten in het bedrijf lumpsummers zijn die terecht van de hun geboden faciliteiten gebruik maken. Niet eens zo gek wanneer men bedenkt dat twee lumpsumtrekkers samen een ton kunnen lenen tegen een rente van drie procent.

INFORMATIE

Om belangstellende 'eerste bezoekers' enigszins wegwijs te maken in de wereld van het ondernemen, werd vorig jaar een handig boekje uitgegeven waarin allerlei informatie te vinden is over het opzetten van een bedrijf en waar men daarbij allemaal aan moet denken. Er worden zowel financieel-economische als juridische tips gegeven in eenvoudige taal en zowel bij de FECK als bij de boekhandels bleek er gretig aftrek te bestaan voor deze gids die is samengesteld door de gezuster Marianne Halabi en Bernadette Heiligers-Halabi.

Daarnaast heeft de overheid vorig jaar een brochure met algemene informatie over de lumpsum- en wachtgeldregeling verspreid onder alle ambtenaren. Ook daarin wordt uitvoerig aandacht besteed aan de procedure voor het aanvragen van projectkredieten bij de FECK of OBNA.

Overigens, de faciliteiten voor projectfinanciering tegen een lage rente gelden uitsluitend voor lumpsummers en niet voor wachtgelders. Calvo legt uit dat laatstgenoemde categorie immers in feite nog voor een bepaalde periode in dienst blijft van de overheid en dat wachtgelders eigenlijk geen nevenactiviteiten mogen verrichten, hoewel daar in de praktijk niet zo nauw naar wordt gekeken.

Gomez Casseres vermeldt niet zonder trots op dat er een duidelijke groei is waar te nemen voor wat betreft de activiteiten van de FECK. Het aantal verstrekte leningen exclusief de lumpsumgevallen, is vanaf 1985 gegroeid van 51 tot 71 vorig jaar, terwijl er in het lopende jaar, met nog drie maanden te gaan, er reeds 86 leningen zijn verstrekt. (inclusief de lumpsummers bedraagt het aantal verstrekte leningen resp. 94 in 1988 en dit jaar 104).

Het totaal uitgeleend bedrag is gestegen van ruim 1 miljoen in 1985 tot 1,3 miljoen dit jaar (t/m september).

GARANTIE

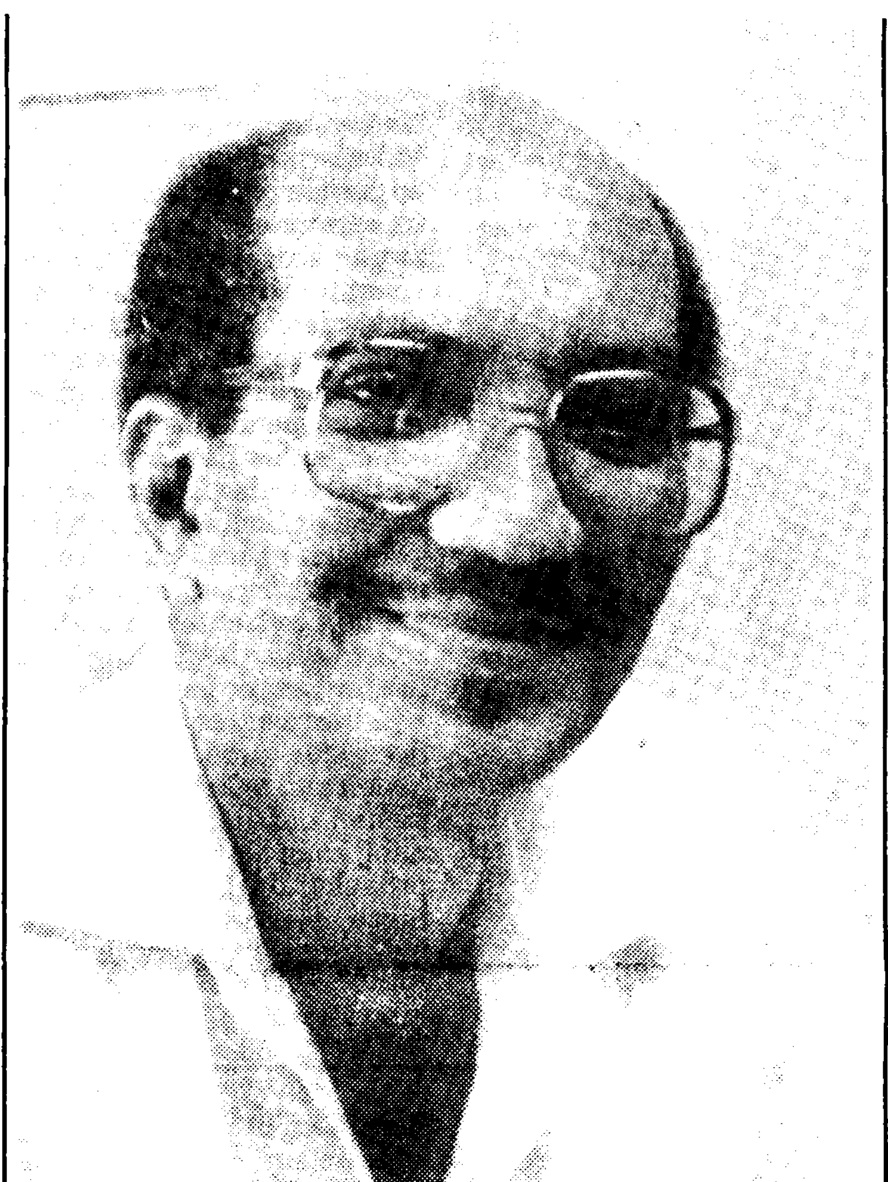
Tenslotte wijst Korpodeko-directeur Gomez Casseres op de onlangs ingevoerde 'Garantiekredietregeling', ook wel aangeduid als de Korpodekoregeling, een bijzondere financieringsmethode voor het Midden- en kleinbedrijf op Curaçao naar het voorbeeld van een soortgelijke in Nederland bestaande regeling. Deze maakt het voor kredietaanvragers bij commerciële banken eenvoudiger om de gevraagde financiering te verkrijgen, doordat Korpodeko onder bepaalde voorwaarden borg staat voor die kredietverstrekking. Kredietverstrekking onder de Korpodeko-regeling kan echter alleen plaatsvinden indien de banken voor eigen rekening en risico zelf ook participeren in de kredietverlening aan betrokken ondernemingen.

Is met dit alles het klimaat geschapen dat er toe leidt dat voortaan het ambtenarenbestaan met al zijn zekerheden niet meer als alleenzaligmakend wordt beschouwd? Het is voor zowel de economische ontwikkeling van Curaçao en de Antillen als voor de overheid die behoefte heeft aan een slanker en efficiënter functionerend apparaat te hopen. Ook om definitief een einde te maken aan de mythe dat ondernemen op Curaçao voor buitenlanders is weggelegd en dat de 'yu di Korsou' geen verantwoordelijkheid wil dragen. Hij wil best, als het maar wat oplevert........

Directeur Muziekschool: adviseren vaak moeilijk

Edzel Provence groeide op met muziek en geniet er nog van .....

WILLEMSTAD.-In de rubriek podium staat meestal een populaire muziekgroep of een musicus centraal en daarvan zijn er nogal wat op Curacao. Van alle creatieve uitingsvormen is de muziek het meest verankerd in ons volkseigen, in onze aard. De klanken, de muziek om ons heen, nemen we al van voor onze geboorte in ons op en deze blijven onverbrekelijk met ons verbonden. Ieder mens heeft zijn eigen muziekinstrument, zijn stem, altijd bij zich. En daarnaast zien we kans muziek te maken uit allerlei voorwerpen om ons heen. Of dat nu een gitaar of een schelp, een drumstel of een oliedrum is, een viool of een benta, muziek komt er uit.

EDZEL PROVENCE is opgegroeid met muziek en doet niets liever dan anderen leren genieten van de vreugde die het musiceren kan brengen.

Dat verlangen naar muziek, naar ritme ook, zoekt een uitweg en een van de plaatsen waar men probeert die uitweg aan te wijzen en kinderen en volwassenen te begeleiden naar een creatieve beoefening van de muziek is de muziekschool van het CCC. De directeur van deze muziekschool, de heer Etzel Provence kent iedereen als de pianist van het Salsbach Jazz Trio, maar de onderwijzers en de leerlingen van de lagere school kennen hem ook als muziekconsulent van de Dienst Onderwijs. Hoewel hij van huis uit onderwijzer is, staat zijn hele leven in het teken van de muziek. Vandaar deze week dit interview met Etzel Provence.

Hoe bent u zelf met de muziek in aanraking gekomen? Wat was uw eerste muziekinstrument?

'Ik ben op Curacao geboren en in Amsterdam heb ik de kweekschool gedaan bij de Broeders van Maastricht. Ik ben dus onderwijzer. Muziek was mijn hobby, maar dat is mijn werk geworden.

KWARTA

Mijn eerste muziekinstrument was de kwarta. Dat was toen ik 7 of 8 jaar was. Toen heb ik door afkijken ook wat gitaar leren spelen. Luisteren en kijken, die twee zintuigen gaven me les. Gitaarspelen viel trouwens niet mee. Zulke kleine handjes en die harde, stalen snaren. Bij de jeugdbeweging heb ik op de hoorn leren blazen. En daar kon ik weer afkijken bij de trommelaars. Piano speelde ik voor het eerst toen ik 15 was. Mijn broer kocht toen een piano en dat wilde ik ook proberen. Proberen en afkijken en zoeken. Op de lagere school deed ik ook steeds mee als er gezongen werd. Ik ging altijd naar elk koortje. Via de cijfermethode, do-re-mi-fa-sol heb ik noten leren lezen.

UIT HET HOOFD

Ik kon ook van blad lezen, maar dan moest ik steeds zoeken, spelen, weer zoeken en zo door, tot ik alles uit mijn hoofd kende en dan kon ik het stuk spelen. Mijn echte muzikale vorming heb ik op de kweekschool gekregen van broeder Hildebrand. Daar begon ik ook met blokfluit. Op de kweekschool heb ik ook in allerlei benadjes gespeeld, banjo, gitaar e.d. Pas toen ik terug was op Curacao heb ik mijn eerste pianoles gehad. Dat was van mevrouw Smits-Lange, de vrouw van de directeur van de muziekschool Ben Smits. De muziekschool was toen nog op Scharloo. Tijdens die lessen moest ik heel veel afleren. Dat heeft pijn gedaan. Ik heb aldoor verder gestudeerd in de muziek in de hoop nog ooit in Nederland de studie af te kunnen maken. Dat is in 1980 gelukt. Toen heb ik het 'Finaliteitsjaar' gevolgd aan het Muziek Pedagogische Instituut in Gent. Dat was een buitenkansje want gezien mijn leeftijd en achtergrond had ik eigenlijk geen kans meer.

PROJECT

Maar de heer Thuyvetters van dat instituut was op Curacao om een project te introduceren voor creatieve expressie. Hij zag in mij iemand die dat project zou kunnen dragen voor Curacao. Het moest een gecombineerd landelijk en eilandelijk project worden, maar toen alles op papier stond met het budget erbij, is het alleen een cursus op Curacao geworden. Die cursus in creatieve pedagogie en didaktiek geef ik samen met Irene van Herksen.

Voor wie is die cursus bedoeld?

'Die cursus wordt gevolgd door iedereen die dat wil. Het zijn bijvoorbeeld jeugdleiders, onderwijzers, kleuterleidsters, sociologen, psychologen. Het gaat om een creatieve aanpak van het werk, uitgaande van de praktijk, door middel van expressie van klank, beweging, drama, beelden, verbaal. Dat kan met alle lessen, wat voor les ook. Wij zijn hierin gedoken en hebben eerst demonstratielessen gegeven op acht scholen. We begonnen bijvoorbeeld met klank en beweging en het resulteerde in een schrijfles. Wij geven op scholen en cursussen bijna altijd verbaal les, jaar in jaar uit. Die afstand is groot. Voor velen is zo leren heel moeilijk.

ACCENT ANDERS

Het kan ook anders. Als je begint met klank of met drama, zet men vaak grote ogen op. Maar bij iedereen valt het accent anders. Bij zo'n aanpak hebben weer anderen een kans. De invalshoek is anders. Thuyvetters was eerst op Curacao met een team uit België, daarna werd het een gemengd Belgisch-Antilliaans team en nog later konden we een beroep op hen doen voor technische bijstand als het nodig was. Thuyvetters is in 1984 weer teruggegaan naar België. Irene van Herksen en ik geven die cursus buiten school. Er is geen instantie mee gemoeid; dat geeft maar weerstand, Het is een vorm van onderwijsvernieuwing van de kant van de expressie.'

Sinds 1985 is Etzel Provence directeur van de muziekschool van het CCC. Krijgen alle leerlingen van de muziekschool nu eerst A.M.V.(Algemene Muziekale Vorming) les?

'Ja, dat is sinds 1 augustus weer verplicht gesteld. Het was vroeger altijd verplicht, maar we hebben dat een paar jaar laten verwateren. We kregen echter zoveel klachten, vooral van de docenten piano. Die klaagden dat ze de leerlingen alles nog moesten aanleren, zelfs de meest elementaire dingen. Nu moeten alle leerlingen onder de twaalf jaar (vroeger was dat tienjaar) minstens een jaar AMV volgen. Dat houdt in muziek lezen, gehoorontwikkeling, instrumenten herkennen, e.d. Na twee jaar doen ze examen en kunnen ze een certificaat halen. Ze kunnen, als er plaats is al na een jaar met een instrument beginnen , een enkele keer zelfs direct.

KEUZE MOEILIJK

De keuze is soms moeilijk. Ouders vragen ons advies:'Waarvoor is mijn kind geschikt?' En stel dat je zegt:'Piano', en die ouders kopen een piano en na drie maanden wil het kind niet meer?'

Hoeveel leerlingen telt de muziekschool?

'Elk jaar heeft zijn ups en downs. Per 1 september telden we 534 leerlingen. Eind juli vertrekken er een stel, die gaan weg, studeren in het buitenland, en in augustus, september komen er weer nieuwe. We hebben tijden gehad met meer dan 600 leerlingen.'

Hebben de kinderen een voorkeur voor bepaalde instrumenten?

'De piano, modern gitaar en de drums'

Zijn er ook kinderen die voor de viool kiezen?

'Niet veel. Drie jaar geleden hadden we 34 leerlingen voor viool en we hadden twee samenspel groepen. De aanloop is echter niet groot genoeg. Nu hebben we nog maar een samenspel groep van ongeveer 12 leerlingen. De groep is danig geslonken. We hebben maar een vioolleraar, de heer Elisabeth en die geeft nog les op Aruba ook, één keer in de week.'

Vroeger was muziekles iets voor een kleine groep met een goed inkomen. Is dat nog zo?

'In principe kan iedereen komen. Meestal lukt het ook wel. Er zijn interne beurzen mogelijk van het CCC. Als een kind talent heeft of als een student bezig is, vader en moeder worden werkeloos en hij wil graag doorgaan, schakelen we over op een beurs.'

Gaan er leerlingen na de muziekschool verder met muziek?

'Een paar gaan er door. Soms tegen wil en dank. Als het erin zit komt het er toch uit. '

SUCCESSEN

En Etzel Provence geeft het voorbeeld van een leerling die economie ging studeren, maar na zijn doctoraalexamen toch nog naar het conservatorium ging. Daarna een baan in het bedrijfsleven vond en pas geleden een prijs kreeg als de beste bassist van Nederland. En als hij begint te praten komen er steeds meer voorbeelden, een leerlinge die pianolerares is geworden, een leerling die naar Boston ging om muziek te studeren, nog een oud-leerling op het conservatorium, enz.

Zitten er in de plaatselijke bandjes ook veel oud-leerlingen?

'Niet veel. Hier en daar eentje. We proberen het te stimuleren door het samenspel. We hebben elk jaar een leerlingenuitvoering. Afgelopen week nog op de patio van de UNA. We zorgen voor veel samenspel in allerlei vormen. De kinderen doen dat ook graag. Het geeft contact, is een vorm van communicatie.'

Werkt u ook samen met particuliere muziekscholen?

'In het verleden waren er wel fricties, maar nu werken we wel samen, bijvoorbeeld met het uitlenen van instrumenten e.d. aan elkaar. Er is wel concurrentie, maar dat is gezonde concurrentie. Wij hebben bijvoorbeeld wachtlijsten. Die leerlingen sturen we door naar particulieren. Wat we hier erg missen is een zangpedagoge. We hebben wel twee koorklassen, maar een echte pedagoge die leerlingen individueel verder kan helpen is er niet. Otmar Fraay was hier, maar die woont nu in Maastricht en werkt daar aan het conservatorium en zingt bij de Vlaamse Opera. We kunnen ook niemand uit laten komen, want we werken allemaal part-time. We kunnen niemand een vol salaris garanderen. We moeten iemand vinden die voor een andere baan uitkomt en dit erbij doet. Een voorbeeld is Pepito Reyes, een Mexicaan die drumles geeft. Hij werkt in een hotel en werkt hier part-time.

PART-TIME

Ik werk zelf ook part-time hier. In de ochtend ben ik consulent muzikale expressie bij de Dienst Onderwijs. Mijn standplaats is de P.A. en i.v.m. na-scholing geef ik ook een paar lesjes daar als gastdocent en ik geef wat kwartales. In de ochtend ben ik vaak op de basisscholen bezig, ook als begeleider. In de middaguren ben ik hier (muziekschool CCC), waar ik AMV, koor en kwartalessen geef.'

Speelt u nog wel eens zelf piano?

'Sinds Angel Salsbach gedeputeerde is geworden en ik directeur van de muziekschool hebben we geen tijd meer. We repeteren nooit meer. Maar als we eens samen zijn, klikt het meteen weer. Dit jaar bestaat het Salsbach-trio 25 jaar en we geven geen eens een concert.'

Etzel Provence blijft wat namijmeren over de jaren van het Salsbach-trio. Hij heeft pas oude opnamen over laten zetten op een cassetteband. Dat waren opnamen van de musical 'E Lucha Final'.

'Die musical hebben we in 1972 gemaakt, ik de muziek, Angel de teksten en Toon Brulé heeft ons geholpen als regisseur. We hebben gespeeld in Centro Pro Arte, op Aruba en op Bonaire. We hadden er mee naar Nederland gemoeten maar dat is er nooit van gekomen. Toch hadden we daarvoor de groep met opzet klein gehouden, 33 man in totaal, om te kunnen reizen. Het is ook wel te begrijpen dat we niet gegaan zijn. Degene die kijkt, krijgt een spiegel voorgehouden. Iedereen kijkt naar zichzelf. De kolonisten krijgen een veeg uit de pan. **Er worden keiharde dingen** in gezegd. Dat had Nederland nooit gehaald. Aan het einde van de voorstellingen zouden we een plaat ervan opnemen. Alle muzikale gedeeltes zijn opgenomen met de bedoeling er later in de studio bij Soehandi de teksten toe te voegen. Dat is nooit gebeurd. Nu heeft Hoeverts van de Ivanca Studio de muziek op cassette gezet en heb ik die eindelijk weer eens goed kunnen horen. De musical is zo over te prenten op onze maatschappij van vandaag. Er is niets veranderd: de slaaf die zich ontwikkelt tot de moderne arbeider, van de shon naar de moderne investeerder: die relaties liggen nog steeds hetzelfde. In de musical speelden we heden en verleden steeds naast elkaar op het toneel.

TIJD TEKORT

Harry Moen heeft me gezegd dat zijn groep beschikbaar is als ik het weer wil uitvoeren. Hij wilde laatst een compositie van mij hebben en toen heb ik hem 'Cancion di Nia' gegeven. Hij heeft deze modern gearrangeerd en op de plaat gebracht. Pas later heb ik de zangeres deze cassette laten horen. Toen wilde ze dat ze hem eerder gehoord had, maar dat moest juist niet. Zij heeft haar interpretatie van het lied gezongen, en heel goed.

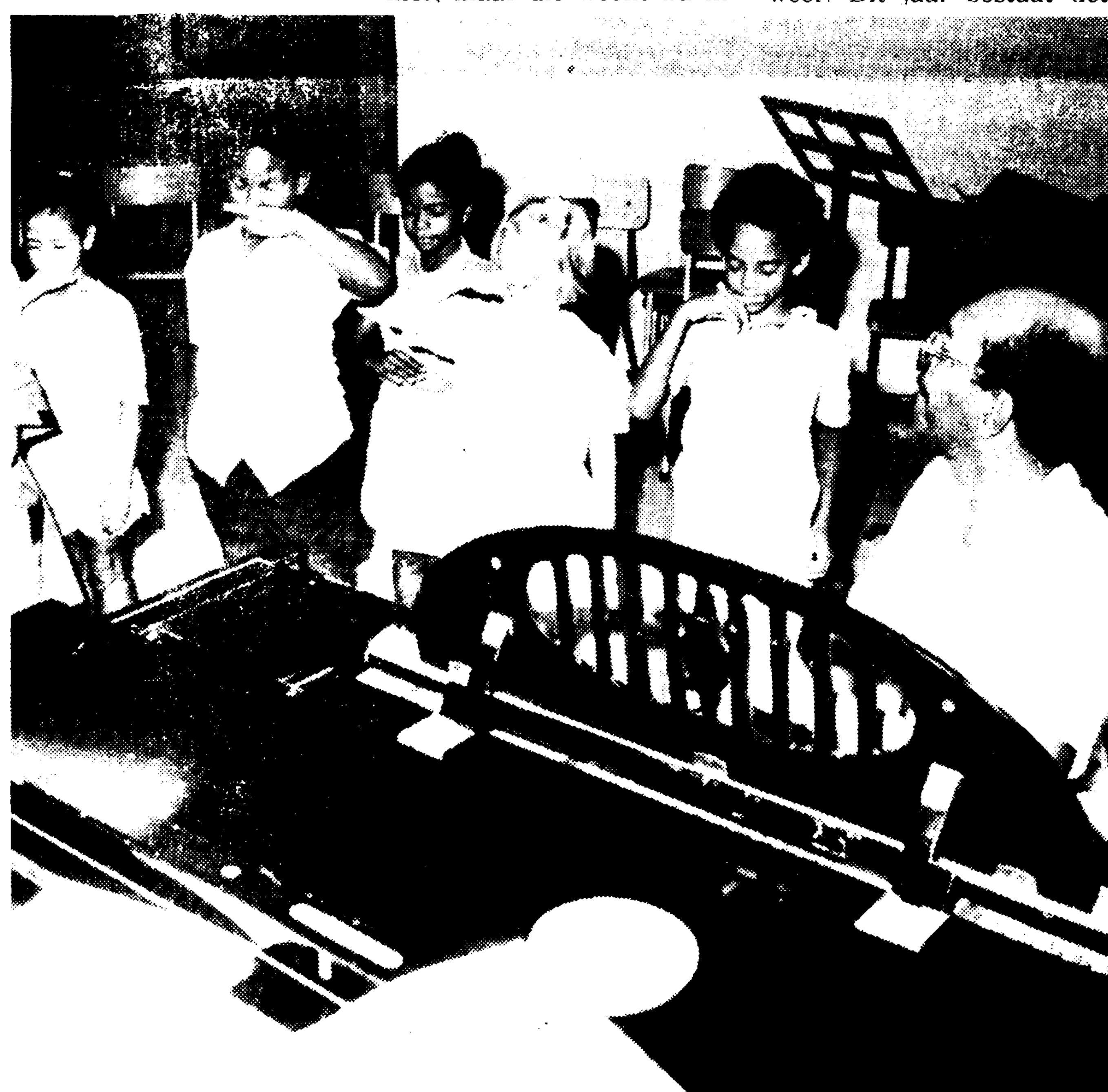
Is er een kans dat de musical nog een keer opgevoerd wordt?

'Het plan heb ik wel, maar of het verwezenlijkt kan worden? Ik probeer al tijden om een achtste dag in de week te vinden. Tot nu toe is me dat nog niet gelukt....'

NEL CASIMIRI

Muziek is een van de belangrijkste vormen van culturele expressie van een volk. Hier een groepje straatmuzikanten met de typische instrumenten voor een merengue-formatie: accordeon, rasp en tambora.

Muziekpedagoog EDZEL PROVENCE bezig met een klasje op de muziekschool: moeilijk maar dankbaar werk, vooral als je talenten ziet opgroeien tot bekwame musici.

En ook geen sprake van Academische kritiek

Op de Antillen is er nauwelijks recensie-traditie

IN HET TWEEDE artikel over de Antilliaanse literatuur vonden we 32 teksten die in een 25-tal representatieve studies steeds weer genoemd werden. Nu behoren literaire teksten vooral tot de officiële 'canon' als ze onderwezen worden in het onderwijs, en wanneer er door literaire critici veelvuldig en diepgaand aandacht aan besteed wordt. Het eerste heb ik in de Ñapa van 27 mei beschreven, voorzover dat het literatuuronderwijs aan het Colegio Arubano betreft. In dit derde artikel wil ik nagaan hoe het zit met de RECENCIES op onze 32 centrale literaire teksten. Wat was de 'receptie' ervan; hoe uitgebreid werden deze in de literaire kritiek beoordeeld?

De papieren hulptroepen die ik nu laat aanrukken zijn diverse recensies, zoals geïnventariseerd en gedocumenteerd door Criens in zijn Literatuur-overzicht van 1985, uit eigen bezit als buit van vijftien jaar verzamelen uit de Amsterdamse Sticusa-bibliotheek, en tenslotte uit het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum. Dat moet bij elkaar toch een redelijk volledig en dus betrouwbaar beeld kunnen opleveren.

Wanneer we nu de recensies naast de voorlopige canon leggen, hebben we theoretisch natuurlijk opnieuw drie mogelijkheden.

Alleen de eerste mogelijkheid lijkt weer zonder meer voor de hand te liggen: van die werken die veel aandacht kregen in de inleidende overzichten zijn ook veel recensies beschikbaar. Maar dat klopt toch slechts gedeeltelijk. In de eerste groep met minder dan vijf recensies vallen niet minder dan 17 van onze 32 teksten, die òf in het Papiamentu geschreven zijn, òf bij een onbekende uitgeverij verschenen: resp. 10 en 5 keer. In de tweede groep met matige recensie-aandacht zien we twee keer een poëzie-bundel. In de derde groep, waarin de teksten staan die meer dan 10 recensies kregen, zien we uitsluitend Nederlandstalig werk dat verscheen bij bekende Nederlandse uitgevers. Het Nederlandstalige werk en dan nog alleen maar voor zover dat bij bekende Nederlandse uitgevers werd gepubliceerd, kreeg veel aandacht van Nederlandse recensenten. (zie het schema 'recensie-aandacht')

Overwegend was deze aandacht uitgebreid en grondig. Als ik even niet alleen let op de kwantiteit, maar ook op de inhoud van de recensies, waarbij ik een indeling zou willen maken in positief, neutraal/gemengd, negatief beoordeeld zien we zó'n overweldigende meerderheid bij de eerste groep dat een dergelijke indeling nauwelijks zin lijkt te hebben.

Als ik van de meest besproken boeken een voorlopige indeling zou moeten maken, zou een uitgesproken negatief oordeel zelfs niet voorkomen.

DISCREPANTIE

Het Papiamentstalige gedeelte krijgt op het eerste gezicht maar heel weinig recensie-aandacht: de tweede mogelijkheid, wat dus voor een onverwachte discrepantie zorgt, want die aandacht was er wel degelijk in de inleidingen. Maar niet alleen het Papiamento-deel valt in groep 2, de recensie-frekwentie is kennelijk ook afhankelijk van het prestige van de uitgever. Enkele voorbeelden. Boeli van Leeuwen kreeg steeds uitgebreide en overwegend heel positieve Nederlandse aandacht, en wel direct vanaf zijn eerste romans die bij het Rotterdamse Van Kampen verschenen. Maar toen hij zijn weliswaar dunne Een vader, een zoon bij de onbekende Rotterdam/Antilliaanse pas-beginnende Flamboyant Pers onderbracht, kreeg hij maar één Nederlandse recensie meer. Idem dito voor Tip Marugg: Afschuw van licht, dat het na verschijnen bij dezelfde Flamboyant Pers zelfs zonder Nederlandse recensie moest stellen.

Hetzelfde geldt voor het in de serie Ed Bartolomé op Curaçao uitgegeven Nederlandstalige werk van Edward de Jongh, en Fédérico Oduber die zijn eerste poëziebundel bij De Wit op Aruba publiceerde: geen recensies, vanuit Nederland (wat ook niet te verwachten zou zijn), noch vanuit de Antillen zelf. Zodra De Jongh echter zijn roman De boog bij Meulenhoff publiceert, krijgt hij volop aandacht.

Ligt dat dan misschien aan het genre: krijgt poëzie minder aandacht dan proza? Frank Martinus Arion gaf zijn debuutbundel Stemmen uit Afrika (1957) in het tijdschrift Antilliaanse Cahiers bij de Bezige Bij uit en kreeg direct in elk geval al meer dan vijf overwegend heel positieve recensies.

Zou naast de taal en het uitgeversprestige de tijd van verschijnen een rol spelen? In het verleden waren er misschien wat minder recensies, maar ik merk wel op dat Cola Debrot al in de jaren dertig en veertig steeds veel aandacht kreeg.

Rest ons nog naar de derde mogelijkheid te kijken. Een aantal recente Nederlandstalige Antilliaanse werken die uitgegeven werden bij Nederlandse uitgevers komen (nog) niet in de inleidende overzichten voor, en dus niet in ons corpus van 32 teksten, maar ze zullen daar ongetwijfeld aan toegevoegd moeten worden. Ik denk bijvoorbeeld aan Boeli van Leeuwen: Het teken van Jona (1988) en Tip Marugg: De morgen loeit weer aan, dat als kandidaat voor de Nederlandse A.K.O.-literatuurprijs 1988 enorm veel aandacht kreeg.

Op dit moment het meest opvallend is de onverklaarbare discrepantie tussen het blijkens de overzichten en inleidingen veel gewaardeerde Papiamentstalige werk en het geringe aantal recensies daarvan. Wat is de oorzaak? Als we de gewone analyseren zien we het volgende.

'WESTERSE' BEELD

Dag- en weekbladrecensies blijken een Nederlandse aangelegenheid te zijn. Op de Nederlandse Antillen bestaat er nauwelijks een geïnstitutionaliseerde literaire recensie-traditie, ondanks twee Nederlandstalige en zes Papiamentstalige dagbladen. We kunnen bovendien ook niets zeggen over de in Europa en de V.S. gangbare driedeling in fasering, want behalve ontbrekende dag- en weekbladkritiek (er is op dit moment trouwens zelfs niet eens een weekblad), is er ook geen voortdurende tijdschriftkritiek, domweg omdat er vaak in het geheel geen literaire tijdschriften zijn, zoals (alweer) op dit moment. Bij het ontbreken van een literaire faculteit aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen en de Universiteit van Aruba is er ook geen sprake van academische kritiek. Er zijn op de Antillen alleen incidentele, individuele reacties, geen institutionele.

Met de aanpak volgens de Westerse modellen komen we tot foute conclusies, wat grote delen van de Antilliaanse literatuur betreft. Met uitzondering van de Amigoe en (bij vlagen) de Beurs- en Nieuwsberichten staat ons domweg geen recensiemateriaal uit de Antilliaanse dagbladen ter beschikking. In die Nederlandstalige dagbladen schreven dan ook nog overwegend Nederlandse leraren Nederlands, zodat ook daarin het beeld nog eenzijdig is en weinig zegt over de Antilliaanse receptie.

We moeten hier kennelijk op een geheel andere wijze te werk gaan, want via in de krant gepubliceerde recensies alléén krijgen we een volkomen vertekend beeld, blijven we althans met het probleem van de discrepantie zitten.

ORALE RECEPTIE

De Antilliaanse receptie van literatuur vindt niet allereerst en direct via recensies en via de geschreven pers op schriftelijke wijze plaats, maar oraal: via boekpresentaties, lezingen, toespraken, voordrachten, op symposia, via de radio enz. Willen we het belang van algemeen gewaardeerde auteurs als Pierre Lauffer en Joseph Sickman Corsen echt 'meten' dan zullen we allereerst moeten nagaan welke aandacht er aan hen besteed werd via deze kanalen, in het bijzonder tijdens diverse radio-programma's. Belangrijke Antilliaanse critici schrijven niet in de krant, maar spreken voor de radio: Eddy Pieters Heyligger, Elis Juliana, Lucille Berry-Haseth, Stanley Cras en andere. Om dit te verduidelijken allereerst een voorbeeld:

Stanley Cras presenteerde alleen al de laatste tien jaar via de radio de series 'Papiando di Literatura', 'By the way', 'Ilushon di Mainta', 'Desayuno k'un poesia', 'Imagen Literario' en 'Inyekshon', waarvan volgens mijn weten nauwelijks een letter op papier gezet is, in elk geval niet publiekelijk gepubliceerd (Beurs- en Nieuwsberichten 18 november 1988).

Deze programma's zijn dan geen aanvullingen op maar vervanging van en in elk geval voorafgaand aan eventuele schriftelijke reproduktie. De snelheid van de reacties speelt daarbij nauwelijks een rol - vaak wordt belegen tot zeer belegen werk behandeld, niet het zuiver actuele. Ons receptie-onderzoek staat hier aan de grens van de mogelijkheden, want veel van dit gesproken materiaal is niet bewaard of niet bereikbaar.

INVENTARISERING

De volgende eerste inventarisatie van orale receptievormen is wellicht een aanwijzing in welke richting dit Antilliaanse receptie-onderzoek zou moeten worden uitgediept.

We dienen na te gaan hoe zaken als presentaties en doopplechtigheden van nieuwe boeken verlopen, waarbij zoveel mogelijk vrienden, bekenden, familieleden en belangstellenden worden uitgenodigd om aanwezig te zijn. Nadat een meestal hooggeplaatste culturele persoon de officiële handelingen heeft verricht, het werk en de kwaliteiten ervan uitvoerig heeft gekenschetst, is er tijdens een 'brindis' de mogelijkheid een exemplaar te kopen.

Als illustratie hiervan noem ik het verslag dat Pablo Walter in de Amigoe gaf van de doopplechtigheid van de poëziebundel Yiu di tera, geschreven door Henry Habibe. (Ñapa van 13 september 1985).

Overigens liet dezelfde Pablo Walter drie weken later een uitgebreide recensie over dit dichtwerk in de Amigoe van 3 oktober 1985 volgen: 'Bruisend van levenslust, dynamisch van zeggingskracht'. Uit Walters verslag blijkt hoe tijdens deze doopplechtigheid het nieuwe werk uitgebreid wordt gekenschetst en geplaatst, hoe de dichter/auteur zijn eigen literatuuropvatting bij zo'n gelegenheid kan uiten, hoe reflectie en expressieve voordracht van poëzie èn muziek met ritmische begeleiding geïntegreerd worden. Ik wijs er terloops even op dat het schriftelijke kranteverslag van deze doopplechtigheid secundair is: het is een toevallig verslag van zo'n gebeurtenis. Vele doopplechtigheden worden niet zo uitgebreid in de krant vermeld, en zeker niet in de meeste kranten. Meestal volstaan redacteuren en medewerkers met een gemakkelijke foto vergezeld van kort onderschrift.

Dat er naast zo'n traditionele doopplechtigheid andere mogelijkheden zijn om een nieuw boek te presenteren bewijst Carel de Haseth met de aanbieding van zijn Poesia venena. In een afwisseling van voordracht uit de nieuwe bundel en een gesproken biografie leren we het nieuwe boek en de dichter ervan kennen; ook de reden waarom hij zijn poëzie-bundel op deze manier aanbiedt. Pablo Walter was erbij en schreef erover, waaruit ik citeer:

'Hij vertelde dat hij even geweifeld heeft omtrent de wijze waarop hij de bundel op de markt zou hebben willen laten verschijnen. Hij had hem net zo goed in alle stilte via de boekhandelaren kunnen laten verkopen. Maar naar zijn mening - en ik ben het roerend met hem eens -besteedt men te weinig aandacht aan literaire publicaties in onze gemeenschap. De auteurs moeten het volk meer aanbieden, zodat het meer zin in lezen krijgt. Zij mogen het jaar van het Papiaments niet voorbij laten gaan zonder meer aandacht op hen te vestigen. De kranten moeten meer plaats en tijd inruimen voor literatuur in het Papiaments. Net zoals ze overdreven (dit woord is van mij, P.W.) veel aandacht hebben besteed aan het Karnaval, moet het mogelijk zijn om onze Papiamentse auteurs regelmatig in het brandpunt van de belangstelling te plaatsen'. (Ñapa 24 februari 1986).

Philomena Wong's presentatie van haar dichtbundel Na caminda pa independencia was meer op het werk zelf gericht, op de inhoud en de thematiek ervan, verbeeld met muziek en pantomime. Verschillende kunstvormen gaan vaak samen. En de krant (en de radio en misschien de televisie) geven een verslag, in dit laatste geval volgde er ook geen enkele recensie meer. (zie voor het verslag de Amigoe van 13 oktober 1986).

Het kranteverslag van Lasana Sekou's presentatie van zijn bundel Born here heeft enkele aanknopingspunten die van belang zijn: niemand minder dan de Minister is aanwezig en houdt de inleidende karakteriserende toespraak, er wordt daarin ook de duidelijke wens uitgesproken dat de eigen Engels-Antilliaanse literatuur meer in het eigen onderwijs-programma betrokken moet worden. Op dit soort bijeenkomsten wordt de toon gezet en de sfeer geschapen waarin nieuw werk gerecipieerd wordt.

UIT EIGEN ZAK

Dichter Lasana Sekou bekostigde zijn bundel uit eigen zak en krijgt daarom een enveloppe met inhoud, namens het Departement van Onderwijs is Stanley Lamp van Curaçao (negenhonderd kilometer vliegafstand) aanwezig. Een nieuw boek is op dergelijke avonden aanleiding en uitgangspunt voor een veelheid van culturele activiteiten betreffende en rond de wereld der letteren. (Amigoe 15 september 1986).

Naast deze officiële doopplechtigheden en presentaties zien we het aanbieden van nieuw werk aan de Gezaghebber van het eiland, de Gouverneur van het land, of de Minister van Cultuur, wat gegarandeerd een foto in de krant oplevert, en waaraan meestal aandacht besteed wordt via de radio door middel van een interview met de auteur, eventueel vergezeld van een korte bespreking. De televisie beperkt zich meestal tot een korte vermelding en enkele shots in de nieuwsuitzending van acht uur.

Al zijn dit soort zaken eerder van promotionele aard, ze gaan vergezeld van besprekingen en karakteriseringen, die een werk onder de aandacht van potentiële lezers brengen. Ook al zouden de luisteraars geen exemplaar aanschaffen, ze zijn nu wel op de hoogte gebracht, exact hetzelfde wat een geschreven recensie in de krant beoogt.

Dit zijn enkele voorbeelden van het korte-baanwerk, direct na het verschijnen van een nieuw werk. Wat de langere termijn betreft zien we opnieuw een veelheid van orale vormen van receptie.

Een Antilliaanse ontvangst van nieuwe boeken vindt niet alleerst plaats via recensies maar door boek-presentaties, lezingen, voordrachten en het 'dopen' van nieuwe boeken. Op de foto de bekende schrijfster Nydia Ecury bij het dopen van haar kinderboek 'Alafin, alafan'.

Ik noem voordrachten van nieuw en oud werk in verenigingsverband, zoals bijvoorbeeld de Sociedad Bolivariana al sinds 1937, voordrachten voor de radio, op speciaal daarvoor georganiseerde avonden of weekends, desnoods gewoon op drukke zaterdagmiddagen in de winkelstraten zoals ik Yerba Seku dat heb zien doen, of Teatro Foro met haar straattoneel. De orale Compa Nanzi verhalen werden geheel volgens traditie op allerlei wijzen en plaatsen gepresenteerd.

Daarnaast werden en worden er symposia georganiseerd, schrijft men een forum uit of discussiebijeenkomst. Eén voorbeeld uit vele was het grote Antilliaanse Fest-Antil van 1980, gevolgd door andere activiteiten zoals er voor het hele Caribische gebied het Carifesta plaatsvindt. In januari 1986 vond er op Curaçao een groot Cola Debrot symposium plaats, waarop het werk van deze auteur vier dagen lang veelzijdig belicht werd. Literair-culturele lezingen zijn geïnstitutionaliseerd in de 'Cola Debrot voordrachten' van de Universiteit van de Nederlandse Antillen die sinds enkele jaren regelmatig plaatsvinden en steeds veel belangstellenden trekken. Daarnaast vonden er lezingencycli aan diezelfde U.N.A. plaats door J.J. Oversteegen over 'De Stoep als katalysator', door Ineke Phaf over Caribische literatuur, door Aart G. Broek over datzelfde onderwerp, door Henry Habibe over de Papiamentstalige literatuur van Curaçao in de jaren twintig tot veertig van deze eeuw.

Nieuw boek wordt met "doop" ingeluid

WORKSHOPS

Jules Marchena, Diana Lebacs en Henry Habibe hebben samen heel wat workshops voor creative writing georganiseerd, waar ook steeds weer bestaande poëzie behandeld wordt. Van tijd tot tijd duiken er weer eens plannen op om tot schrijversverenigingen te komen -die dan een tijdlang meer of minder actief zijn, onderling of naar het luisterend/lezend publiek toe.

Boekenweken kennen al een lange traditie en worden (weliswaar met tijdelijke onderbrekingen soms) op één of meer eilanden gehouden. Aruba kent sedert 1982 een jaarlijks terugkerende literair-culturele september-activiteiten maand, die door de Biblioteca Nacional Aruba georganiseerd wordt, telkenjare rond een speciaal en actueel thema.

Vooral op Curaçao zijn diverse radio-stations actief - hiervoor kwam dat al ter sprake. Als illustratie noem ik de werkwijze en de doelstellingen van Eddie Pieters Heyliger's Echa Palabra, een radiorubriek die hij al bijna achttien jaar lang verzorgt.

In het verleden kenden we de literatuurprijs van het Cultureel Centrum Curaçao, van de Sticusa, en de laatste jaren de Cola Debrotprijs en de 'Chapi di plata', de prijs die de Fundashon Pierre Lauffer beschikbaar stelt. Elke uitreiking wordt uiteraard vergezeld van redevoeringen op bijeenkomsten, van juryverslagen en de verslagen daarvan in de kranten en voor de radio-stations.

Deze opsomming van een aantal mogelijkheden - al is het niet meer dan dat - ze zouden in een literatuurgeschiedenis alle uitgebreid beschreven moeten worden -laat in haar beknoptheid zien op welke verschillende wijzen de Antilliaanse lezer, maar vooral de Antilliaanse luisteraar, met literatuur in aanraking gebracht wordt en zo een relatie met die gesproken of geschreven literatuur kan opbouwen. Op deze veelvormige, orale wijze vormt zich langzamerhand het beeld van wat waardevol is en in de canon dient te worden opgenomen.

(wordt vervolgd).

WIM RUTGERS

Dierendag

WOENSDAG was het Dierendag. Hebben jullie er aan gedacht? Ik wel. Toetie, onze Amigoe-hond, krijgt elke morgen een snee brood (zonder korstjes, want die lust hij niet) met leverworst van me. Maar woensdag heb ik de leverworst niet alleen zonder korstjes, maar ook zonder brood gegeven. Jullie hadden hem moeten zien smullen!
Oepie, mijn hond thuis, kreeg een mooie rode strik om en een extra stuk worst. Maar eerlijk gezegd vond hij de worst veel fijner dan die kriebelstrik. Tja, als ik een hond was, zou ik er net zo over denken.
De leguanen in mijn tuin heb ik ook niet vergeten. Ik wist niet zo goed, wat ze lekker vinden. Ik heb het geprobeerd met een bacoba en die was zó verdwenen! De vogels kregen broodkruimels en bacoba, de mieren een beetje suiker en jullie krijgen vandaag in plaats van een kinderkrant een Dierenkrant.
Ik ben ook op bezoek bij de dieren in het asiel geweest. Het lijkt wel, of ze daar elke dag dierendag hebben, zo goed wordt er voor hen gezorgd. Maar toch lopen ze allemaal een écht baasje voor hen alléén te krijgen. Dus als je een hondje of poesje wil hebben, ga er dan eens kijken. Ik zal in deze krant alvast een paar met jullie kennis laten maken.

TANTE NEL

ZWARTJE

Ja, zo noem ik hem maar. Hij (of zij) is nog maar een paar weken in het dierenasiel. Klein en mooi glimmend zwart. Maar hoe zijn kop eruit ziet, weet ik niet, want die hield hij verscholen onder een paar planken.
De mensen, bij wie hij gewoond heeft, hebben slecht voor hem gezorgd en hem bovendien nog geschopt en geslagen. En nu vertrouwt hij geen mens meer. Ook de twee meisjes niet, die bij hem in zijn hok komen zitten om hem te aaien en met hem te praten.
Totdat hij zal ontdekken, dat zij en de andere verzorgers van het asiel het goed met hem menen. Wedden, dat hij over een paar weken net zo hard rent en kwispelt als de andere honden in het asiel?

SNOWMAN

MIMI EN ISABEL

In een van de grote hokken met een heleboel honden wonen ook Mimi en Isabel. Mimi is een klein zwart hondje met hier en daar een beetje wit. Isabel is net zo klein, maar licht bruin. En samen zijn ze dikke vriendjes.
Isabel is als klein doodziek hondje in het asiel gekomen, maar ze heeft alle ziektes overleefd. Nu beschermt ze Mimi, die er nog niet zo lang is en nog even wennen moet, tegen de andere honden. Want die kunnen af en toe best wel wild zijn.
Misschien vindt Mimi het wel leuk een eindje met ons te wandelen, dachten we. En dus gingen mijn twee vriendinnetjes, Naomi en zusje, en ik met Mimi op stap. Maar we hadden verkeerd gedacht. Mimi vond die riem maar niets en wilde geen stap vooruit doen. Wie weet, waar ze met me heen gaan! dacht ze zeker. Alleen als ik haar opbeurde en eens even lekker knuffelde, genoot ze. En omdat ze er zo lief uitzag, hebben we haar alle drie maar veel geknuffeld en toen terug gebracht naar Isabel.

BOR

BOR

Bor, een grote hond, was al oud, toen hij samen met zijn vriendjes, erg verwaarloosd en ziek, bij het asiel gebracht werd. Zijn vriendje heeft het niet overleefd. Bor wel, ook al moest hij geopereerd worden aan een grote wond vol pus. Een van de dieren-verzorgsters viel bijna flauw, toen ze al die viezigheid zag!
Nu loopt hij als een lief oud mannetje in het asiel rond. Gewoon los, want hij loopt heus niet weg. Toen wij er waren, werd hij net gewassen. Hij vond het allemaal best en bleef rustig staan, terwijl hij met de slang afgespoeld werd. Daarna moesten we een eindje uit de buurt gaan. Want als Bor zich uit schudt, vliegen de druppels water meters ver in het rond!
Van wandelen hield hij ook. Als we maar niet te ver van huis gingen. En als hij maar af en toe zijn kop tegen je been mocht wrijven en dan geaaid werd. Weet je, hoe ik Bor vond? Een oude schat.

DOERAK

Doerak wordt zo genoemd, omdat hij een ondeugende kwajongnen is. Maar wel een hele leuke kwajongen met een grappige kop. Hij werd net gewassen met vergif, omdat hij een huiduitslag heeft. Maar het was een hele toer om hem in de bak te houden, want vlak bij lagen een paar poezen te slapen. Die had hij dolgraag eens lekker aan het schrikken gemaakt.
Met hem hebben we ook gewandeld. Maar zusje kon de lijn niet vast houden, want meneer deed niets dan trekken en rondjes om je benen draaien. En toen hij een grote boodschap moest doen, deed hij het gauw net vlak voor een snack. Smakelijk eten, mensen! We zijn vlug door gelopen. En gelukkig heeft de juffrouw van de snack niets gezien.

Bij crèche Dede Pikiña werd Dierendag deze week gevierd met Pipo Payaso. Ik moet eens even kijken of die neus wel echt is! Wat hebben jullie op school gedaan?

POESJE

Elke keer, als we in het asiel komen, blijven we heel lang bij het poezenhok kijken. Poezen van klein tot groot en in allerlei kleuren zie je daar. Een zwarte wilde best door het gaas heen met ons spelen. Maar toen ze haar scherpe nageltjes wat al te wild in Naomi's hand sloeg, zijn we er maar mee opgehouden.
Er was ook een heel lief piepklein rood poesje met blauwe ogen. Je zou hem zo mee willen nemen. En dat was precies, wat een meisje deed. Ze was met haar vader, moeder en zusje gekomen om een poesje uit te zoeken. En je kon zien, dat ze heel blij was met dat poesje. Dat kleine ding heeft zeker een goed tehuis gevonden.
In het grote hok vol honden kun je ook twee zusjes zien. De één is wit en de ander licht bruin. En allebei hebben ze een baard. Daarom noemen de verzorgers van het asiel hen de Baardlieden.
Ik vond het vreemd, dat nog niemand hen meegenomen had, want ze zagen er heel grappig uit met die baarden. Niets voor jou?
Snowman (Sneeuwman) is een klein spierwit poedeltje. Je weet wel, zo'n hondje met allemaal krulletjes. Zijn baasje wilde hem niet meer hebben, omdat hij ziek werd. En zo kwam hij in het asiel terecht.
Hij ziet er nu niet zo mooi uit, want hij had een huiduitslag, waardoor hij van achteren kaal werd. Bovendien moest hij geopereerd worden. Maar nu is hij weer helemaal gezond en beginnen zijn haren al weer mooi aan te groeien. Hij blaft tegen iedereen, die langs zijn hok komt. Maar als je je hand door het gaas steekt, begint hij te kwispelen en komt hij je heel vriendelijk groeten. Misschien hoopt hij zo een nieuw baasje te vinden. Die het niet erg vindt, als hij eens een keertje ziek is!

Wist je dat ...

DE STINAPA heeft een poster uitgegeven met alle dieren van onze eilanden, die dreigen uit te sterven. Er is een aardig boekje bij, waaruit ik jullie de komende tijd geregeld iets zal vertellen over deze dieren.
Maar eerst iets over de Stinapa zelf. De stichting werd in 1962 opgericht, omdat er steeds meer bossen weg werden gekapt. Het Curaçaose hert langzaam maar zeker uitstierf, cactussen en orchideeën uitgevoerd werden en dus ook verdwenen, schildpadden en kreeften gevangen werden, enz. enz. Dit laten verdwijnen van bossen en dieren noemt men roofbouw en tegen deze roofbouw wil de Stinapa iets gaan doen.

*****

Katten braken erg gauw. Te grote brokken eten of te koud eten werken ze vaak meteen weer naar buiten. Als je je kat gras ziet eten en daarna overgeven, hoef je niet bang te zijn dat hij ziek is. Er zit hem dan een haarbal dwars. Pas als hij nergens zin in heeft, niet wil eten en drinken en een doffe vacht heeft, moet je even met hem naar de dierenarts gaan.

*****

We zeggen niet voor niets: zo sterk als een paard. Want paarden zijn inderdaad heel erg sterk. Daarom vingen de mensen duizenden jaren geleden al wilde paarden om ze te temmen. En zolang de auto er nog niet was, konden de mensen bijna niet zonder paarden. Ridders en soldaten hadden ze nodig om oorlog te voeren. Als ruiters kon men zich snel van de ene plaats naar de andere verplaatsen. En men gebruikte ze voor karren, koetsen en landbouwwerktuigen. Geen wonder dus, dat we veel spreekwoorden over paarden kennen: Het paard achter de wagen spannen. Honger als een paard hebben. Iemand over het paard tillen. En ga zo maar door.

*****

Dieren Puzzel

VANDAAG hebben we geen Kinderkrant, maar een Dierenkrant. Ter ere van Dierendag! Vandaar dus deze dierenpuzzel. Doe je best!

HORIZONTAAL: 1. Kade; 3. Iemand, die iets koopt in een winkel; 6. Deel van het hoofd; 7. Weg met bomen aan beide kanten; 8. Daar komt muziek uit; 13. Daar stroomt je bloed door; 14. Vader; 15. Voegwoord.

VERTIKAAL: 1. Groep kamelen in de woestijn; 2. Meisjesnaam; 3. Knock out; 4. Pret; 5. Oorlogsvoertuig; 8. Vreemd; 9. Anno Domini (Afkorting); 10. Lidwoord; 11. Ingenieur (Afkorting); 12. Rund; 14. Vrucht.

OPLOSSING VORIGE KEER:

HORIZONTAAL: 1. Kaart; 6. Ada; 8. Pel; 10. Tel; 12. En; 13. Va; 14. Lek; 16. Fan; 17. Are; 19. Breed.

VERTIKAAL: 2. Aal; 3. A.D.; 4. Rat; 5. Speld; 7. Klant; 9. Ene; 11. Eva; 15. Kar; 16. Fee; 18. Re.

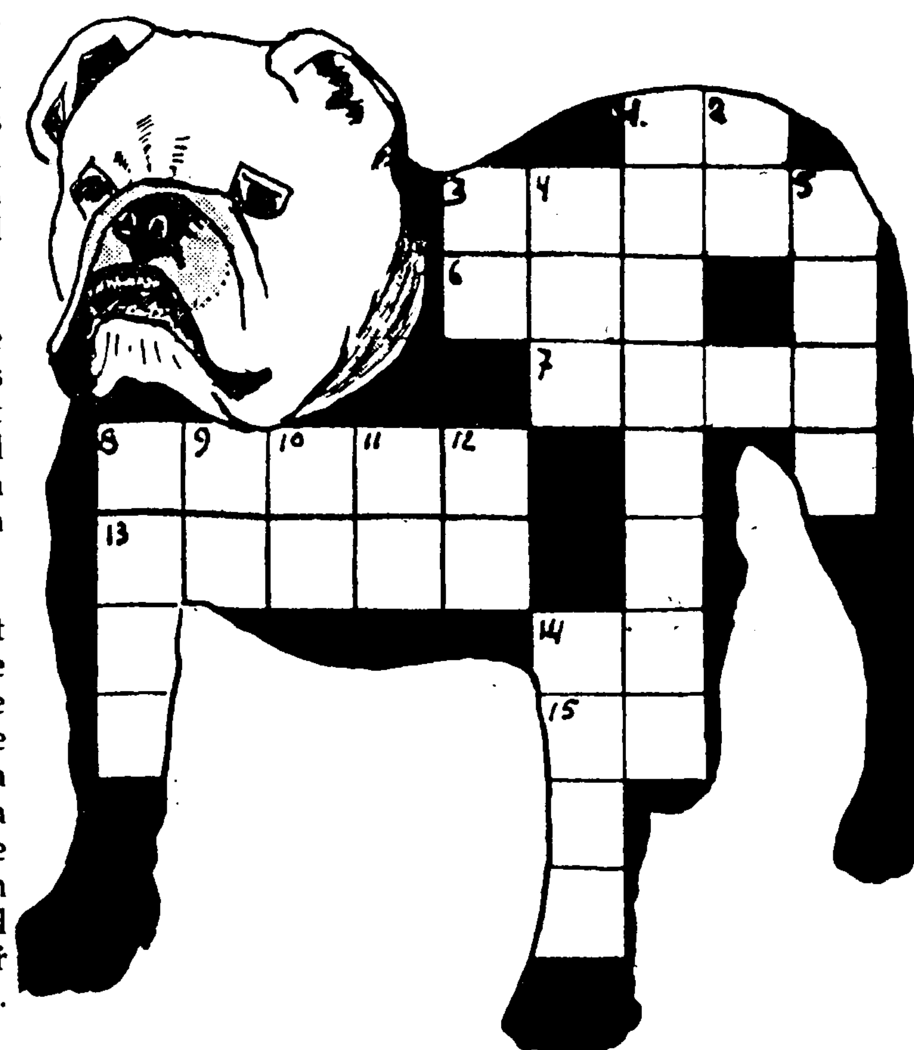
EN JULLIE vorige keer maar zoeken naar de winnaar van de puzzel en hij was nergens te vinden! Hier komt hij, nee zij, dan toch nog:

Caissa Schotborg,
Mauritslaan 21,
Curaçao.

Ik hoop dat je het ons niet kwalijk neemt, Caissa.
De winnares van deze week is:

Tamarah Carolus,
Kaya Toni Kunchi 10,
Curaçao.

Jullie kunnen dus allebei jullie kadobon bij de Amigoe af komen halen. Veel plezier ermee.

Wat denken de kinderen zelf van ons onderwijs?

Gesprekken met kritische leerlingen

De weg naar school is ook de weg naar een betere toekomst, maar gaat voor veel scholieren niet over rozen...

WILLEMSTAD — De school is voor de leerlingen een milieu met een geheel eigen karakter. Een belangrijk milieu, omdat ze een groot gedeelte van hun jeugdjaren in de schoolbanken doorbrengen. Het denken van een groot gedeelte van de jeugd is dan ook afgestemd op het schoolleven: vakanties zijn schoolvakanties, week-enden zijn vrije week-enden omdat er geen school is, vrij- zijn is dan ook geen les, proefwerken maken etc. Vrij- zijn is trouwens een term die nogal wat implicaties met zich meebrengt als men erover nadenkt.
Zijn leerlingen dan niet vrij als ze naar school gaan? Hoe ervaren ze het schoolgebeuren? Een belangrijke vraag waarop het onderwijs zich zou moeten bezinnen is de mogelijkheid van een alternatief als blijkt dat leerlingen de schoolsituatie als negatief ervaren. Een groep waarnaar in dit verband geluisterd zou moeten worden zijn de leerlingen zelf. Zij beleven, ervaren vanuit hun eigen perspectief het schoolsysteem. Alle andere groeperingen (ouders, docenten etc.) kijken, hun goede bedoelingen ten spijt, toch op een andere wijze tegen het onderwijs aan. In dit artikel komen een aantal leerlingen aan het woord.

De accenten van ons onderwijssysteem worden grotendeels gelegd op het verwerven van kennis. Het kennisgedrag van de leerlingen wordt schijnbaar objectief getoetst en cijfermatig vastgelegd. Het cijfer dat de leerling krijgt drukt tevens een waardering uit: 'Jij bent een zeven waard'. Een leerling stijgt in waardering als hij of zij hogere cijfers haalt, dit uiteraard ten koste van andere leerlingen wiens prestaties hij dan achter zich laat. Op deze wijze worden leerlingen al vroeg in een concurrentie- en competitiestrijd gewikkeld. (Je moet de beste van de klas zijn) Nu valt er niets aan te merken op een gezonde concurrentie, echter op scholen is deze niet altijd gezond te noemen. Cijfers gaan vaak een leven op zich leiden en worden dan ook direct op de persoonlijkheid van de leerling betrokken. De waardering die in een cijfer wordt uitgesproken is tevens een waardering van de persoon zelf. Daarnaast kunnen leerlingen alleen op de waarderingsschaal stijgen ten koste van andere leerlingen. De docent zorgt ervoor dat niet iedereen een negen krijgt. Gedeeltelijk komt dit voort uit het feit dat scholen gefixeerd zijn op cijfers of beter het cognitief verwerven van (schijnbaar) objectieve kennis.

NOODGEDWONGEN

Docenten en directie moeten echter noodgedwongen hiervan uitgaan omdat het school- en examensysteem hierop gebaseerd is. Je krijgt nu eenmaal geen diploma omdat je goed met andere leerlingen om kunt gaan, je actief bent in de schoolkrant of leerlingenraad of omdat leerlingen met jou komen praten als ze problemen hebben. Kennelijk is dit niet zo belangrijk. Docenten, directie en ouders willen de beste kansen die er in ons huidige systeem te behalen zijn voor de leerlingen waarborgen. Ze komen er niet onderuit dat de maatschappij en de vervolgopleidingen de beste beginsituatie geven aan die leerlingen die cijfermatig het hoogste scoren.

Mijn eerste vraag: 'Waarom zit je op school?' brengt in eerste instantie hilariteit teweeg, daarna een stilte.
'Je moet'. begint Reno aarzelend, 'Het hoort er gewoon bij. Je gaat naar de lagere school, iedereen doet dat, je krijgt je test en voordat je het weet zit je op een of andere middelbare school. Je denkt er niet over na, je ouders bepalen voor een groot gedeelte naar welke school je gaat'.

Senna: 'Je hoopt dat je vriendinnen of klasgenootjes naar dezelfde school gaan. Vanaf de eerste dag krijg je te horen dat je je best moet doen. Hoge cijfers halen voor alle vakken. Je krijgt dat van iedereen steeds opnieuw te horen: docenten en ouders.'

Patricia: 'Of je bepaalde vakken wel of niet leuk vindt dat maakt niets uit'.

- Vertellen ze je er ook bij waarom je die goede cijfers moet halen?
Peter: 'Als je in de brugklas zit om naar de tweedeklas van het V.W.O. te gaan. Later

Er kan af en toe best een lachje af tijdens de les, zoals blijkt uit deze archieffoto van de Amigoe...

omdat je dan kunt gaan studeren'.
Reno: 'Om gewoon over te gaan, blijven zitten is niet leuk dus moet je er voor zorgen dat je voldoendes haalt zodat je naar de tweede klas kunt gaan. Het is allemaal heel simpel; per slot van rekening zit je op school om er zo snel mogelijk af te kunnen'.

BOOS

- Als je nu, laat ik zeggen, na de brugklas niet naar het V.W.O. maar naar het H.A.V.O. moet gaan, hoe ervaar je dat dan?
Senna: 'Verschrikkelijk. Tenminste ik vond het verschrikkelijk. Je krijgt het gevoel dat je stom bent. Mijn ouders waren erg boos omdat ze dit niet verwacht hadden. Bij mij was het op het nippertje. Had je maar beter je best gedaan krijg je dan steeds weer opnieuw te horen. Terwijl je van jezelf weet dat je je best hebt gedaan. Ik had een rot vakantie en absoluut geen zin meer om naar school te gaan. In de tweede klas daalden mijn cijfers dan ook sterk net zoals mijn motivatie. Achteraf is het eigenlijk wel grappig. Niemand wist wat er met me aan de hand was. Ze hadden verwacht dat ik een goede HAVO-leerling zou worden.
Gesprekken met ouders, de directie en de klassedocent. Het duurde eigenlijk tot ik toevallig in gesprek raakte met een leraar die me vertelde dat hij ook naar de HAVO was gegaan omdat hij niet naar het V.W.O. mocht. Hij was er achteraf erg blij om geweest omdat hij nu niet de hele tijd op z'n tenen hoefde te lopen om goede cijfers te kunnen halen. Hij had ook tijd gehad om andere leuke dingen te doen en hij was toch leraar geworden.
Agni: 'Bij mij was het nog erger. Ik moest namelijk van school af. Ik voelde me daar heel beroerd onder. Ik zag het in eerste instantie niet meer zitten. Gelukkig vonden mijn ouders het niet zo erg, daar was ik heel blij om. Ze hadden er min of meer op gerekend. Toch vond ik het voor mezelf wel erg, je was net gewend aan de ene school en dan moest je weer naar een andere school met allerlei nieuwe kinderen en leraren.

- Vinden jullie het leuk op school?
Peter: 'Soms wel, soms niet. Als je constant moet studeren omdat je veel proefwerken in een korte periode hebt en je daardoor bijna geen vrije tijd hebt dan is het niet leuk. Leraren menen dat je niets anders te doen hebt dan hun vak. Ze vinden hun eigen vak dan ook het allerbelangrijkste en vergeten dan maar dat je ook voor de andere vakken huiswerk moet maken. Daarnaast wil je ook iets aan sport doen en een keertje uitgaan'.
Senna: 'Als je er iets van zegt dan krijg je te horen dat de stof afmoet voor een bepaalde datum of dat de groep achter ligt ten opzichte van andere groepen. Als je echter gaat informeren bij medeleerlingen of dat echt waar is dan blijkt meestal dat dat niet zo is maar daar mag je dan niets van zeggen'.
Reno: 'Van de andere kant zijn er ook veel leuke dingen op school te beleven. Je bent met leeftijdsgenoten, vrienden samen en dat alleen al is heel erg leuk. Je haalt in of buiten de klas allerlei dingen uit, meestal zaken die niet toegestaan zijn. Ik heb geen hekel aan school.'
Senna: 'Nee, ik ook niet maar ik heb vaak het gevoel dat ik als een klein kind behandeld wordt'.

- Hoe bedoel je?
Senna: 'Als je bijvoorbeeld iets zegt over dat je zoveel te doen hebt dan trekken de meeste docenten zich er niets van aan. Het lijkt wel of ze denken dat je liegt, ze luisteren helemaal niet naar je'.
Agni: 'Sommige leraren geven ook meteen straf of je wordt de klas uitgestuurd. Als je dan bij de directie komt dan krijg je nooit gelijk en heb je meteen strafmiddag aan je broek. Ik denk wel eens dat de leraren het liefste hebben dat we allemaal stil in de klas zitten, onze mond houden en alleen maar hard ons best doen. Maar we zijn geen machientjes, computers die alleen doen wat ze gezegd is. Ik vind dat we ook een beetje lol in de klas mogen hebben'.

GEZELLIG

Reno: 'Er zijn wel leraren die het een beetje gezellig proberen te maken. Die zijn dan niet zo streng en je kunt ermee praten. Je merkt dat er dan altijd een aantal leerlingen zijn die gaan klieren of ze zeggen achteraf dat ze lekker de hele les niets gedaan hebben, alleen maar gekletst. Ikzelf denk dat deze 'klets'-lessen ook belangrijk zijn, maar ja, als er een stel leerlingen rotzooi aan het maken zijn dan doet zo'n docent het niet meer. Ik denk dat de leerlingen niet gewend zijn dat er met hun gepraat wordt.

- Wat vinden jullie van de straffen die er gegeven worden?
Peter: 'Ik vind straf meestal flauwekul. Ik snap wel dat een leraar soms een leerling strafwerk moet geven. Als er een of twee leerlingen de boel verzieken dan is het terecht dat een leraar ingrijpt en ze strafwerk geeft'.
Senna: 'Je krijgt ook vaak strafwerk om de stomste dingen. Als je iets leuks doet of zegt dan heb je meteen al strafwerk te pakken. Je vraagt je af of die leraren ook jong zijn geweest. Ze zullen ook wel eens wat uitgehaald hebben wat niet mocht dus moeten ze je eigenlijk toch kunnen begrijpen. Om dan voor zo'n kleinigheid meteen strafwerk te geven is erg kinderachtig. Een beetje meer humor zou voor veel docenten echt geen kwaad kunnen'.
Patricia: 'Ik krijg regelmatig strafwerk omdat ik teveel praat in de klas. Dat zal best wel waar zijn, maar als je kijkt wat voor strafwerk je dan moet maken: zoveel keer een bepaalde regel overschrijven. Het kost je alleen maar papier en ik stop toch niet omdat ik nu eenmaal graag praat'.

- Als je wel eens kritische opmerkingen over de school maakt, heb je dan het gevoel dat docenten of directie zich daar iets van aantrekken?
Senna: 'Ik denk niet dat ze echt luisteren, vaak doen ze wel alsof en mag je zeggen wat je ervan vindt maar ik heb nog nooit, nou ja, bijna nooit gemerkt dat er iets veranderde'.
Agni: 'Sommige leraren proberen wel iets te veranderen als je tegen ze zegt dat hun lessen saai zijn of zo. Je hoort ook van de docenten zelf dat ze het met verschillende dingen niet eens zijn maar dat zij er ook niets aan kunnen veranderen. Ik vraag me af wie er wel iets aan de school kan veranderen'.

NIETS TE ZEGGEN

Reno: 'Echt iets veranderen, belangrijke zaken, daar heb je als leerling helemaal niets over te zeggen. Als je iets zegt dan zijn er altijd duizend en één redenen dat het niet mogelijk is. Je krijgt dan dingen te horen waar je geen verstand van hebt zoals over de organisatie of over geld.'
Peter: 'Ik heb het gevoel dat ze ons eigenlijk niet belangrijk vinden. Ik heb een docent eens horen zeggen: 'Lesgeven is wel leuk alleen moesten er geen leerlingen zijn'. Dat was natuurlijk een grapje maar toch heb ik soms het gevoel dat er een aantal docenten zijn die dat echt menen. Je mag niets zeggen en als je het toch doet dan luisteren ze niet. Ze moeten het dan ook niet raar vinden dat er veel leerlingen zijn die geen zin hebben om allerlei buitenschoolse activiteiten te organiseren.'

NOOIT GELIJK

Je krijgt ook nooit gelijk als je ruzie met een leraar hebt. Protesteren in de klas of bij de directie is vaak moeilijk omdat je klasgenoten je dan niet helpen. Als je er vantevoren over praat is iedereen het met je eens dat je moet protesteren maar als je erover begint dan sta je alleen. Ik vind dat erg vervelend.'
Patricia: 'De meeste docenten luisteren niet naar je. Veel leerlingen hebben de moed dan ook opgegeven en zitten alleen maar op school om hun diploma te halen. Hoe de zaken op een school reilen en zeilen dat vinden ze niet belangrijk. Ze kijken uit naar het week-end en de vakanties zodat ze dan niet naar school hoeven en kunnen doen waar ze zelf zin in hebben. Ze proberen er het beste van te maken.'

In de gesprekken (hier samengebracht tot een gesprek) die ik met leerlingen van de

Inspraak is het magisch woord van de laatste jaren en ook studenten van de middelbare school uiten hun mening (en soms massaal) als zij dat nodig vinden (archieffoto Amigoe)

verschillende middelbare scholen heb gehad kwam vaak een kritische maar wel realistische kijk op het onderwijssysteem naar voren. Ze begrepen heel goed dat ze vakinhoudelijk niets over het onderwijs konden zeggen. Daarnaast vonden ze dat ze op organisatorisch gebied wel iets in te brengen moesten hebben. Voor veel leerlingen was de sfeer die er op een bepaalde school was veel belangrijker dan andere zaken. Als er een goede sfeer heerste dan waren kleine foutjes en oneerlijkheden van ondergeschikt belang.

Op het gebied van de vrijheid die ze hadden waren de meningen nogal verdeeld. Een groep vond dat de leerlingen meer vrijheid moesten krijgen omdat ze per slot van rekening binnen afzienbare tijd naar Nederland of Amerika zouden gaan en daar helemaal vrij zouden zijn. Deze leerlingen vonden zichzelf oud en wijs genoeg om de verantwoordelijkheid te dragen om naar de lessen te gaan en het huiswerk te maken. De andere groep zag in meer vrijheid een groot gevaar. Ze zeiden dat veel leerlingen die vrijheid niet aan zouden kunnen en het dan verkeerd met hen zou aflopen.

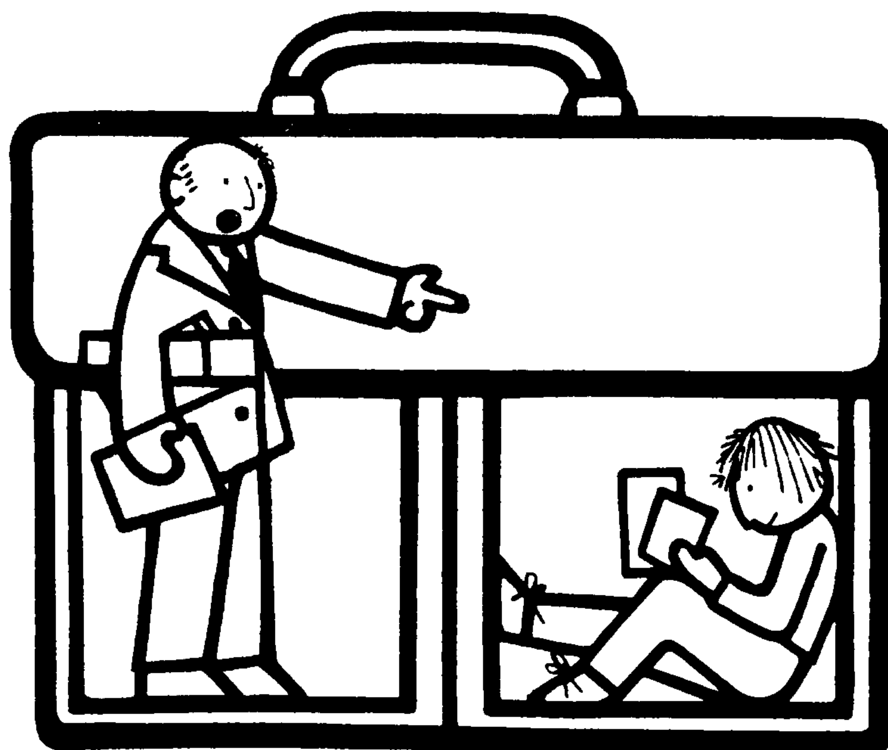
Wel vonden ze dat er steeds meer vrijheid naar gelang je ouder werd moest komen. De meeste leerlingen wilden niet met hun eigen naam in de krant komen en we hebben er dan ook voor gekozen om met gefingeerde namen te werken. Op zich is dit al een teken. Toen ik hen ernaar vroeg waarom ze dat niet wilden, kreeg ik te horen dat ze bang waren dat er dingen in de krant zouden komen waarvan ze wel vonden dat die waar waren maar die docenten of ouders (en medeleerlingen) niet leuk zouden vinden zodat ze erop aangesproken zouden worden. Ze waren bang er achteraf de gevolgen (negatief) van te moeten ondervinden.

CONCLUSIES

Zijn er conclusies uit de gesprekken te trekken: Ja en nee. Nee, in die zin dat ik de mening van een kleine groep heb gekregen, een te kleine groep om statistisch als representatief te kunnen gelden.
Ja, in die zin dat, ondanks het feit dat het maar een kleine groep is, het duidelijk mag zijn dat leerlingen eigen vragen en opmerkingen over het onderwijs hebben. Als je je realiseert dat het onderwijs in eerste instantie voor de leerlingen is opgezet dan mogen wij, volwassenen onze oren en ogen niet sluiten voor hetgeen de leerlingen te zeggen hebben. Op dit moment zijn de leerlingen echter nog veel te vaak een vergeten groep.

R. POI...

leraren en leerlingen

ik vind het niet erg om leerling te zijn

als leerling zit ik hier omdat het moet

als leerling voel ik me soms erg machteloos

over het kontakt met de leraren ben ik heel negatief

Frank Mathilda ziet het helemaal zitten:

Curaçao is geschikt voor ontwikkelen sporttoerisme

FRANK MATHILDA: overtuigd dat sporttoerisme op Curacao succes zal worden...

WILLEMSTAD.- ' In het kader van de overheidsplannen om daadwerkelijk grotere aandacht te besteden aan het toerisme op Curacao als economische pijler, moeten wij trachten om een vorm van toerisme te stimuleren waarmee wij kunnen concurreren met de andere eilanden in het Caribisch gebied. Gezien de belangrijke plaats die de sport tegenwoordig in de maatschappij inneemt, hetgeen wordt bevorderd door de grotere hoeveelheid vrije tijd waarover men beschikt en de hogere levensstandaard, is het niet verwonderlijk dat ook de sportuitwisseling zich als een vorm van toerisme presenteert'. Zo luidt de aanhef van een rapport waarmee het bestuur van de Curacaose Tafeltennis Bond eind vorig jaar de eilandelijke overheid benaderde voor financiering van een deel van de kosten van het 31ste Caribische Tafeltenniskampioenschap. Het inmiddels in juli van dit jaar gehouden toernooi, werd, zeker in organisatorische zin, een doorslaand succes. 'Een grote, onvergetelijke Caribische 'gathering', zoals het CTTB-bestuur in zijn rapport beloofde.

Over dit rapport, dat de titel meekreeg 'Curacao, trekpleister voor het sporttoerisme' en zijn ideeën hieromtrent, had de Amigoe een gesprek met CTTB-voorzitter Frank Mathilda, die ruim twintig jaar in de sport zit en momenteel de functie van administrateur vervult van de Curacaose Sport Federatie (CSF). De heer Mathilda verbindt aan het in juli geregistreerde succes veel grotere en gunstige gevolgen voor Curacao dan men zo op het eerste gezicht zou verwachten. Voor hem was het geen incidenteel 'microsucces' van één sportbond, maar een nieuwe bevestiging van Curacao's uitstekende reputatie als gasteiland voor sport- en andere groepsevenementen. Een nieuwe, belangrijke stap in de richting van een veel ruimere doelstelling: de ontwikkeling van het sporttoerisme.

COMBINATIE

Frank Mathilda: 'Het woord zegt het al, een combinatie van sport en toerisme met als grondgedachte dat het voornamelijk gaat om een economische activiteit en als zodanig gepland, uitgevoerd en geëvalueerd moet worden. Naast de internationale sportwedstrijden tussen nationale selecties en topclubs, komt er de laatste jaren ook een voor ons bijzonder interessante ontwikkeling op gang van ontmoetingen tussen sporters die toch nooit de kans zullen krijgen om hun land op internationaal niveau te vertegenwoordigen. Omdat het meestal toch om fanatieke sportbeoefenaars gaat, die graag de kans willen waarnemen om naar een ander land te reizen om hun krachten te meten met anderen, hetzij in verenigingsverband, hetzij individueel, zijn zij bereid zelf hun reis- en verblijfkosten te betalen'. Voorbeelden hiervan zijn de internationale ontmoetingen tussen softballclubs die niet in de hoogste regionen meedraaien, maar hun sport meer als tijdverdrijf beoefenen en van b.v. lange afstandslopers die uit Aruba en St.Maarten en zelfs uit Nederland naar Curacao reizen op eigen kosten, om deel te nemen aan lokaal georganiseerde wedstrijden.

VOORSPRONG

Frank Mathilda is er rotsvast van overtuigd dat hier mogelijkheden liggen en dat Curacao wat dat betreft een grote voorsprong heeft op andere eilanden in de regio. 'Met de nodige agressiviteit aangepakt, kan dit in enkele jaren uitgroeien tot een belangrijk onderdeel van onze toeristenindustrie, speciaal in de 'off-season'. Ik praat hier over een werkelijk aanzienlijk potentieel dat wij kunnen aanboren. Voor mij bestaat de doelgroep uit sportliefhebbers boven de dertig jaar die de sport beoefenen voor fitheid en conditie en ook als recreatie. Deze groep van sporters groeit zienderogen. De 'Sport for life' filosofie huldigend, gaan steeds meer mensen, die de leeftijd reeds zijn gepasseerd om nog actief aan de prestatiegerichte wedstrijdsport mee te doen, zich aan de sport wijden om in conditie te blijven. Vooral met het oog op de stress-veroorzakende omstandigheden waaronder men heden ten dage moet werken'.

ZELF BETALEN

'Een interessante groep bovendien uit toeristisch oogpunt bezien. De sporters in deze leeftijds-groep hebben allemaal een baan en zijn financieel draagkrachtig genoeg om zelf hun reis- en verblijfkosten te bekostigen. Het zijn trouwens ook vaak bedrijfsteams die door hun werkgever gesubsidieerd worden. Wat wij moeten doen is dit sportieve uitstapje voor hen, hun fans en hun familieleden nog aantrekkelijker maken door complete, voordelige groepspackages voor reis-, verblijf en sight-seeing aan te bieden. Een voorbeeld van een dergelijke activiteit op grote schaal zijn de World Masters Games die recentelijk in Denemarken werden gehouden. Niet minder dan 20 duizend veteranen uit heel de wereld namen deel aan 38 verschillende takken van sport verspreid over drie steden'.

GEMISTE KANS

'Dichter bij huis: in mei 1987 was alles geregeld voor een massaal bezoek van de leden van de Joodse vereniging Centro Social Deportivo Hebraico van Venezuela, die haar leden de kans wilde bieden om zich op Curacao met lokale clubs in niet minder dan tien takken van sport te meten. Dit ter voorbereiding op de zesde Juegos Macabeos Panamericanos welke in juli van dat jaar in Caracas werden gehouden. Een financieel sterke groep die voor een verblijf van vier schappen.

dagen naar Curacao zou zijn gekomen, ware het niet dat op het laatste moment de trip afgelast moest worden als gevolg van het overlijden van één van de topleden van de organisatie'.

HUMAN TOUCH

Het zijn zeker niet alleen de technisch/organisatorische aspecten die voor de gasten gewicht in de schaal leggen bij het beoordelen van Curacao als gastland. 'De verzorging van de details rond een sportevenement, daar zijn wij ook zeer sterk in. Wat de mensen, blijkens hun reacties vooral bijblijft is de uitstekende behandeling die zij hier krijgen qua accomodatie, voedsel en 'human touch' die wij aan het geheel weten te geven door middel van persoonlijk contact en sociale activiteiten. Ik kan uit ervaring praten. Ik zit al 22 jaar in de sport en heb talrijke landen bezocht, inclusief Japan, China, Nigeria enz. Zonder dat daar ook maar een greintje chauvinisme bij komt kijken, kan ik stellen dat de manier waarop wij onze sportgasten hier behandelen werkelijk uniek is.'

'Andere factoren die wij meehebben zijn de uitstekende wijdverspreide contacten die wij door de jaren heen hebben opgebouwd. Dat, en onze goede naam als organisator en gasteiland, geeft ons een sterke uitgangspositie. Ik ben dan ook in het geheel niet bang voor concurrentie van andere eilanden. Ook wat betreft sportfaciliteiten zijn wij trouwens beter uitgerust dan vele andere eilanden in de regio. Weliswaar een randaspect, maar beslist niet te verwaarlozen is de mogelijkheid om op Curacao 'duty-free' inkopen te doen. Hiervan hebben met name de leden van de delegaties van Trinidad en Jamaica uitgebreid gebruik gemaakt tijdens het tafeltennistoernooi'.

Zoals eerder gezegd, was het toernooi voor de heer Mathilda veel meer dan alleen een simpel sportevenement. Voor hem persoonlijk was het een test-case waarmee hij voor zichzelf en voor anderen wilde aantonen dat er een reeële kans voor het grijpen ligt voor Curacao en anderzijds opnieuw te onderstrepen dat wij de capaciteiten bezitten om er een succes van te maken. 'Kijk, qua tafeltennisniveau tellen wij gewoon niet mee. De gouden medaille die wij deze keer hebben veroverd in de jeugd-categorie, is pas de eerste. De steun van een sterke selectie hebben wij dus niet. Ons visitekaartje is onze organisatorische capaciteit en ervaring die wij op dit gebied hebben opgedaan. Alleen omdat wij ons op dit gebied hebben onderscheiden, hebben wij vorderingen kunnen maken in de hierarchie van internationale sportorganen. Het toernooi was voor ons een 'test-case', maar voor onze buitenlandse gasten een 'show-case' waarin wij onze organisatorische talenten hebben geëtaleerd. Wij hadden ter gelegenheid van het toernooi o.a. te gast de penningmeester van de internationale tafeltennis federatie, de vice-president voor Latijns-Amerika van de ITTF en verder de 'council-members' van de Verenigde Staten, Zuid- en Midden-Amerika. Het feit dat zij het toernooi betiteld hebben als het beste ooit gehouden toernooi, spreekt voor zichzelf'.

HOE VERDER ?

Hoe stelt Frank Mathilda zich in grote lijnen een verdere ontwikkeling voor ? 'Dat zal planmatig moeten gebeuren, niet ad hoc zoals het nu vaak het geval is. Wellicht dat er een organisatie moet komen die gaat rapporteren aan, of nauw gaat samenwerken met de Curacao Tourism Development Board. Wij moeten vooral gaan mikken op het 'lage seizoen'. Enerzijds liggen dan de prijzen van de hotels een stukje lager zodat wij aantrekkelijke packages kunnen aanbieden; anderzijds is dit een bijdrage tot de oplossing van het probleem van een lage hotelbezetting gedurende die maanden'.

Een nauwkeurige selectie van de in het kader van het sporttoerisme te financieren activiteiten zal volgens Frank Mathilda nodig zijn. 'Ik denk vooral aan het promoveren van groepssporten, in ieder geval populaire takken van sport die grote groepen mensen aantrekken. Geld steken in een windsurf-evenement tot een bedrag van drie ton met een duur van drie dagen en een deelnemersaantal onder de vijftig personen, 20vindt ik bijvoorbeeld geen verstandige investering. Vergelijk daarmee het verblijf van 300 gasten gedurende twee weken voor het tafeltennistoernooi. Het ideaal zou uiteraard zijn dat wij op den duur zouden kunnen komen tot

Organisatievermogen belangrijke grondstof

Caribbean Masters Games in navolging van eerdervermelde wereldspelen voor veteranen.' Of dit ooit haalbaar zou kunnen worden? 'Waarom niet? Wij moeten in ieder geval beginnen met een ontwikkeling in die richting. Nogmaals, ik beschouw de mogelijkheden op dit terrein als zeer reëel en ik zou mijn baan als administrateur van de CSF opgeven om mij daaraan te kunnen wijden'.

Goede ervaring bij tafeltennistoernooi

Volgens de heer Mathilda zijn er verschillende factoren die bevorderlijk zijn voor een succesvolle ontwikkeling van het sporttoerisme op Curacao. 'In de eerste plaats onze centrale ligging en goede luchtverbindingen, waardoor Curacao door sporters uit een groot aantal landen gemakkelijk en tegen redelijke tarieven bereikbaar is. Dat de afstand wel degelijk een rol speelt, bleek recentelijk weer uit een recorddeelname van 23 landen aan het Caribische tafeltennistoernooi, het grootste dat ooit in Caribisch en zelfs in Panamerikaans verband werd gehouden. Ook het Middenamerikaanse en Caribische Damessoftballkampioenschap haalde vorig jaar een record aantal deelnemende landen'.

Dit heeft uiteraard ook te maken met de uitstekende reputatie die Curacao door de jaren heen heeft opgebouwd als organisator van grote sportevenementen. Sprekend is wel de manier warop Curacao in 1988 op het regionale tafeltenniscongres in Guyana genomineerd werd als gasteiland voor het kampioenschap van 1989. Het voorstel kwam van de Cubaanse afgevaardigde op grond van de positieve commentaren die hij had gehoord van zijn softball-collega's die kort tevoren waren teruggekeerd van het op Curacao gehouden softball-kampioenschap. Wij hebben trouwens niet voor de softballbond ondergedaan. Ons toernooi werd betiteld als het beste ooit georganiseerde tafeltennistoernooi in de regio.

Sport for Life

This philosophy is meant to penetrate the World Masters Games. Sport should always be a natural part of our life bringing us happiness and good health. Sport keeps the body in good shape and is an important entertaining and relaxing element in our everyday life.
During the World Masters Games there will be sufficient time to establish and develop personal relations. Being together before and after the event will be given just as high a priority as the competitions.

Energie uit water door kernfusie ...

Mysterie van de fles houdt wetenschappers bezig

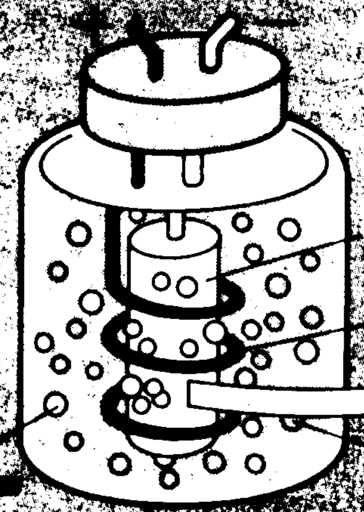

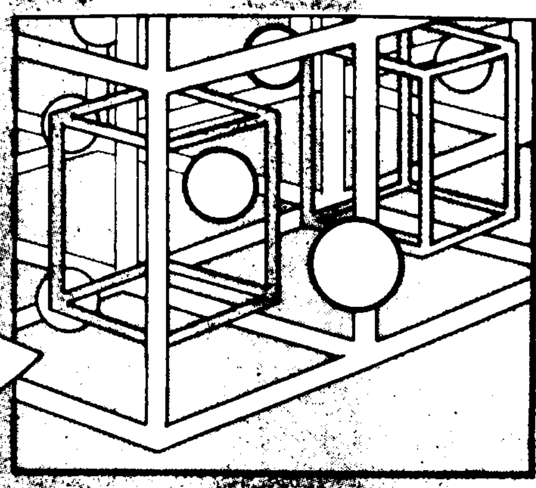
Martin Fleischman (rechts) en Stanley Pons tijdens een persconferentie.

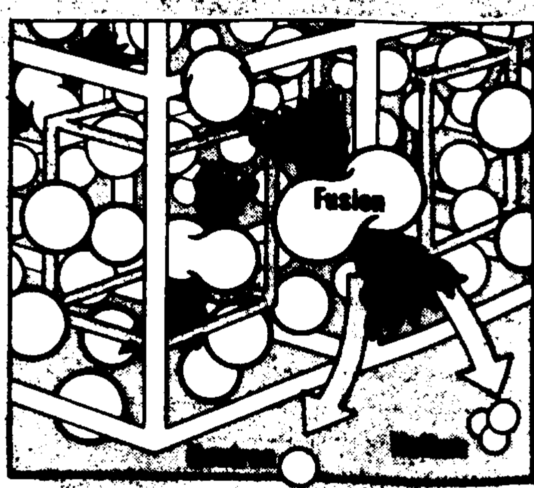
(door Henry W. Menckeberg)

Het Paasweekend van 1989 werd gedenkwaardig voor alle wetenschappers, belangstellenden en andere nieuwsgierigen. De oplossing van het wereld energie probleem werd bekendgemaakt, niets minder dan dat - of toch niet? Twee wetenschappers in Utah in de Verenigde Staten, de 62-jarige Engelsman Martin Fleischmann en de 46-jarige Amerikaan B. Stanley Pons, maakten dat nieuws wereldkundig. Zij zouden in de kelder van de laboratoria van de Universiteit van Utah in Salt Lake City het experiment van de eeuw hebben uitgevoerd: door middel van kernfusie energie uit water halen. Wat de bekendmaking een pijnlijk hoekje geeft voor een bepaalde groep wetenschappers wordt er steeds bij verteld: beide heren zijn geen kernfysici, mensen van wie een dergelijke bekendmakingin eerste instantie verwacht zou worden. Zij zijn elektro-chemici.

Creating Fusion in a Bottle

Elektro-chemici zijn wetenschappers die zich bezig houden met de problemen, die zich voordoen bij elektrolyse. Elektrolyse is het onleden van stoffen door middel van elektrische stroom. Zo kan door elektrolyse bijvoorbeeld aluminium worden gemaakt uit aluminiumoxide, een wit poeder, dat uit bauxieterts wordt gewonnen.

ELEKTROLYSE

Elektrolyse is helemaal niet zo'n geheimzinnig proces. Het gebeurt dagelijks op tientallen plaatsen in onze directe omgeving: onder de kap van automotoren, in de accubatterij. Hoe gaat dat in z'n werk? In principe als volgt. Er worden twee materialen, elektroden genoemd, in een elektrisch geleidende vloeistof gestopt. Dat kan van alles zijn, als het maar niet zuiver water is, want zuiver water geleidt geen elektrische stroom. Vervolgens stuurt men via de elektroden een elektrische stroom door de oplossing. Als er wat vrij komt bij de elektroden, bijvoorbeeld gas in bellen, dan is het elektrolyseproces begonnen. Wat er vrij komt bij de elektroden hangt af van de oplossing, waar de elektroden zich in bevinden. Elektrolyse van water (H20) bijvoorbeeld, levert waterstofgas (H2) op en zuurstof (O2). Het omgekeerde proces kan zich ook voordoen. Tussen twee elektroden in een zurige oplossing kan een elektrische stroom lopen. Bijvoorbeeld tussen twee plakjes metaal in een lamunchi! Een dergelijk proces, waarbij een elektrische stroom gaat lopen, speelt zich af in de accubatterij onder onze motorkap, wanneer wij, meestal met succes, onze auto proberen te starten.

PALLADIUM

Het experiment, dat Martin Fleischmann en Stanley Pons uitvoerden, had ook veel weg van een elektrolyse. Zo simpel, vandaar dat het nieuws insloeg als een bom. Zij stopten één elektrode van palladium en één elektrode van platina in een kolf met wat aangezout zwaar water. Zoveel was bekend. Ook was bekend dat er meer energie uit de kolf kwam dan er in ging, drie tot acht maal zoveel. De oorzaak van dat verschijnsel? Kernfusie!, volgens de twee onderzoekers. Dat was het wachtwoord. Overal op de wereld ontstond er een ren op de leveranciers van palladium, dat in tegenstelling tot het zware water zeer moeizaam verkrijgbaar is. Palladium is een wit en zacht, enigszins op platina gelijkend materiaal. Het raakte natuurlijk onmiddellijk uitverkocht. En naar te verwachten was: op de beurs vond een forse stijging plaats van de 'futures' in het metaal. De prijs op de wereldmarkt steeg van U$145,= per troy ounce naar U$185,= maar viel vlak daarop terug naar U$160,=. Overigens, naar het zich laat aanzien zou er nooit genoeg van het materiaal op de wereld zijn, om het systeem van Fleischmann en Pons op industriële schaal uit te voeren. Palladium wordt voornamelijk gevonden in Zuid Afrika en in de Sovjet Unie. Deze landen hebben de grootste produktie en hebben dus de markt in handen. Veder wordt het materiaal gebruikt in de katalysatoren, waarmee auto's in Europa en de V.S. moeten zijn uitgerust, om luchtvervuiling tegen te gaan.

ZWAAR WATER

Energie uit water, zwaar water welliswaar. En notabene door kernfusie! Het blijft ongelooflijk. Wat is zwaar water eigenlijk? Water bestaat chemisch uit drie atomen: twee waterstofatomen, die worden aangeduid met de letter H en één zuurstofatoom, die wordt aangeduid met de letter O. Dus: H2O. Het waterstofatoom van zwaar water verschilt van dat van gewoon water. Het is een zogenaamd isotoop, zeg maar een afwijkend atoom en wordt deuterium genoemd. Een atoom kunnen we ons ruwweg voorstellen als een kern waaromheen wat satelieten als manen cirkelen. Dit zijn de elektronen. Materialen verschillen in de grotte en zwaarte van hun kern en in het aantal elektronen, dat de kern omcirkelt. Deuterium heeft een zwaardere kern dan gewone waterstof. In een deuterium kern zitten één proton en één neutron, terwijl normaal maar één proton in een waterstofkern zit. Er is nog een isotoop van waterstof, tritium genaamd. Dit heeft in de kern één proton en twee neutronen. Maar tritium is radio-aktief, het straalt wat van zichzelf weg en wordt na een poosje weer gewoon waterstof. Dat gebeurt met een halfwaarde tijd van 12,5 jaar. En dat betekent: hebben we op dit moment 100 eenheden tritium, dan zullen we daar na 12,5 jaar de helft, 50 eenheden van over hebben. De halfwaarde tijd is de tijd, waarin het oorspronkelijke materiaal met de helft afneemt. In dit geval verandert tritium in deuterium. De oorzaak hiervan is één van de vier of vijf elementaire natuurkrachten, de 'zwakke nucleaire kracht'. Deuterium valt niet uit elkaar. Het is stabiel, en het is niet radioaktief als tritium. Men kan het zelfs kopen in een flesje van 100 ml of zo. Eén op de 6000 moleculen water bevat deuterium. In een glas met 0,27 liter gewoon kraanwater, een hoeveelheid die precies in een bierflesje past, bevindt zich dus ook zwaar water, behalve het roest van de ijzeren pijpen: meer dan 10 tot de macht 20, atomen. Dat zijn 100 x 1 miljoen x 1 miljoen x 1 miljoen (3 keer!) atomen. Zo. Maar eigenlijk is dat bar weinig: 1/6000 deel van een flesje bier is echt niet veel.

KERNFUSIE

Wanneer de kernen van deuterium-atomen samengeperst zouden kunnen worden, in een magnetisch veld of door een botsing of iets dergelijks, dan ontstaat een andere stof: helium. Dat is een van de edelgassen. In vroeger tijden, en eigenlijk nu nog steeds zo nu en dan, werden daarmee luchtvaartballonnen gevuld. In nóg vroeger tijden gebeurde dat met waterstofgas, het gas dat bij elektrolyse van (gewoon) water vrijkomt. Dit is echter een zeer gevaarlijke grap. Waterstof is namelijk bijzonder ontplofbaar. Om het tot ontbranden te brengen is zelfs het miniemste vonkje voldoende. Het reageert dan zeer fel, met een enorme knal en grote hitte, met zuurstof en vormt daarbij ... water, H20, in de vorm van oververhitte stoom. Niet alleen de luchtvaartballon de Hindenburg vloog in een waterstof brand, ook de Amerikaanse space shuttle 'Challenger'ging in 1986 ging ten onder in een enorme waterstof vuurzee. Edelgassen zoals helium, kennen dit euvel niet. Helium kan gemaakt worden door samensmelten van deuteriumkernen. Maar daar gaat het natuurlijk niet om, want helium kan veel goedkoper gewoon uit de lucht gehaald worden. Belangrijker is, dat bij zo'n samensmeltingsproces energie, warmte, vrijkomt. Het proces heet kernfusie. Onder andere hieraan hebben wij ons bestaan op aarde te danken. Het is vrijwel zeker (niemand kan erbij om het waar te nemen) dat dit proces voortdurend plaatsvindt op onze zon. De zonnestralen zijn het resultaat van een reeds miljarden jaren durende kernfusie. Onze zon is een enorme kernfusie reaktor, die overigens in een aardig tempo opbrandt. Over een miljard jaar of wat is het afgelopen.

ZON IN DE FLES

Al sinds vele jaren probeert men kernfusie te laten plaatsvinden op aarde. Op gecontroleerde wijze uiteraard, want we hebben niet zoveel aan dergelijke, op hol geslagen processen. De theorie is, dat voor kernfusie de onvoorstelbaar hoge druk van een miljoen keer een miljoen (1 met twaalf nullen!) keer de luchtdruk op de aarde nodig is. Verder zou bij kernfusie een temperatuur moeten heersen, van zo'n 100 miljoen graden Celcius, dat is pakweg zes keer de temperatuur van de kern van onze zon. De hoeveelheid energie die voor dit alles nodig is, lijkt niet terug te winnen. Zo is uit de 'Tokamak' reactor van de Universiteit van Princeton tot nu toe nauwelijks de helft aan energie gekomen dan er in geperst is. 'Tokamak' is een Russisch woord, dat slaat op de vorm van de reaktor. Enorme ringvormige magneten, worden opgesteld in een cirkel zodat zij aaneengesloten een soort gigantische autobinnenband vormen (een 'doughnut'). Daarin wordt een plasma van kernen magnetisch samengeperst. Een plasma is zeg maar een gas, niet van hele atomen, maar van delen daarvan zoals kernen en elektronen. Bij zo'n proces is natuurlijk bijna belachelijk veel energie nodig. Maar de reaktor met een prijskaartje van 445 miljoen dollar, die daar voor 1997 op stapel staat, zou genoeg energie moeten produceren om zichzelf aan de gang te houden. Toch is men er dan nog niet. Want dan is nog niet bewezen, dat het econmisch zin heeft om op deze manier energie op te wekken. Daarom staat voor het jaar 2003 een reaktor op stapel, waarmee praktische ervaring kan worden opgedaan. Het prijskaartje van die reaktor is nog niet bekend. Een derde reaktor, geboren uit een Amerikaans, Japans, Europees en Russisch samenwerkingsverband moet de laatste stap zijn naar commerciële toepassing van deze brutekracht-kernfusie. Men denkt niet eerder dan het jaar 2030 geheel gereed te zijn. Dit allemaal nu, zou volgens Fleischmann en Pons overbodig zijn.

Wat gebeurde nu eigenlijk in hierbij een katalyserende rol spelen. Muonen zijn elementaire deeltjes, die 207 keer zwaarder zijn dan het meest bekende elementaire deeltje, het elektron. De muonen nemen de plaats van de elektronen om de kern in, waardoor de omvang van het atoom in feite afneemt. Hierdoor kunnen de deuterium atomen zo dicht bij elkaar komen, dat zij samensmelten. De spaarzame ruimte in het kristal-rooster kan daarbij behulpzaam zijn. Inderdaad heeft Jones met een soortgelijke opstelling als van Fleischmann en Pons resultaten waargenomen, die in die richting wijzen. Het enige is, dat Jones geen hitte heeft waargenomen, wel warmte. Met andere woorden, zegt het blad Newsweek, het ziet er naar uit dat in het beste geval met Pons en Fleischmann's uitvinding verwarmers kunnen worden gemaakt voor skischoenen.

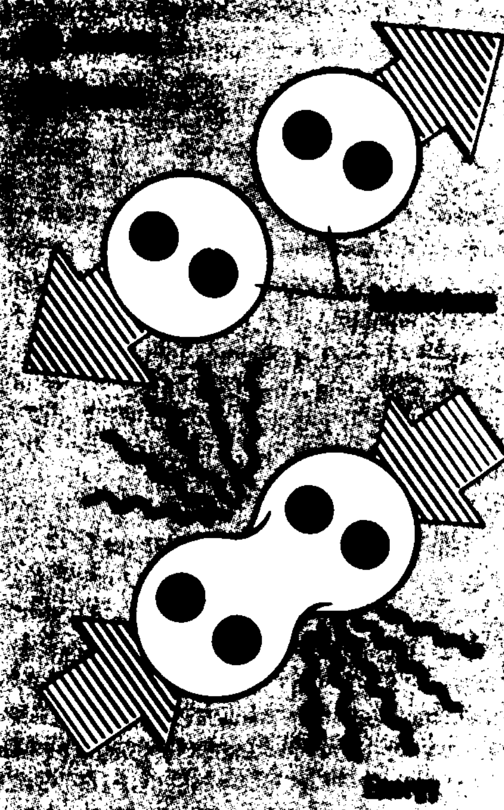
Een ander probleem vormt de produktie van neutronen. Volgens de gangbare modellen voor kernfusie, zouden zowel Pons als Fleischmann, volkomen doorzeeft door neutronen, hun experimenten onmogelijk hebben kunnen overleven. Bij het samensmelten van de deuterium atomen ontstaat helium en komen neutronen vrij. (Met neutronen is ooit een heel cynisch oorlogswapen bedacht, de neutronenbom). Het vrijkomen van neutronen is het signaal dat er kernfusie plaatsvindt. Een probleem daarbij is, dat het niet eenvoudig is om te meten om hoeveel neutronen het gaat. Zijn het meer dan sowieso al uit de ruimte het aardoppervlak bereiken of niet? Neutronentellers zijn zeer gevoelige apparaten, die ook reageren op warmte en waterdamp. Deze beide stoffen worden bij het beschreven experiment geproduceerd.

de fles in Utah? Meer precies: wat gebeurde er in het palladium? De algemene gedachte is, dat het deuterium in het kristalrooster kruipt, dat is gevormd door de palladiumatomen. In de loop van dagen tot weken (het duurt erg lang voor het proces op gang komt) worden dat er zoveel, dat de ruimte in dat kristalrooster erg krap wordt. Daardoor zouden de deuteriumatomen tot samensmelten gedwongen worden. Volgens een theorie van Steven E. Jones van de Brigham Young University ook in Utah, zouden muonen

Waarmee we bij een tweede foutenbron zijn aangeland. Er komt volgens Pons en Fleischmann drie tot acht keer zoveel energie vrij als nodig is om het proces op te starten. Dit is veel meer, dan vrij zou komen als er sprake was van een gewone chemische reaktie. Dat sprake is van een gewone chemische reaktie schijnt door een proef aan de Stanford universiteit uitgesloten te zijn. Maar bij het meten van de geproduceerde warmte, kan er veel fout gaan. Caloriemetrie zoals dat heet is een heel preciese aangelegenheid.

Het middelbare school
tige projekt van Pon
Fleischmann werd na de
ste verassing met groot
loof bejegend. Het enig
men niet zei, was dat
hele tent probeerde
flessen ... . Dat kwam
hun grote reputatie op
eigen elektro-che
gebied. De magere be
vingen van hun exper
werden overal ter were
grote gretigheid gespel
rapporten wekten ook
irritatie. Want dit is
niet de manier waarop w
schappers communic
Een dergelijke belan
ontdekking, zou zonde
geuren en kleuren (die
wel kwamen) maar me
wetenschappelijke de
(die er niet waren) a
wetenschappelijke w
moeten worden
gedeeld. Dat deden Po
Fleischmann dus niet
gendeel; hun artikel,
het gezaghebbende
'Nature', werd door
redaktie geweigerd, w
gebrek aan details'
kwamen er 5 patent
vragen uit de experim
rollen en rolden maar
200 of zo blanko check
Fortune 500 bedrijven
binnen in Utah; als
maar de technologie aan
zou willen meedelen. Er
ereen probeerde al dan
systematisch gissend het e
riment na te doen. Aan
Texas A&M (Texas Agri
tural and Mechanical Univ
sity) produceerden ze met
tienen een gesmolten r
geerbuisje. De Universit
van Sao Paulo (Brazilie
berichtte over neutron
maar niet over caloriem
tingen. In Engeland (H
well) hebben ze er meer d
een middelbare school opstel-
ling tegenaan gegooid: omge
kend ruim 1,5 miljoen Ant
liaanse gulden en een d
maanden continu werke
team, dat op een gegev-
ogenblik zelfs 30 cellen teg
lijk observeerde. Het resul
taat was nihil.

Ondanks opstellingen, die effekten, 10 keer zwakker als in de Utah experimenten hadden moeten waarnemen. Dat projekt is recent stopgezet. In Nieuwegein in het FOM instituut voor Plasma fysica gebeurde eerder tot tweemaal toe niets. Het toch maar geprobeerd, want, zegt dr. P. van Duin (van het TNO), 'je kunt het als research instituut niet maken dat het straks op een middelbare school in Coevorden wel lukt'.

Honderd jaar Rode Molen, O wat een jaar

Moulin Rouge probeert met zijn tijd mee te gaan

HEEL PARIJS stond op z'n kop toen honderd jaar geleden in een theater aan de voet van Montmartre een bijzonder "ondeugende show" werd opgevoerd. In het theater "Le Moulin rouge" zorgden frivool geklede dames, uitgedost met veren, glinsterende kettingen en gekleurde jarretelles, voor een opgewonden sfeer tijdens wervelende dansen waarbij de welgevormde benen veelvuldig omhoog gingen.

Gisteren, 6 oktober waren alle ogen gericht op het theater aan de boulevard Le Clichy waar tal van wereldsterren aanwezig waren bij het "Gala van de eeuw" ter viering van honderd jaar Moulin Rouge. Charles Aznavour, Lauren Bacall, Ray Charles, Tony Curtis, Ella Fitzgerald, Mireille Mathieu, Charles Trenet en Esther Williams behoorden tot de coryfeëen die- voor even -terugkeerden naar de plek waar ze triomfen vierden. Zelfs van presidentiële zijde bleek er belangstelling. Danielle Mitterrand, echtgenote van het huidige Franse staatshoofd, luisterde als eregaste het gala met haar aanwezigheid op.

IN ROOS

Het feest sluit naadloos aan op de vele hoogtepunten die de geschiedenis van "de Rode molen", waar in werkelijkheid nog nooit een graankorrel is vermalen, kenmerken. Het begon allemaal op 6 oktober 1889. De broers Joseph en Zidler Oler gebruiken hun laatste spaarcenten voor het opzetten van een dansgelegenheid, Le Moulin Rouge. Met de introductie van de Franse Can Can, een afgeleide van de in die dagen populaire Quadrille, schieten ze midden in de roos.

In een concurrerend theater, het Elysee-Montmartre, zijn al goede ervaringen opgedaan met de Can Can, maar deze "pikante dans" wordt pas werkelijk populair in de entourage van Le Moulin rouge waar fraaie wandschilderingen en een overdonderend schouwspel van kleur en licht voor een aparte sfeer zorgen.

GEMAKKELIJK

Na een succesvolle openingsavond weet het publiek het nieuwe theater makkelijk te vinden. De in Parijs aan de gang zijnde wereldtentoonstelling lokt bovendien veel buitenlandse nieuwsgierigen die een bezoek aan "de zondige muziektempel" niet willen missen.

Veel aristocraten komen op de show af. Ook de zedenpolitie neemt regelmatig een kijkje, maar tot een krachtdadig ingrijpen komt het niet. Tot de vaste clientele behoort de schrijver Henri de Toulouse-Lautrec, die zeker vier keer per week "een absint" komt nuttigen. De optredende danseressen verschaffen hem bovendien moeiteloos de nodige inspiratie voor een reeks schilderingen. Zijn affiches zijn tot op de huidige dag bekend en populair.

HOED PRINS

Het favoriete model van Toulouse-Lautrec is Louise Weber, een goed gevormde voormalige lingerie-verkoopster, die met haar vrolijkheid en levenslust iedereen voor zich inneemt. Haar grote zwakte is de drank. Talloze liters alcohol werkt ze naar binnen. Het levert haar de bijnaam "de Gulzige" op.

Zolang de drankzucht haar dansprestaties niet aantast is er niets aan de hand, maar als ze op een avond in een ongeremde bui de hoed van de aanwezige Britse kroonprins door de zaal laat zeilen, is het afgelopen met Louise Weber. Ze krijgt ontslag, probeert tevergeefs een eigen danstent van de grond te tillen, en eindigt tenslotte als snoepjesverkoopster bij de ingang van Le Moulin rouge.

Langzamerhand verliest de Rode molen zijn glans. Reden in 1903 voor de nieuwe eigenaar P.L.Flers om het over een andere boeg te gooien. Hij schotelt het publiek een diner-dansant voor terwijl behalve de Can Can-danseressen ook operettes op het programma worden gezet. Het gaat weer een tijd beter, maar als er in 1915 brand uitbreekt gaat het fameuze theater voor bijna tien jaar dicht.

Een nieuwe glorietijd breekt aan rond 1925 met de opkomst van de zangeres Mistinguett die schittert in revues als "New York Montmartre", "Paris est une blonde" en "Ca c'est Paris". Zij wordt bijgestaan door de Dolly Sisters, door Maurice "Strohoed" Chevalier en door een jonge acteur, luisterend naar de naam Jean Gabin, die korte sketches opvoert.

BIOSCOOP

De successen van Mistinguett kunnen niet verhinderen dat Le Moulin rouge in 1930 wordt omgebouwd tot een bioscoop. De "stomme film" heeft z'n intrede gedaan en de honger naar dit nieuwe fenomeen is bijna niet te stillen.

In 1951 keert de revue terug binnen de muren van de Moulin rouge. De Franse president Vincent Auriol verschaft het theater in 1953 nieuw prestige door een liefdadigheidsbal juist daar plaats te laten vinden.

In de daaropvolgende jaren treden tal van internationale sterren, onder anderen Frank Sinatra, Sammy Davis Jr eEn Dean Martin, in de vermaarde nachtclub op. Maar ook onder de bezoekers bevinden zich regelmatig internationale "kopstukken" die zich niet te hoog achten voor een bezoek aan de revue. Zo baart de Britse vorstin Elisabeth II in 1981 tijdens een bezoek aan Parijs enig opzien met haar pertinente eis de "Can Can-opvoering" te aanschouwen.

Sinds 1962 zwaait Jacques Clerico de scepter in de Moulin rouge. Ook onder zijn bewind blijven de langbenige danseressen (eisen: tussen de zestien en 25 jaar, minstens 1,70 meter lang, vrijgezel en bereid de ontblote borsten te tonen) de spil waar het in de shows om draait. De laatste jaren zijn varietenummers met dieren aan het programma toegevoegd.

De jubileumshow "Formidabel" die gisteren in premiere ging heeft 30 miljoen gulden gekost. Terwijl de champagne rijkelijk vloeide gingen tientallen danseressen en enkele dansers pirouetten draaien, op handen lopen en vooral de benen hoog opgooien. Zangeres Debbie de Condreaux en de Doris girls moeten de toeschouwersaantallen de komende tijd naar nieuwe hoogten stuwen.

Of dat lukt is een kwestie van afwachten, maar Clerico is er van overtuigd dat "Formidabel" zal aantonen dat er nog altijd meer dan voldoende belangstelling bestaat voor de "ondeugende shows" van Le Moulin Rouge.

KIESKEURIG

Business information

DAT ORGANISATIES en bedrijven kunnen bestaan is mede te danken aan het feit dat zij in staat zijn gegevens en informatie van buitenaf te vertalen in relevant gedrag binnen de organisatie.

De meeste grote bedrijven hebben grote interne informatiebestanden, die meestal worden gevoed door computers. Daarnaast is men in de regel aangesloten op externe netwerken, waar men veel informatie uit kan putten.

Als afgestudeerde van de studierichting Business Informatie weet je precies wat je met de voorhanden zijnde informatie kunt doen. Om dat te kunnen heb je een grondige opleiding nodig waarbij de economische vakken tot de kernvakken behoren. Na een inwerkperiode binnen een bedrijf moet je in staat zijn informatie die binnen komt te selecteren en door te spelen naar de juiste afdelingen.

De opleiding duurt vier jaar en is als volgt verdeeld: Het eerste jaar vindt de propadeuse plaats. In dit jaar, dat een oriënterend en selecterend karakter heeft, vindt een inleiding plaats in diverse vakken.

In deze fase kun je nog van gedachten veranderen en kiezen voor een andere richting zoals Bibliotheekopleiding of HEAO-BE of HEAO-CE.

Het tweede studiejaar is een theoriejaar, aangevuld met projectonderwijs. Projectonderwijs vormt een belangrijk onderdeel van de studie. Het aardige en tegelijkertijd leerzame van deze vorm van onderwijs is dat projecten vaak worden uitgevoerd door studenten uit verschillende studierichtingen van de hogeschool. Zo is het b.v. mogelijk dat in één groep studenten uit de commercieel-economische, de commercieel-technische en de Business Informationstudierichting samenwerken.

Op deze manier leer je praten, meedenken en samenwerken met mensen met een verschillende achtergrond, iets wat je later regelmatig zult moeten doen. Het derde studiejaar is een stagejaar. Vaak worden stages in het buitenland doorgebracht. Het vierde en laatste studiejaar is het afstudeerjaar. Een belangrijk element hierbij is het afstudeerproject. Tijdens de werkzaamheden aan dit project zul je (meestal in opdracht van een bedrijf) een probleem onder handen krijgen. De bedoeling is dat je hieraan zelfstandig werkt.

In het laatste studiejaar kun je kiezen uit één van de volgende afstudeervarianten:

- communicatie; deze richt zich vooral op informatievraag en informatiestromen binnen het bedrijf of de organisatie.
- exploratie; waarbij de nadruk ligt op het opsporen, bewerken en actief ter beschikking stellen van informatie op maat.
- management; hierbij staat de bedrijfsmatige organisatie van informatievoorzieningen centraal.

Toelating tot deze opleiding kun je verkrijgen op basis van een HAVO-, VWO- of MBO-diploma. Sommige Hogescholen eisen wiskunde en economie/handel in het pakket.

Voor verdere inlichtingen kun je o.a. terecht bij: Rijkshogeschool ... lland, postbus 333, 7400 AH Deventer.

P. CASIMIRI

Al-Basrah

Vervolg van Pag. 2

ting van de uitgestrekte zandvlakte waar her en der nog brokken beton en stukken verwrongen staal liggen. Alleen het ziekenhuis dat de Iraniërs hier hebben gebouwd is nog intact, maar dat bevindt zich dan ook onder de grond. "De artsen en verplegers vluchtten hals over kop toen de Irakezen Faw in 36 uur heroverden", vertelt de gids met onverholen trots. "De 250 gewonden lieten ze aan hun lot over".

WEDEROPBOUW

Met de wederopbouw van de stad is in juni reeds een begin gemaakt. Met man en macht wordt er in de zinderende hitte in grote stofwolken gewerkt. 's nachts gaan de werkzaamheden, die voornamelijk door Sudanese en Egyptische arbeiders worden uitgevoerd, gewoon door. Brede asfaltwegen liggen er al, inclusief verkeersborden en verkeerslichten. Zelfs de telefooncellen zijn al geinstalleerd. Wachten is het nu alleen nog op de gebruikers. Volgens de gids komen de vroegere bewoners zeker terug, want "Irakezen hechten erg aan hun stad". "We beginnen nu met de bouw van de regeringsgebouwen, want zonder regeringsinstellingen begin je niets", aldus de ambtenaar. De scholen zullen naar verwachting in oktober al klaar zijn. Ook de op de zeebodem liggende oliepijpleidingen moeten weer geheel worden vernieuwd, die het olieplatform voor de kust in de Perzische Golf verbinden met de vaste wal.

KOSTEN

Dit jaar is voor de wederopbouw volgens de gids op 1,5 miljard dollar uitgetrokken, maar in totaal is zo'n 7 miljard nodig. Uiteindelijk kunnen de kosten voor de herstellingswerkzaamheden in heel Iraq oplopen tot maar liefst dertig miljard, zo menen waarnemers. Een zware last voor een land dat al te kampen heeft met een buitenlandse schuld van ongeveer 70 miljard dollar. Iraq heeft de oorlog tegen iran grotendeels op krediet gevoerd. Begin jaren 80 beschikte het land nog over buitenlandse reserves voor een bedrag van ongeveer 35 miljard dollar, maar die raakten spoedig uitgeput, zodat in het buitenland moest worden geleend. Om de wederopbouw te kunnen bekostigen moet Iraq opnieuw aankloppen bij de internationale banken. Baghdad meent dat het zijn schulden "in enkele maanden" met zijn olieinkomsten kan terugbetalen. Waarnemers denken echter dat het nog wel jaren zal duren eer iraq zijn schulden heeft afgelost. Zeker als Saudiarabië en Kuwayt niet zullen instemmen met de afschrijving van baghdads schulden, waarover momenteel wordt onderhandeld.

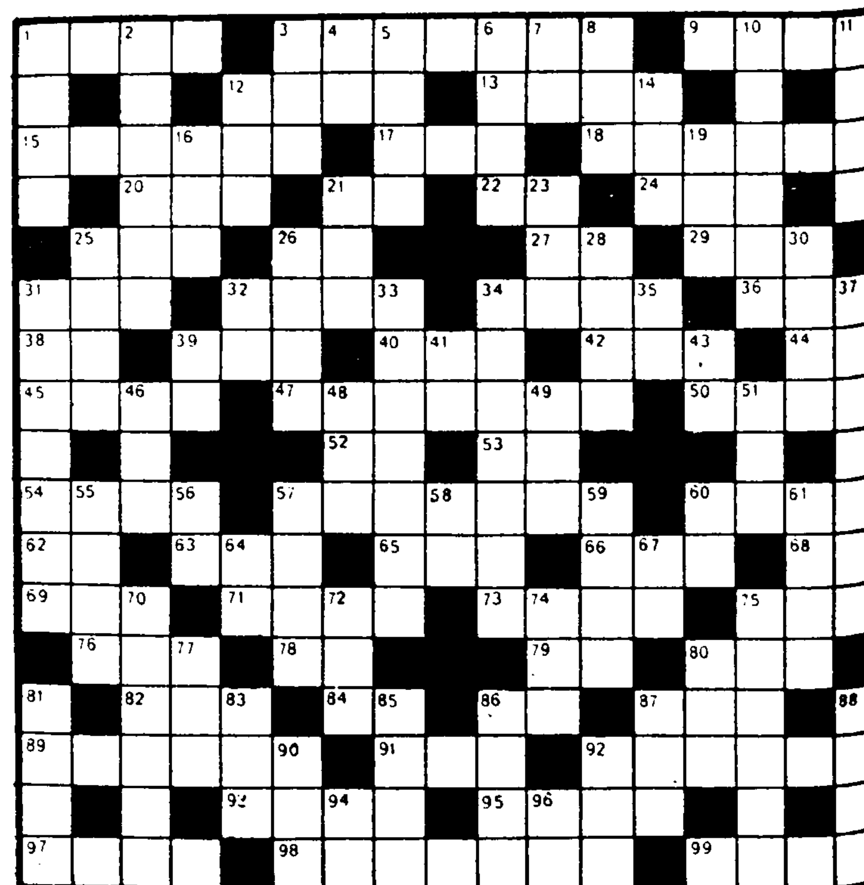
SPRINGPLANK

Volgens Iraq wilde Iran het schiereiland Faw gebruiken als springplank voor een aanval op het naburige kuwayt en andere Golfstaten. Baghdad werpt zichzelf dan ook op als beschermer van de Arabische wereld en noemt "de overwinning" op Iran de tweede "Qadissiyah". De benaming verwijst naar een historische overwinning van de Arabieren op een Perzisch leger in de zevende eeuw. In de overwinningsroes worden overal in de hoofdstad kostbare monumenten opgericht die vooral zijn bedoeld tot meerdere glorie van Saddam Husayn, de iraakse president. Hij was het immers die de Perzische horden wist tegen te houden, zo moet men geloven. Bijna dagelijks worden nieuwe standbeelden onthuld. In 1980 begon Saddam Husayn met de bouw van een 45 meter hoog monument voor de martelaren, dat bestaat uit twee azuurblauwe halve koepels. De kosten bedroegen volgens een gids 120 miljoen dollar, die vertelde dat de bevolking het goud leverde voor een inscriptie op de muur ter herinnering aan de gevallenen.

OUDE GLORIE

Maar ook worden kosten noch moeite gespaard om oude bouwwerken weer in oude glorie te herstellen. Zo wordt de oude stad Babylon van koning Nebucadnezer uit de 6e eeuw vóór Christus nagebouwd en krijgen de oude koningsgraven van de Hashemieten een opknapbeurt. "Saddam Husayn zoekt in het verleden naar symbolen van eenheid en roem om zijn macht te legitimeren", aldus een westerse diplomaat. Nu de oorlog voorbij is, heeft Iraq ambities zich op te werpen als leider van de Arabische wereld. Ondanks het bestand met iran blijft Iraq veel uitgeven aan bewapening en ontwikkeling van de eigen militaire industrie. Het Iraakse leger van bijna 800.000 man is nu het best geoefende in de hele Arabische wereld. Verscheidene landen in het Midden-Oosten slaan de ontwikkelingen in iraq dan ook met zorg gade.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Aanlegplaats; 3. Blijspel; 9. Bergruimte; 12. Kleur; 13. Rivier in Duitsland; 15. Gemoedsbeweging; 17. Plaats in Gelderland; 18. Opeenhoping van bergpuin bij een gletsjer; 20. Bedorven ruikend; 21. Thalium; 22. Liber; 24. Bijbelse figuur; 25. Hals; 26. Rivier in Italië; 27. Voegwoord; 29. Huisdier; 31. Excommunicatie; 32. Hoogtepunt; 34. Woonplaats; 36. Oogvormige strik; 38. Deel van de mast; 39. Kom; 40. Turkse titel; 42. Japanse munt; 44. Bergruimte; 45. Haven in Z.W. Arabië; 47. Tropisch landschap in het noorden van Zuidamerika; 50. Plaats in Noord Brabant; 52. Lithium; 53. Compagnon; 54. Geslepen; 57. Delen van een kapconstructie; 60. Kleur; 62. Bijvoorbeeld; 63. Een weinig; 65. Streling; 66. Getal; 68. Muzieknoot; 69. Hals; 71. Vervelend; 73. Heldendicht; 75. Meisjesnaam; 76. Boogbal; 78. Van het genoemde jaar (Latijn); 79. Voorzetsel; 80. Bloeiwijze; 82. Honingdrank; 84. Nachtspiegel; 86. Reeds; 87. Titel; 89. Innerlijk; 91. Tod; 92. Begrijpen; 93. Slachtoffer; 95. Uniek; 97. Insekt, zoals het uit het ei komt; 98. Mondain; 99. Taboeret.

VERTIKAAL: 1. Maal; 2. Werkzaamheid van de geest tijdens slaap; 3. Zoogdier; 4. Titel; 5. Poederachtig produkt; 6. Bestemming; 7. Hetzelfde; 8. Rivier in Nederland; 10. Volmaakt; 11. Tocht; 12. Lange smalle ondiepte in zee; 14. Lijst van aanhangige zaken; 16. Begerig naar; 19. Elasticiteit; 21. Dicht; 23. Kinderziekte; 25. Voeg; 26. Bleek; 28. Tijdelijke toestand in een ontwikkeling; 30. Doorzichtig garenweefsel; 31. Pochen; 32. Familielied; 33. Gezouten kuit; 34. Dwangmiddel; 35. Lidwoord; 37. Drank; 39. Onbekende; 41. Bevel; 43. Thans; 46. Een zekere; 48. Berg; 49. Bijbelse figuur; 51. Gezet; 55. Stekelig diertje; 56. Letter van het griekse alfabet; 57. Woonplaats; 58. Voorzetsel; 59. Gasvormig element; 60. Voegwoord; 61. Arabisch vorst; 64. Voegwoord; 67. De lezer heil (Latijn); 70. Armoede; 72. Zoogdier; 74. Medicijn; 75. Netwerk van lijnen; 77. Soort papegaai; 80. Artikel; 81. Zoogdiertje; 83. Gelofte; 85. Voorzetsel; 86. Verheven stand; 87. Deel van het jaar; 88. Reus; 90. Por; 92. Zeedier; 94. Per exemplaar; 94. Op de genoemde plaats (Latijn).

Uit het grote aantal inzendingen van deze Amigoe-kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

C. Pezaro
Beatrixlaan 14
Curaçao

De winnaar kan zijn prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Nassaustraat 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE KEER

HORIZONTAAL: 1. Pantser; 6. Blutsen; 11. At.; 12. Snob; 14. Teer; 15. Ee; 16. Rain; 19. Koekoek; 21. Band; 23. April; 25. Spier; 26. Nulde; 27. Een; 28. Alk; 29. Rei; 30. Aldus; 33. Bloot; 35. Oksel; 38. Rauw; 39. Lei; 40. Man; 42. Soda; 43. I.g.; 44. Steun; 45. Sloep; 46. En; 47. Beul; 49. Angstig; 51. Rand; 53. Orgel; 55. Reeds; 56. Zola; 57. Maak; 58. Later; 60. Aruba; 63. Deels; 66. Klerk; 67. Satan; 68. Dries; 69. E.d.; 71. PTT; 72. Er; 73. Ineens; 76. Sea; 77. Nadeel; 81. Merel; 82. Forli; 84. Aarle; 85. K.O.; 86. Gaard; 87. Jodin; 88. Be; 89. Ene; 91. Ei; 92. O.T.; 93. Rad; 94. Sonate; 95. Nadruk.

VERTIKAAL: 1. Paramaribo; 2. Atap; 3. S.S.; 4. Enk; 5. Roos; 6. Beer; 7. Lek; 8. Ur; 9. Eend; 10. Nederlands; 13. Bepaling; 14. Toekomst; 17. Ir.; 18. Nieuwslezer; 20. Kilo; 21. Buikspreker; 22. Al; 24. Les; 26. Neo; 31. Lagerwal; 32. Du.; 33. Beunhaas; 34. Talisman; 36. S.o.; 37. Edendale; 39. Lea; 41. Nog; 48. Ug.; 50. Schutter; 52. A.E.; 54. Lorkenlaan; 55. Raddraaier; 58. L.K.; 59. Teder; 61. Rapsodie; 62. Bataljon; 64. Eiber; 65. S.S.; 70. Ds; 72. En; 73. Imker; 74. Neon; 75. EEG; 78. Dan; 79. Elba; 80. Leeds; 82. Fret; 83. Iota; 90. Es; 93. R.K.

